

François Samuel Robert Louis Gaussen was een Zwitserse protestantse predikant, hij werd geboren op 25 augustus 1790 in Genève. Zijn vader Georg Markus, lid van de Raad van Tweehonderd, stamde af van een land dat verstrooid was ten tijde van de religieuze vervolgingen in Frankrijk. Aan het einde van zijn universitaire carrière in Genève werd Louis in 1816 benoemd tot predikant van de Zwitsers-Gereformeerde Kerk in Satigny bij Genève, waar hij een nauwe relatie vormde met J. E. Cellérier, die hem in het pastoraat was voorgegaan, en ook met de leden van de afwijkende gemeente in Bourg-de-Four, die samen met de Église du témoignage was gevormd onder invloed van de prediking van James en Robert Haldane in 1817. François Samuel Robert Louis Gaussen overleed 18 juni 1863.

DE PROFEET DANIEL;

OF:

VERKLARING DER DROOMEN EN GEZIGTEN

IN HET PROFETISCH GEDEELTE

VAN

HET BOEK VAN DANIEL.

Brij vertaald uit het Fransch

VAN

LOUIS GAUSSEN,

te Genève.

Met afbeeldingen, Kaart en Tabellen.

AMSTERDAM,
W. H. KIRBERGER.
1854.

AAN DEN LEZER.

In het jaar 1839 zag een boekdeel het licht, ten titel voerende: DANIEL LE PROPHÈTE. Het behelsde eene uitlegging van de twee eerste hoofdstukken van het Boek van Daniël, en alzoo, benevens den droom van Nebucadnezar, koning van Babylonië, de levensbeschrijving van den profeet. In het jaar 1848 verscheen het tweede deel van dit werk, met een voorberigt van den schrijver, waarin deze de toezegging deed, dat er nog een derde en mogelijk weldra een vierde deel zou volgen. Het derde verscheen in 1849, het vierde is nog te wachten.

Door de onderteekening van het voorberigt in het tweede deel, werd de schrijver eerst bekend te zijn de predikant LOUIS GAUSSEN, te Genève.

Wie het eerste deel zal gelezen hebben, zal niet verwonderd zijn, dat het verschijnen van het tweede en het derde deel mij tot bijzonder genoegen verstrekte.

Geeft de uitlegging van den droom van Nebucadnezar, in het eerste deel behandeld, veel licht over de profetiën; niet minder licht verspreidt daarover de uitlegging van den droom van Daniël zelf, die het onderwerp van het tweede en derde deel uitmaakt.

Het Boek van Daniël moge bij de lezing der profetiën duister en onverklaarbaar voorkomen, alles wordt helder, duidelijk en klaar als men Gausson gelezen heeft.

Deze overtuiging wekte bij mij den lust op, om eene vertaling daarvan te wagen. — Eene vertaling echter van het werk zoo als het is, kwam mij wat omslagtig voor; ik beproefde derhalve een' anderen vorm daaraan te geven, waardoor het geheel meer beknopt en de aaneenschakeling meer bevorderd zou kunnen worden. — Daartoe bepaalde ik mij tot het enkel profetische gedeelte, daar toch de levensgeschiedenis van Daniël en van zijne drie medegevangenen en vrienden, bestemd, even als hij, om den koning van Babylonië te dienen, bij eene aandachtige lezing geene nadere toelichting behoeft, dan die van naauwkeurig acht te geven op zijne Godvruchtigheid, en de zegeningen van God over hem uitgestort.

Door aan de vertaling dezen nieuwen vorm te geven, verliest het geheel niets van zijn belang. Integendeel, dewijl er vele tusschenredeneringen, die uit den aard der zaak in het oorspronkelijke onmisbaar waren, hebben kunnen weggelaten worden, en sommige uitleggingen, die daardoor afgescheiden waren, nader tot elkander hebben kunnen gebracht worden, heeft de grond van de zaak eene meerdere aaneenschakeling verkregen, waardoor minder van het geheugen gevorderd wordt en de gang geleidelijker is gemaakt. Tot gebruik voor eene zondagsschool ingerigt, is het oorspronkelijke in lessen afgedeeld, die, op den zondag van elke week gegeven, telkens afgebroken moesten worden, zoodat de onderwijzer somwijlen, tot herinnering, genoodzaakt was den volgenden zondag in herhalingen te vervallen. Ook deze verdeling is achterwege gelaten, en het werk tot een geheel gebracht, hetgeen mede tot eene meerdere beknoptheid dienstig is geweest.

Wie nu bij de lezing nader met dit werk bekend zal worden, zal ongetwijfeld met mij verlangende zijn naar

dat vierde deel, om eindelijk den antichrist te leeren kennen. Als de schrijver van den antichrist gwaagt, doet hij bij herhaling de toezegging van dien weldra door de geschiedenis bekend te maken, en eindigt hij met op bladzijde 358 van het derde deel van het oorspronkelijke te zeggen: „Voilà donc notre leçon finie, et nous voici parvenu également au terme de notre portrait prophétique de l'Antichrist; j'espère pouvoir, Dieu aidant, vous en présenter enfin dimanche le portrait historique, et passer ainsi des symboles à la réalité.” Zijn wij nu met het profetische afbeeldsel van den antichrist, met de zinnebeelden (les symboles) bekend geworden, zoo zijn ons nog ten eenenmale de werkelijkheid (la réalité) en het historisch afbeeldsel onbekend gebleven.

Deze onbekendheid veroorzaakte wel is waar eene gaping, die voor als nog niet aangevuld kan worden, maar mij toch niet zwaarwichtig genoeg voorkwam, om daardoor met de vertaling niet even ver te gaan als de schrijver met zijne lessen gekomen is. Heeft deze geen ongerief gevonden zijne lezers met de uitkomst in het onzekere te laten, ik heb er geene zwartigheid in gezien, hem daarin na te volgen.

Het afgewerkte gedeelte is belangrijk genoeg, om, in afwachting van het vierde deel, gelezen en overdacht te worden. Tot op deze hoogte zou dat gedeelte reeds genoegzaam zijn tot bevestiging van de zekerheid, dat de Bijbel geschreven is door de ingeving van den Heiligen Geest. Vele profetiën waren reeds vervuld, lang vóór dat deze lessen een' aanvang namen; vele zijn vervuld geworden na te voren in deze lessen vermeld te zijn geweest, en vele staan nog vervuld te worden. Wat de eerste en laatste betreft, valt niets toe te lichten, maar omtrent de tweede is dit opmerkenwaardige onder de aandacht van den Lezer te brengen, dat de schrijver, zoo

als uit het vervolg blijken zal, doet opmerken, dat hetgeen door hem in 1837 en 1841 was ter nedergesteld, later, toen het tweede en derde deel werd uitgegeven, was vervuld geworden.

Als men zulke dingen ziet, voelt men zich dan niet gedrongen uit te roepen: „O Heere! groot zijn Uw werken 1) en waarheid is Uw Woord 2), en Uw Woord „blijft in eeuwigheid Amen!” 3)

Zie daar wat ik gemeend heb vooraf te moeten laten gaan. Mogt deze vertaling bijdragen tot uitbreiding van het Evangelie, tot eerbiediging van Gods Woord, en tot aanmoediging in het onderzoeken der Heilige Schriften; moge de Lezer vervuld worden met erkentelijkheid over de openbaring van de verborgenheid van Jezus Christus, die ons gegeven is, „die in andere eeuwen den kinderen der „mensen niet is bekend gemaakt 4), en waarvan de bekendheid een eeuwig leven is,” dan zal het doel dat ik mij met deze vertaling heb voorgesteld, bereikt zijn geworden. „O, Gode zij dank voor zijne onuitsprekelijke „genade!” 5)

DE VERTALER.

Amsterdam, April 1852.

1) Ps. CXI: 2. 2) Joh. XVII: 17. 3) 1 Pet. I: 25.
4) Efez. III: 5. 5) 2 Cor. IX: 15.

Berigt van den Schrijver 1).

Het eerste deel van deze lessen werd in 1839 te Toulouse uitgegeven.

Het handschrift daarvan had ik aan de uitgevers der godsdienstige verhandelingen in die stad als een blijk van mijnen eerbied voor hun uitmuntend werk toegezonden; maar ik had mij voorgenomen hun daarvan de laatste bladzijden zonder vertraging aan te bieden, en zelfs deze te laten volgen door een ander geheel gelijksoortig werk over de belangrijke hoofdstukken die het begin van het eerste boek van Mozes uitmaken, en ons de geboorte van de wereld, van den mensch, van de wet, van de zonde, van het Evangelie, van de kerk, van onze menselijke geslachten en van onze talen, en eindelijk van Israël, in de roeping van den vader der geloovigen, verhalen.

Negen jaren zijn intusschen verlopen, en eerst heden geef ik een tweede, een derde en misschien weldra een vierde deel uit over Daniël den profeet.

„Deze lessen,” zeiden de uitgevers van het eerste deel: „werden tot de kinderen eener zondagsschool gerigt; zij „moesten dus,” voegden zij er bij: „het kenteeken be- „houden, van de eenvoudigheid, die men, bij het geven

1) Dit berigt, in het oorspronkelijke vóór het tweede deel geplaatst, scheen mij toe bij de vertaling meer gepast in het eerste voor te komen.

„daarvan had in acht genomen." Ik wensch van harte, dat men van de volgende deelen hetzelfde zal kunnen zeggen, hoewel de omstandigheden hunner verschijning niet meer dezelfde zijn: negen jaren zijn tusschenbeide getreden.

Waarom die negen jaren? Waarom is de eerste oplage van het eerste deel, reeds sinds zoo lang uitverkocht, niet herdrukt en dus niet meer in den handel? Waarom komen er heden nieuwe deelen uit? Waarom te Parijs eer dan te Toulouse? Waarom meer in plaats van één? Waarom — terwijl de lessen van den schrijver, in 1837 door een' snelschrijver op steendruk overgebracht, zich juist aan het einde van het VIe hoofdstuk in twee gelijke deelen verdeelen — wordt in dit tweede deel, in plaats van zes hoofdstukken zoo als in het eerste, slechts één hoofdstuk verklaard? Waarom zelfs slechts één punt, het vierde dier, daarin behandelt? Waarom in het geheele derde deel slechts één ander punt, de kleine hoorn tot onderwerp genomen? Waarom, eindelijk, zoo vele ontwikkelingen over de lotsbestemmingen van de vierde heerschappij en van dien godlasterenden koning, die daarin moest verschijnen?

Zie daar vele vragen: dezen natuurlijk genoeg, om er een antwoord op te verwachten, genen belangrijk genoeg opdat de verstaanbaarheid van het boek, dat men zal lezen, daarbij belang hebbe. Het kon dus als gepast aangenomen worden, dat eenig berigt dienaangaande door mij hier geplaatst wierde.

Toen ik mijne eerste bladzijden aan de drukpers leverde, bestond bij mij geene andere gedachte dan om in de kerken van onze taal de zondagsscholen en het te zeer veronachtzaamde gebruik van het Oude Testament, vooral van de profetische boeken, aan te moedigen. Het onderwijs aan kinderen over den profet Daniël door den druk bekend te

maken — zoo dacht ik — is tot de volwassenen, die maar al te dikwerf zoodanige boeken, onder het ijdel voorwendsel hunner duisterheid veronachtzamen, te zeggen: „Hoe zouden zij duister zijn als uwe kinderen die begrijpen?"

Ik had mij dus voorgesteld deze laatste lessen, even als de eerste, in het licht te geven, door ze te doen verschijnen bijna zoo als zij mondeling uitgesproken zijn; doch tevens over dat onderwerp, indien God mij daartoe den tijd schonk, voor de meer in jaren gevorderden, een ander boek op te stellen. Die dubbele taak zou eenvoudiger en gemakkelijker geweest zijn, dan die waartoe ik later heb moeten besluiten.

Het lag mij na aan het hart, om, ware het mogelijk, de kennis der profetiën gemeenzaam te maken, doch niet zoozeer dezulken, welke onze toekomst betreffen, dan wel de zoodanigen, die reeds verwezentlijkt zijn, of nog dagelijks onder onze oogen vervuld worden. Inderdaad, er is geene studie die mij voorkomt meer aan de behoeften van het oogenblik te beantwoorden; en de ondervinding heeft mij dikwerf doen zien dat er geen meer treffend verweerschrift (*apologetiek*), of meer zegevierende geloofstwist (*controverse*) kan bestaan. Als verweerschrift maakt die studie, door onverwachte zijden, zich meester van de geestvermogens; op één oogenblik verlicht zij voor hen, door plotselinge lichtstralen, den geheelen gezigteinder der geschiedenis, en terwijl zij er de hemelsche gedaante van het Christendom voor doet verschijnen, biedt zij hen, ten opzichte van hare goddelijkheid, uiterlijke bewijzen aan, waarvan de magt slechts voor de ondervinding van eene door de kracht van boven verlichte ziel kan zwichten. En ik vraag het, wat is er tegen zekere misbruiken of zekere ketterijën, als middel van geloofstwist, onweêrstaanbaarder, dan voorzeggingen, waarin de Heilige Geest, als eene

toekomstige werking van Satan in de Kerk, die misbruiken zelve en die ketterijën, dien afgod zelf of dien persoon, die dwingelandij zelve of die dwalers verkondigt, waartegen men wilde wapenen?

De uitgave van mijne eerste lessen, in 1839, langen tijd vertraagd geweest zijnde, werd ik geroepen om mij met een ander werk bezig te houden, dat de grenzen, die ik mij daarvan voorgesteld had, verre overschreden en aan mijne gedachten eene geheel andere wending gaven. Toen eindelijk het boek het licht zag, had ik mijn' tijd niet meer; maar, bij het nalezen, verwonderd over het zoo gebrekkige dat ik daarin vond, en nog meer verwonderd over het onthaal, dat het, in weerwil van zijne gebreken, ongetwijfeld ten gunste van zijnen ongekunstelden vorm en de altijd sterke belangstelling, die zich aan de profetiën hecht, te beurt viel, besloot ik het eerste deel niet te doen herdrukken zonder het alvorens verbeterd, en het tweede deel niet te doen verschijnen zonder het profetische gedeelte daarvan uitgebreid te hebben. Dit werk, dacht ik, moet voor mij gemakkelijk zijn: ik had niets meer te doen dan de talrijke notaas, die ik altijd vóór het geven mijner lessen opmaakte, weder op te nemen, maar bij het nalezen daarvan bemerkte ik, dat — in den tijd van het VIIe hoofdstuk eene reis van eenige weken gemaakt hebbende, en die lessen toen door een' mijner collegaas gegeven zijnde — ik bij mijne terugkomst, zeer snel over belangrijke uitleggingen had moeten heenstappen. Die gaping moest dus aangevuld worden; doch toen ik drie of vier lessen in de volgorde der oude had ingelast, zag ik weldra dat er aan eenige vraagstukken onvermijdelijke ontwikkelingen moesten gegeven worden, en dat ik, in dat werk van uitbreiding, mij niet meer moest laten terug houden door het eerste cijfer der

mondeling gegevene lessen. Die mijner vrienden, welke zich deze lessen herinneren, zullen ze dan hier verdubbeld, ja soms verdriedubbeld, ten minsten wat het VIIe hoofdstuk aangaat, terugvinden.

Zoo had ik, bij voorbeeld, aan mijne jonge toehoorders daarin doen hooren de treffende getuigenis der aloude vaders over den kleinen hoorn: hier heb ik die getuigenis, meer uitgebreid, weder opgenomen, terwijl ik de oorspronkelijke aanhalingen in de aantekeningen overbragt. Ik had hun gelijkerwijze aangetoond de overeenkomst die er over dat onderwerp tusschen de profetiën van Daniël en die van Paulus bestaat, als ook tusschen dien zelfden Daniël en de Openbaring van Johannes: hier heb ik door eenige uitbreiding de tegenwerpingen willen voorkomen, die mij gemaakt zijn over de grenzen van het profetische land, over het rijk der Latijnen, over den duur er van, over de plaats van Groot-Brittanje in dat rijk, en over de waarde der 1260 dagen, aangewezen voor den krijg van den kleinen hoorn tegen de heiligen. Ik heb dus de lessen, die daarop betrekking hebben, uitgebreid. Hetzelfde heb ik gedaan, doch op eene kleinere schaal, voor het belangrijk onderwerp van het VIIIe hoofdstuk.

Zal ik bij deze, mogelijk overtollige bijzonderheden nog voegen, dat om verschillende redenen, hetzij uit den tijd hetzij uit het boek voortgesproken, wij, mijne vrienden te Toulouse en ik, gezien hebben, dat zij betamelijk van die bekendmaking ontlast konden worden?

Het groote belang van de studie der profetiën springt op het eerste gezicht in het oog, door de groote ruimte die zij in den Bijbel innemen; en het groote belang van het VIIe hoofdstuk van Daniël te midden der profetiën, springt op zijne beurt dadelijk in het oog, door de groote ruimte welke zijne leer in de profetische boeken van het

Oude zoo wel als van het Nieuwe Testament beslaat. Is het niet bij alle godvreezende menschen een vast beginsel, dat indien eenige leering in de Heilige Schriften overvloeit, zij ook naar dezelfde mate in de gedachten van het volk van God moet overvloeijen? Het is om die reden, dat het leven en de dood van den Zaligmaker vier keeren door de Evangelisten verhaald zijn geworden; dat de wonderbaarlijke bekeering van Paulus, zoo menigmaal in zijne Zendbrieven herdacht, drie keeren in het boek der Handelingen verhaald wordt; en dat de grondwaarheden (*vérités vitales*) van het Evangelie: de Godheid van Jezus Christus, Zijne verzoening, Zijne wederopstanding uit den dooden, Zijne toekomende terugkomst op de wolken des Hemels, Zijn oordeel en Zijne eeuwige regering, gelijk ook de leerstellingen van onzen val, van de regtvaardigheid des geloofs, van de wedergeboorte en van de opstanding, alleen zoo voortdurende in de boeken van het Nieuwe Testament voorkomen, dewijl zij voortdurende in de vooringenomenheden eener Christelijke ziel moeten terugkeeren.

Maar dat hooge belang der Profetiën, reeds door de aanzienlijke ruimte die zij in de Schriften aanvullen zoo blijkbaar, openbaart zich buitendien met nieuwen glans aan de Kerk door hare ondervindingen.

Indien bewonderenswaardige vervullingen eene plaats zijn komen innemen in de geschiedenis der volken; indien God, in onze dagen, zich vertoont, met magt de sinds lang in de Godspraken van zijn Woord aangekondigde voornemens volbrengende; indien de hedendaagsche Kerk daardoor niet minder dan in de vroegere tijden treffende wonderen voor oogen heeft, zou er dan niet van haren kant zwaarmoedigheid, onvoorzigtigheid, ondankbaarheid in bestaan, door die Godspraken en daden te veronachtzamen in plaats van haar te overdenken, om haren gang te bevestigen, aan

de volken te prediken, om de menschen uit hunne dwalingen te doen ontwaken en hen tot Jezus Christus te brengen?

Wat zou zij niet te zeggen hebben, bij voorbeeld, van dat voortdurend wonder van dat Joodsche volk dat onder de oogen van alle natiën is? van zijn bestaan; van zijnen ondergang; van zijne verstroojing; van zijne vernederingen; van zijne lange ballingschap; van zijne spoedige vernienigvuldiging; van zijne éénheid; van zijne onsterfelijke nationaliteit; van zijne overalteenwoordigheid op den aarbol; van zijn verkeer met alle volken der aarde, gedurende honderden van jaren, zonder zich nogtans met hen te vermengen; van zijnen eerbied voor de Schriften en nogtans van zijnen wederstand aan die zelfde Schriften; van de verwoesting van zijn land, door dezelfde natuur het rijkste en door een aanhoudend oordeel Gods sinds achttien honderd jaren het onvruchtbaarste der aarde; van zijne onwillekeurige staking van al de bloedige offeranden sedert de offerande van Jezus Christus, en van de minachting, eindelijk, waarmede zoo vele volken, die nogtans een' Joodschen Zaligmaker aanbidden, en belijden dat zij van Hem het leven en de onsterfelijkeid ontvangen, voortgaan dit volk te overladen?

En wat zou zij niet even zoo te zeggen hebben van de niet minder profetische lotbestemmingen van het westersche rijk en den mensch der zonde? want wij zullen in deze bladen aantoonen dat indien tegenover de profetiën, die Jeruzalem en de lotsbestemmingen van het Joodsche volk betreffen, het onmogelijk is ongelooft te blijven, het niet minder onmogelijk is niet geloovende te zijn tegenover profetiën die Rome, den mensch der zonde en de lotbestemmingen van ons westen betreffen. De Kerk rijze dus voor deze teekenen der tijden op en zegge met Mozes: „Ik zal „mij nu daarheen wenden en bezien dat groote gezigt.”

Maar daar is nog meer. Grootte smarten wachten haar; zij weet het: hare vijanden zullen voor een' korten tijd over haar zegevieren en haar met de voeten vertreden, zonder haar echter te vernietigen. Voor haar is alzoo daardoor ook wederom de tijd der profetiën; want indien Jezus Christus tot haar gezegd heeft: „Ik heb u die dingen voorgezegd, opdat gij niet zoudt blootgesteld worden „om te vallen wanneer deze dingen zullen geschieden,” zoo moet zij daaromtrent Zijne Goddelijke orakelen bestuderen, dewijl Hij gezorgd heeft aan haar die vijanden, hunne plaats, hunnen tijd, hunne leeringen, hunne daden, hunnen duur en hunnen val te beteekenen.

Maar dat wij, voor het overige, profetische tijden beleven, en dat een plegtig tijdperk van groote vervullingen voor ons begonnen is, dit hebben wij dezen winter meermalen hooren zeggen door menschen, die in schijn tot de minst ernstige behooren en nog niet lang geleden de meest onoplettende waren. Hoe menigmaal is ons niet te midden der beroeringen van Februarij gezegd: „Wat verkondigen de profetiën? want heeft God ooit zijne groote „werken van voorzienigheid laten voorzeggen, zoo heeft „Hij dit laten doen voor de dagen die wij beleven; en „dewijl Hij ons zoo klaarblijkelijk Zijne hand daarin „heeft doen erkennen, zoo kan Zijn mond ook wel gesproken hebben.”

Inderdaad, men kan zeggen dat in onze dagen eenigermate voorvalt hetgeen men bij de nadering van de eerste komst van Gods Zoon gezien heeft. Destijds ook, even als nu, de Godspraken van het Heilige Woord hare rijpheid bereikende, ontstond er onder de volken eene algemeene verwachting, en zag men, volgens de romeinsche geschiedschrijvers, geheel het Oosten vol van het denkbeeld dat groote vervullingen nabij waren. De oude ge-

wijde geschriften der Joodsche priesteren, zeide men, geven daarvan de verzekering! „Pluribus persuasio inerat antiquis sacerdotum litteris contineri,” zegt Tacitus; — et recrebuerat Oriente toto vetus et constans opinio esse in fatis,” zegt Suetonius; — eo ipso tempore fore ut valesceret Oriens, profectique Judæa rerum potirentur 1).” Welnu, wij hebben dezen winter iets geheel dergelijks kunnen zien. Hoe vele menschen, bij alle volken van Europa tegelijk in beweging gebracht, hebben zich niet afgevraagd of onze profetische boeken die aardbeving niet aangekondigd zouden hebben, en of wij niet de teekenen, den laatsten tijden voorafgaande, genaderd waren!

„De Heer heeft,” om met een' profeet te spreken: „dezen winter den arm zijner heiligheid ontbloot voor de „lieden aller natiën;” Hij heeft haar van het eene einde van Europa tot aan het andere door zulke magtige en plotselinge schokken in beweging gebracht, dat hare wijzen, even als voorheen die van koning Pharao, hebben moeten uitroepen: „Dit is Gods vinger!” De verbaazende omwenteling van Genève, daarna van geheel Zwitserland, die van den Zonderbond, en als ware het op denzelfden dag die van Parijs, van Weenen, van Berlijn, van Pesth, van Napels, van Praag, van Sicilië, van Milaan, van Rome, van Venetië; „die heengeworpen „troonen; die onverwachte val van een der tien koninkrijken van het westen; die namen van menschen, die „vergaan; die steden der heidenen, die vallen zullen;” die groote tientallig koninklijke republiek van het westen, die volgens de godspraken van de profetie weldra in drie deelen zal verdeeld worden; die noodlottige en nabij zijnde

1) Tacitus, Hist. liv. 5, kap. 23. — Suetonius, Leven van Vespasianus, kap. 24.

het is gewonnen zoodra men luistert, en van dien oogeblik aan, zullen anderen dan ik, zoo ik hoop, regtstreeks tot dien nieuwen kring kunnen komen, en naar gelang van diens begrip en van diens taal, als tot volwassenen kunnen spreken.

Intusschen, het moet gezegd worden, die vorm van onderwijs biedt meer dan één nadeel aan. Van den eenen kant verplicht hij tot ontwikkelingen, noodeloos voor volwassenen en onmisbaar voor kinderen; terwijl hij andere verbiedt, belangwekkend voor de meer in jaren gevorderden, maar ontoegankelijk voor jongeren. Men moet, bij voorbeeld, hun de geschiedenis leeren om hun de profetiën uit te leggen; maar dat doet niets ter zake; want de ondervinding heeft mij geleerd, dat dit onderwijs, bij het licht der Goddelijke openbaring gegeven, eene weldaad is voor allen; omdat, terwijl het ons geheel in de geschiedenis inwijdt, het ons ook de ware wijsbegeerte der geschiedenis leert. Van eenen anderen kant, verzet zich die methode tegen twee wijzen van ontwikkelen, voor elke andere uitlegging geschikt, in deze echter niet op hare plaats: ik bedoel de aanhalingen van schrijvers en de wederlegging van tegenstrijdige stelsels. De valsche uitleggingen bestrijden; de zoodanige, aan welke men de voorkeur heeft gegeven, twistend regtvaardigen; gezag hebbende schrijvers aanhalen, dit alles zou te veel tijd wegnemen, de harmonie der lessen verstoren en haar hare eigenschappen doen verliezen. Ik ben hierin niet verder gegaan, dan naar de mate die mij dragelijk is voorgekomen, en ik heb naar de aanteekeningen aan het einde van het deel verwezen, hetgeen mij voor lezers, die begeerig zijn naar onderzoek, noodzakelijk scheen. Ik heb mij evenzeer van uitlegkundige aanmerkingen moeten onthouden; ik heb den tekst van Martin niet verbeterd,

dan wanneer de uitlegging van het onderwerp mij de verplichting daartoe oplegde. Somwijlen zou ik de werken van Hævernich hebben willen inroepen, maar men vindt daarin eer eene kostelijke wetenschappelijke bijeenzameling van de teksten, dan wel eene oordeelkundige uitlegging van het onderwerp. Ik heb met meer leedwezen geen gebruik gemaakt van het uitmuntend werk van Hengstenberg over de echtheid van Daniël; maar zijne wederleggingen van Berthold en van Eichhorn, even als die, welke vóór hem de Engelschen van de elf tegenwerpingen van Collins hadden gemaakt, passen niet bij het doel mijner lessen; ik acht overigens, dat langs een' anderen weg, het regtstreeksch onderzoek van de voorzeggingen van Daniël, den tegenstanders van zijne echtheid meer krachtdadig zal beschamen, dan de meest gegronde redeneringen van de oordeelkunde en van de geschiedenis dit hebben kunnen doen.

Men begrijpt door deze bijzonderheden, dat het voor mij in menig opzichte korter en gemakkelijker zou zijn geweest een boek voor volwassene lezers op te stellen; want dikwijls heb ik al mijne ontwikkelingen moeten buigen naar de weinig uitzetbare vereischten van een onder-richt voor kinderen; en ten aanzien van vele moeilijke punten, heb ik mijne jonge toehoorders door omwegen, die de helling minder stijl maakten, op de hoogte van het onderwerp moeten brengen, zoo als men in onze Alpen de reizigers in hunne zwaarste rijtuigen op de toppen brengt, om hen uit de hoogte de uitgestrektheden van de vlakte en de afgelegenste schoonheden van den gezigt-einder te doen aanschouwen.

Intusschen zullen er gewis lezers zijn die, zonder het groote belang der profetiën te willen betwisten, zich zullen verwonderen over het belang dat ik aan dat VIIe

**

komst van eene tot dwaasheid overgeslagene democratie; al die schuddingen, welke onze beschaving naar eene geduchte en verborgene toekomst heendrijven, hebben zoodanige kenteekenen van eene verborgene doch verstandige kracht gedragen; zij hebben overal zoo plotseling en in één punt zamenloopende uitkomsten aangebragt, dat men zich niet moet verwonderen, indien de menschen, bij het aanschouwen van dezen magtigen wil, die overal den teerling van onze politieke omwentelingen op dezelfde zijde heeft doen vallen, daarin eene Voorzienigheid hebben erkend, in aantogt naar nieuwe dingen, naar groote oordeelen, naar radikale vervormingen der menschelijke maatschappijën, of veeleer naar eene zelfde wanorde, die de algemeene vermaling, door Daniël in zijn IIe hoofdstuk zoo duidelijk voorzegt, zal voorbereiden, en uit wier boezem eindelijk de algemeene heerschappij van Jezus Christus moet voortkomen? Moet men zich verwonderen als zij bij die tooneelen tot ons zeggen: Wat staat in die voorzeggingen geschreven? Wat zeggen de gewijde boeken? Indien er ooit profetische dagen zijn geweest, wij zijn tot dezelve gekomen! Wat staat er geschreven?

Kortom: al deze overwegingen; de groote ruimte, die de profetiën in den Bijbel beslaan; hare wonderlijke vervullingen; haar nut in het aanstaande lijden der Kerk; de door de Voorzienigheid hoogst kennelijk uitgesproken oordeelen in dit jaar vervuld; zelfs de algemeene verwachting der menschen van de eeuw: alles roept aan onze kerken toe, dat het hier meer dan ooit voor haar de tijd is, met nieuwe zorg de orakelen van God te bestuderen; meer dan ooit de tijd is ze te laten verkondigen aan onze kudden, om haar in de wegen des geloofs te bevestigen, aan de bevolkingen onzer steden en onzer dorpen om haar op dien weg te brengen.

Ik wensch dus dat men het begrepen hebbe: niet uit hoofde van het minder belang, integendeel uit hoofde van zijne hooge waarde heb ik dit onderwijs onder dien gemeenzamen vorm willen aanbieden en tot kinderen rigten. Ik wilde worden aangehoord, en was bevreesd dit niet te zullen worden, indien ik mij eerst tot meer in jaren gevorderden wendde. Dit onderwerp wordt gehouden voor te duister ofschoon het vol licht is; voor te voortreffelijk ofschoon het voor allen nuttig is; voor omhuld met te veel onzekerheden, ofschoon het in onze schriften herhaaldelijk te vinden is. En wie vindt overigens goed, in de tijden die wij beleven, lange hoofdstukken te lezen? Wie wil ernstig studeren bij Atheniënsers, die den ganschen dag op het forum doorbrengen en hunnen tijd aan niets anders besteden, dan naast het altaar van eenen onbekenden God vertelsels mede te deelen of aan te hooren? Zij hebben slechts ooren voor de tegenwoordige politieke woelingen, zouden zij ons een' oogenblik hunne aandacht schenken? „Wat wil die prater?” zouden zij zeggen: „het schijnt dat hij ons vreemde godheden wil verkondigen; hij spreekt van niets dan van orakels, van toekomst, van den onbekenden God en van eene opstanding uit de dooden!” Indien ik hun om hunnen tijd en hunne bemoeijing vroeg, zij zouden mij den rug toekeeren. Daarom heb ik mij tot de jongsten gewend: de oudsten zullen er zich om heen scharen. Tegenover hen, vorm ik mij eene vergadering van toehoorders uit kinderen bestaande; doch indien die vergadering toeneemt, indien zij luistert, geniet, belangstelling toont, begrijpt, ja zelfs uitlegt, alsdan ben ik zeker van weldra een' tweeden kring te hebben, en dat de ouderen op hunne beurt zullen erkennen, dat het der moeite waard is te gaan zitten en te studeren. Is dit eenmaal geschied, dan zal het pleit gewonnen zijn;

hoofdstuk van Daniël toeken, en over de ruime plaats, die ik daaraan in mijne uitleggingen geef. Die ruime plaats moet gewettigd worden.

Wie eenig werk zal gemaakt hebben van de profetiën van Daniël, van Paulus en van de Openbaring zal wel dra daarin een telkens weder voortgebragte en al het overige beheerschende leerstelling hebben opgemerkt: namelijk, dat vóór de tweede komst van Jezus Christus, Rome het middenpunt en het Romeinsche rijk de schouwplaats moet zijn van eenen vermetelen opstand tegen God en van eenen wreeden krijg tegen de heiligen; eenen krijg waarin Rome zóó veel Christen bloed zal vergieten, dat het zal schijnen alsof het dit oprinkt, ja oprinkt tot dronkenwordens toe. Met andere woorden, dat de tweede komst van Jezus Christus niet moet verwacht worden vóór dat op de aarde is verschenen „die vijand van God, „die zoon des verderfs, die mensch der zonde, die in „den tempel Gods als een God zal zitten, zich zelve „vertoonende dat hij God is.” Alle uitleggers, hetzij Roomschen hetzij Hervormden, bijna zonder uitzondering, komen allen omtrent dit groote feit overeen; alleen in de toepassing verschillen zij, en zie hier over welke punten.

Vooreerst, over deze vraag: „Tot hoe ver strekt zich dat rijk, de schouwplaats van den voorsz. opstand, uit?” Moet het oosten der Grieken of alleen het westen der Latijnen daaronder begrepen worden? Dit eerste geschil wordt bij het wederzijdsch onderzoek van groot belang; doch er is een ander van veel meer gewigt en waarvan al het overige afhangt. Dit zal niet alleen, zoo als het eerste, de uitleggers, overigens in andere punten overeenstemmende, in onderscheidene klassen verdeelen; neen, het verdeelt hen integendeel zonder genade in twee radikaal

tegen elkander overstaande, voor altijd onvereinbare en in alle punten onderling verschillende scholen. Het is dit.

Het komt op den duur van dien grooten opstand aan. Naar het gevoelen van allen moet hij gedurende 1260 dagen krijg voeren tegen het volk van God; dan, zie hier de groote vraag, de vraag waarvan al het overige afhangt: „Zijn die 1260 profetische dagen natuurlijke of symbolische?”

Naar het zeggen van de eerste school is het een zeer korte duur van 42 maanden, of van drie jaren en een half. Volgens het zeggen van de tweede school is het een zeer lange duur van een groot aantal eeuwen. Die jaren, die maanden, die dagen zijn symbolisch, en die 1260 dagen zijn 1260 jaren.

Is de tijd van dien voorsz. opstand kort, is die verschrikkelijke krijg, tegen het ware Christendom gevoerd, slechts van drie jaren en een half, zoo moet gij dien noodwendig, óf in reeds verloopenen tijden plaatsen, zoo als de meeste der Fransche Roomsche schrijvers in navolging van Bossuet, en de meeste der Duitsche rationalisten in navolging der Eichhorns gedaan hebben, óf wel in nog toekomstende tijden, zoo als de meeste puseïsten in Engeland in navolging van Newton en Maetland. Dit is de eerste school.

Maar is, integendeel, de tijd van dien voorsz. krijg honderdjarig; is hij zelfs gelijkstaande aan 1260 jaren, is het waar dat de opstand een begin heeft moeten nemen na de vestiging der Barbaren in het rijk, en voortduren tot de wederkomst van Jezus Christus, alsdan moet gij dien noodwendig in de geschiedenis zoeken als een kwaad, tegelijk verleden, tegenwoordig en toekomstend. Dit is de stelling van de tweede school, en met reden heeft men gezegd dat er bij hare uitleggers eene

zoo opmerkelijke eenheid over al de hoofdpunten van het onderwerp bestaat, dat men zich weinig over hunne bijkomende afwijkingen moet bekommeren, en dat, met betrekking op hunne overeenstemming, het met hen gelegen is als met de klokken van eene groote stad, die, ja met elkander verschillen op de onderscheidene plaatsen van de stad, maar niet meer dan in de seconden, misschien in de minuten, nimmer in de uren.

Men ziet dus, dat bij de uitlegging van Daniël het der moeite waard was aan die grondbeginselen veel tijd te besteden, dewijl alles daarop aankomt, en dewijl vroeg of laat al de uitleggers van Daniël over den kleinen hoorn, van Paulus over den mensch der zonde, en van Johannes over den antichrist, over het beest, over den valschen profeet en over Babylon altijd op deze twee moeilijke vragen worden terug gebragt: „Welke is de uitgestrektheid van dat groote kwaad?” en „Welke is de tijd daarvan?” De uitgestrektheid: Is zij het oosten en het westen of alleen het westen? en is zij het westen, moeten dan daarin begrepen worden de Overrijnsche en de Overzeesche landen, Germanje, Holland, Groot-Brittanje? of moet men bij de twee groote stroomen den Donau en den Rijn blijven stilstaan? Maar vooral de tijd: Hoe lang duurt die? Wanneer is het tijdstip van diens begin en einde? Is die voorsz. krijg, als moettende tegen God, tegen Zijn Woord en tegen Zijn volk in Rome geleverd worden, reeds voorbij? of is die nog toekomstende? of wel zou hij tegelijk verleden, tegenwoordig en toekomstende zijn? Is het eene korte droefenis van 1260 dagen? Is het eene lange droefenis van 1260 jaren? Kortom, zou die geheele toestel van profetiën om niets anders gegeven zijn, dan om aan de Kerk van het Nieuwe Testament, in den langdurenden loop harer smarten, het kleine *homœopa-*

tische middel aan te bieden van eene in de diepten der toekomst of in die van het verledene, voor ons verlorene voorspelling van drie jaren en een half? Of wel heeft de Kerk van het Nieuwe Testament voor de langdurende opvolging harer worstelingen — even als de Kerk der oude dagen — eene lange opvolging van profetiën gehad, die met de lange opvolging van hare behoeften en van hare lotsbestemmingen in verband stonden? Zie daar vooral de groote vraag, hetzij gij Daniël uitlegt, hetzij gij de openbaringen peilt, hetzij gij Paulus, tot de Thessalonicensen of tot Timotheus sprekende, onderzoekt. Indien gij u met eene uitlegging dier profetiën inliet; zonder haar opgelost te hebben, gij zoudt te midden der onzekerheden voortwandelen, en u door uwe verbeelding laten medeslepen, even alsof gij, in eene algebratische berekening, de bekende grootheden van het problema daarlatende, om naar uw welgevallen uwe berekening op onbepaalde grootheden of op willekeurige cijfers te doen rusten, desniettemin zoudt beweren ons eene voldoende oplossing te geven.

Men zal zich dus niet meer verwonderen, dat ik in het tweede deel, waarin ik het beest uitleg, en in het derde deel, waarin ik den kleinen hoorn behandel, menige bladzijde aan die opgaven heb toegewijd, en die zorg is mij des te noodzakelijker voorgekomen, naardemaal mij geen boek bekend is, dat die grondvragen als uitgangspunt van al het vorige heeft behandeld en alzoo met het begin begonnen is. Ongetwijfeld heeft men haar bij onze Engelsche broeders met evenveel wetenschap als bekwaamheid opgelost, en vooral heeft zich niemand beter daarvan gekwetend, dan mijn geleerde vriend de cerwaarde Elliot; maar men heeft het veeleer gedaan bij gelegenheid en voor de behoeften van het argument, bij de

behandeling eener uitlegging van Johannes. Om logisch te werk te gaan moet men, zoo als de Heilige Geest dit gedaan heeft, met Daniël beginnen. Daniël is het eerste deel van Johannes, die zelfs niets meer gedaan heeft dan in zijne Openbaringen voort te zetten wat Daniël in de zijnen begonnen had. Hier de rudimentaas, dáár de ontwikkelingen; hier de wereldkaart van de toekomst, dáár het geheele landkaartenboek en zijne landkaarten in het bijzonder. Indien gij de landkaarten zoudt willen uitleggen zonder de wereldkaart bestudeerd te hebben, zoudt gij u door gezifte analogiën laten misleiden; gij zoudt u aan willekeurige bevredigingen overgeven; gij zoudt aan de eerste voorwaarden van het problema te kort doen.

Ik hoop dus, dat de lezers, die misschien gedacht hadden reeds in dit deel 1) de oplossing te vinden van sommige der problemaas over de toekomst, zich over onze vertraging niet ongeduldig zullen maken, en verzekerd blijven dat integendeel onze gang, wel verre van het werk uit te rekken, het merkbaar verkort; wel verre van het ingewikkeld te maken, het van onzekerheden ontlast en gemakkelijker maakt.

Voorts, men moet het zeggen, bestaat er nog eene andere reden voor die ontwikkelingen. De verklaring van dien afval, zoo als die bij Daniël, bij Paulus en bij Johannes voorzeggd is, kan niet gedaan worden zonder vurige tegensprekingen uit te lokken. Men moet zich daarop voorbereiden. Het was dus noodzakelijk de grondvesten van het argument breed en stevig te leggen, en te trachten bij voorraad onze bewijzen krachtig genoeg te maken, op-

1) Het tweede namelijk van de Fransche uitgave.

dat de aanvallen die volgen zullen, ze niet aan het wankele zouden kunnen brengen.

Nog een woord intusschen voor hen, die bij het lezen van dit werk mogelijk verwacht hadden, reeds met dit tweede deel 1) in de apocaliptische gewesten van de toekomst te zullen worden overgevoerd, en die zich nu teleurgesteld vinden door hier slechts profetiën van het verledene aan te treffen. Zij mogen zich echter gerust stellen en overtuigd zijn, dat, om het regt te hebben van iets uit de toekomstige gebeurtenissen door de profetiën te leeren kennen, het noodig is, hare vervulling uit de gebeurtenissen van het verledene te hebben kunnen aantoonen. God heeft Zijne Kerk nimmer willen laten zonder Godspraak, die op hare tegenwoordige rampen, op de eeuw van haar strijden, en op de elkander volgende behoeften voor haar strijdend leven, betrekking zouden hebben. Het verheugt mij bovendien, hier te kunnen verklaren dat het voornaamste doel van mijn werk is de Kerk op te roepen, niet zoo zeer tot het werpen harer blikken op de politieke toekomst van deze wereld, dan wel, om in het tegenwoordige de reeds door God gegeven teekenen door de profetiën te aanschouwen; dat het is, om haar in staat te stellen, niet zoo zeer om zelf door middel van de profeten te profeteren, dan wel om te erkennen dat God geprofeteerd heeft. Daardoor moet zij tegen hare aanstaande kwellingen gewapend en in de verwachting van Jezus Christus geoeffend worden.

Doch in de toekomst liggen intusschen ook gebeurtenissen, die duidelijk worden aangekondigd, als deze wederkomst van Gods Zoon te moeten voorafgaan. Zoo als, bij voor-

1) Namelijk van het oorspronkelijke.

beeld, de algemeene toekomst van de democratie en van hare roode heerschappij over de gansche Latijnsche aarde; het aanstaande einde van het Turksche rijk; de geheele ondergang van ons westen (ten minste in diens Romeinsch en profetisch gedeelte); de verwoesting van Rome door de democratische koningen der geheele Latijnsche katholiciteit; de terugkeer der Joden naar Palestina, en de wederopbouw van Jeruzalem; de val van onze groote steden van het westen; de groote en laatste coalitie van het despotismus, van het atheïsmus en van de omwentelingsgezinde democratie tegen het volk van God; de groote en laatste onderneming der Russen in Palestina; de groote maatschappelijke omwenteling van de toekomst, en die algemeene regeringloosheid, waardoor alles een einde moet nemen.... Wij zullen ongetwijfeld geroepen worden eenige blikken op die gebeurtenissen van de toekomst te werpen, omdat wij die in het voorbijgaan en in de verte zullen erkennen door den nevel heen, die haar slechts ten halve aan de uiteinden van onzen gezigteinder verbergt, en wij zullen eenige woorden daarover zeggen, omdat wij weten dat daarna onze Koning op de wolken des hemels komt. Doch slechts met behoedzaamheid, kortelijk en met mate zullen wij hierin te werk gaan, zonder aanspraak te maken er met juistheid de rangschikking van te bepalen; zonder er dagteekeningen aan toe te voegen; zonder op ons stuk te staan, en zonder ons bij die verhevene tooneelen van de toekomst elders op te houden, dan bij de sterkst sprekende trekken, die, van de reeds verledene vervullingen uitgaande, bestemd zijn, om onze blikken te wenden naar Jezus Christus komende op de wolken: „Want ziet, Hij komt met de wolken, aller oog zal Hem zien, ook dergenen die Hem doorstoken „hebben.”

Nog twee wenken zou ik den lezers van dit boek wenschen te geven.

De ongehoorde gebeurtenissen, die dezen winter haar beslag hebben gekregen en het jaar 1848 in de jaarboeken der geschiedenis als een der merkwaardigste tijdperken van de menschheid hebben aangeteekend, deze gebeurtenissen waren sedert achttien, ja, sedert vier en dertig eeuwen kan men zeggen, in onze profetiën aangewezen. Maar de zeer natuurlijke verklaring, die ik eenige jaren geleden aan kinderen daarvan heb gegeven, en die men hier terug zal vinden, die verklaring, hoe eenvoudig ook, zou bij menigen lezer de gedachte kunnen doen ontstaan, dat, indien ik die feiten heb gezien in de openbaringen van Daniël en van Johannes, dit het gevolg is, van ze eerst in de gebeurtenissen van dezen winter te hebben gelezen; en dat al die lessen, tien jaren oud, over de eindgebeurtenissen van eene onstuimige en omwentelingsgezinde democratie; over hare eigenschappen van ongehoorde goddeloosheid; over hare betrekkingen op het hof van Rome en op eenen zekeren vorm van logenachtige en losbandige godsdienst; over eene laatste en onherstelbare vergruizing van alle elementen onzer burgerlijke maatschappijen, en over de vernietiging van al hare krachten, die tot heden toe, te midden zelfs van al onze vroegere omwentelingen, bij onze bevolkingen nog eene zekere kracht van zamenkleving tusschen de verschillende deelen van het maatschappelijk ligchaam onderhouden: — bij hen zeg ik, kan de gedachte opkomen, dat al deze lessen, en meer bijzonder die van ons derde en van ons vierde deel, na de gebeurtenissen zijn opgesteld; dat de schrijver daarin na het gebeurde profeteert, en dat, indien hij daarin van eene westersche roode heerschappij spreekt, die men, volgens Daniël en Johannes, over het

grondgebied der gezamentlijke Latijnsche Roomsche-Katholieke landen moet zien opgaan, de tien omwentelingsgezinde staten daarvan zien omvatten, tegelijk onder den invloed van het hof van Rome en van eene woedende heerschzucht van volksleiders voorwaarts zien trekken, met godslasterende namen overdekt, scharlaken van kleur, uit den afgrond opkomende, en weldra eenen laatsten strijd tegen de ware aanbidders van Jezus Christus zien voeren.... dat dit is omdat hij den 24sten Februarij heeft zien opgaan, den 24sten Junij een tijgerhart aan het verschrikt Europa heeft zien ontblooten en de wereld met eene algemeene omkeering heeft zien bedreigen.

Ik vergenoeg mij in dit opzigt met te herinneren, dat deze lessen reeds voor meer dan tien jaren gegeven zijn; dat ik er reeds meer dan twintig jaren vroeger de leer van had bloot gelegd; dat ik de ontwikkeling, daaraan gegeven, in de beide jaren, die op mijne onderwijzingen volgden, had geschreven, en dat de thans geleverde bladzijden reeds sedert twee of drie jaren overgeschreven en voor de pers gereed gemaakt zijnde, ik van dien tijd af niets veranderd heb aan de uitlegging, die ik daaraan gegeven had; dat, eindelijk, indien ik in de verzoeking mogt komen, om, onder het nazien der proeven, daarbij tot toespeling op de gebeurtenissen van dezen winter sommige trekken te voegen, ik die bijvoegingen liever in de aantekeningen aan het slot van dit deel zou plaatsen.

Men zal wel willen begrijpen, dat ik die datums aanhaal, niet om te getuigen van de schrandtheid der uitleggingen, die niet nieuw zijn en mij niet in eigendom toebehooren, maar van de klaarheid der voorzeggingen, van de schoonheid der profetiën en van de Goddelijkheid der Schriften.

Reeds in de dagen van den neo-platonianschen filosoof Porphyryus, zestien honderd jaren geleden, werden door de ongeloovigen, bij het lezen van het XIe hoofdstuk van Daniël, diens voorzeggingen over de opvolgers van Alexander voor te duidelijk verklaard, dan dat zij in de dagen van onzen profeet zouden hebben plaats gegrepen. „Men heeft ze,” zeiden zij: „niet kunnen schrijven dan drie jaren later, in de dagen der Asmonesche koningen; want waren zij van Daniël, hij zou gewis een profeet en de Bijbel uit God zijn.” Ik wanhoop niet, als bij het lezen met ons van zijn VIIe hoofdstuk, en van de ontwikkelingen die Johannes daaraan gegeven heeft, meer dan één hedendaagsche Porphyryus er toe kome om ook te zeggen dat de profetiën over het tientallig koninklijk en pauselijk rijk der Latijnen, gelijk ook over hun roode rijk en over de democratie der laatste tijden, te duidelijk zijn, om van Daniël en van Johannes te kunnen wezen; dat men die niet dan in de dagen van Robespierre en van Bonaparte, van koning Lodewijk Philips en van den generaal Cavaignac heeft kunnen schrijven, omdat indien zij van Daniël of van Johannes waren, Daniël of Johannes gewis profeten zouden zijn en de Bijbel uit God zou wezen.

Wat men dus hier zal aantreffen, gelijk ik gezegd heb, zijn niet de ontwikkelingen van de profetiën der toekomst, het is er veeleer den leidraad van, zoodanig als Daniël dien geleverd heeft, om Paulus te begrijpen en Johannes uit te leggen. Ik doe niets meer dan slechts een van de einden van dien draad aan de jeugd in de handen te geven, en ik durf de hoop koesteren, dat, eenmaal de elementen van het problema in den boezem onzer Kerken degelijk erkend zijnde, zich daarin leergierige menschen zullen voordoen, die trachten zullen het beter te maken. Indien hun gang goed geregeld is, indien zij zich aan den tekst vast-

klemmen, indien zij de harmonie der openbaringen eerbiedigen, indien zij de door de ondervinding der tijden en door de werken hunnen voorgangers reeds op den weg geplante baken weten te erkennen; — dan zullen kostbare klaarheden hunne schreden verlichten, en het geloof onzer kudden zal daardoor heiliglijk worden versterkt.

Over dit onderwerp bestaat eene opmerking van den grooten Newton, die mij even juist voorkomt als zij aanmoedigend is. Honderd vijftig jaren geleden maakte hij die opmerking omtrent de werken zijner voorgangers in de XVIIe eeuw. Zij is deze: dat alle uitleggers, zelfs de zwaksten, eenigermate, en niettegenstaande hunne dwaalingen, hebben kunnen bijdragen tot den vooruitgang van de wetenschap. Hij kende onder hen geen enkelen, die niet door eene of andere plaats van nut was geweest, om voor de uitlegging der profetiën eenig nieuw licht te ontsteken; geen enkelen, die, al mogt hij ook in verscheidene punten afdwalen, niet somwijlen toch, den regten weg betredende, een enkelen bakstok heeft weten te planten, waarvan zijne opvolgers gebruik zullen weten te maken, en dien men niet meer zal kunnen uitroeijen. Dit was ook het geval met dien grooten man. Hij zelf kon op zijne beurt bij menig punt een verkeerden weg inslaan; maar in vele andere punten bewees hij diensten, waarvan de wetenschap het aandenken behoudt, en die na hem zullen blijven bestaan.

Ik zelf zou, om te eindigen, een daarmede overeenkomstig, doch omgekeerd denkbeeld willen uitdrukken.

Het is dit, dat er onder al de uitleggers, zelfs onder de gelukkigsten, als: een Irenaeus, een Hyppolytus en een Hyeronimus; een Voudois en een Wicklefite; een Mède, een Vintriga, een Newton, een Cressener,

zelfs de hedendaagsche volgers van eenen Faber, eenen Cunningham, eenen Irving, eenen Bickersteth, eenen Birks, ja zelfs tot den uitmuntenen Elliot, er mede geen enkele is, hoe groot zijne diensten ook geweest zijn, die zich niet in verscheidene punten vergist heeft. — Is het noodig te zeggen, dat de schrijver deze gedachte herinnert, alleen om haar op zich zelven toe te passen, en dat hij op zijne beurt, hoewel vermeden hebbende, zich in de profetiën der toekomst te begeven, om zich hoofdzakelijk aan die van het verledene te houden, zich geenszins vleit van in zijn werk de algemeene gebrekkelijheid ontgaan te zijn? In die onderzoeking is hij overal met een eerlijk verlangen om de waarheid te vinden voortgegaan, en heeft hij, zoo dikwijls mogelijk, met eerbied den weg willen volgen, die hem door talrijke baken van zijne voorgangers aangewezen was. Hij stelt volkomen vertrouwen in de naauwkeurigheid, ten minste van de groote trekken, van zijne uitlegging; maar hij durft zich niet vleijen in de bijzonderheden niet gedwaald te hebben. Hij meent op zijne beurt (even als Newton dit van de zwaksten zeide) deze of gene nederige dienst aan de wetenschap te hebben kunnen bewijzen; bij voorbeeld, in de uitlegging van het leem in de voeten van het beeld; maar hij verzoekt tevens den Lezer zich wel te willen herinneren, dat de kennis van die verborgenheden hare vooruitgaande beweging niet heeft gestaakt, en dat zij zelfs heden ten dage, door de grootte der gelijktijdige gebeurtenissen, in een harer tijdperken van snelle toeneming is; even als dit reeds het geval was in de dagen van eenen Hyeronimus en eenen Augustinus bij den inval der Barbaren, of omtrent het begin onzer eeuw, in de dagen van de eerste Fransche omwenteling; en zoo als altijd zal gebeuren, wanneer nieuwe beroeringen op hare

beurt de profetiën door de vervulling daarvan zullen komen uitleggen; dewijl het eene wet van den openbaren Geest is, om altijd de groote trekken der profetiën aan de groote tijdperken der geschiedenis op te dragen. Voor ons blijft er dus nog te leeren over; uitgestrekte ruimten zijn reeds achter ons in de mijn ontdekt; laat die gedachte ons aanmoedigen opdat wij aan gene zijde komen. En indien de mijnwerker te dikwijls aan de uiteinden van den tunnel vruchteloze pogingen moet aanwenden, hij moet daarom de waarde van de reeds volbrachte werkzaamheden niet verachten; hij moet ook niet over de nog niet doorloopene ruimte wanhopen, hij moet aan de uitkomst niet twijfelen; integendeel, hij moet de belangrijkheid en de waarde van zijne pogingen begrijpen.

Dat overigens alles worde verrigt in den eerbied voor de Schriften, in de liefde tot God en in de verwachting van Jezus Christus! Alles in Hem, en door Hem, en voor Hem!

LOUIS GAUSSEN.

Genève, 30 Julij 1848.

DE DROOM VAN NEBUCADNEZAR.

(Daniël II.)

De uitlegging van den droom van Nebucadnezar kan ongetwijfeld gerangschikt worden onder de belangrijkste der profetiën van het Oude Testament. Als heidensch koning, kende hij den God van Israël, den eenigen waarachtigen God niet. Desniettemin was hij door dien God tot groote dingen, met betrekking tot het volk van Israël, bestemd. God had door Mozes tot het volk gezegd: „Het zal geschieden, indien gij de stem des HEEREN „uwes Gods vlijtiglijk zult gehoorzamen, waarnemende „te doen al Zijne geboden, die ik (Mozes) u heden „gebiede, zoo zal de Heer uw God u hoog zetten boven alle volken der aarde. — Daarentegen zal het geschieden, indien gij de stemme des HEEREN uwes Gods „niet zult gehoorzaam zijn, om waar te nemen al Zijne „geboden en Zijne inzettingen, die ik u heden gebiede, „zoo zullen al deze vloeken over u komen en u treffen” (Deut. XXVIII: 1 en 15).

Waren de beloofde zegeningen in ruime mate toegezegd, niet minder aanzienlijk waren de vloeken. Wij vin-

den die alle opgeteekend in Deut. XXVIII van vers 16 tot 68, en meer bepaaldelijk in vers 41 en 49, in verband met dat gedeelte der geschiedenis van het Joodsche volk, dat op het onderwerp, hetwelk wij behandelen, betrekking heeft. „Zonen en dochteren zult gij gewinnen, maar zij „zullen voor u niet zijn, want zij zullen in gevangenis „gaan (vs. 41). De HEERE zal tegen u een' vloek verheffen, van verre, van het einde der aarde; gelijk als „een arend vliegt; een volk wiens spraak gij niet zult „verstaan” (vs. 49).

Omtrent ruim veertien eeuwen vóór Christus geboorte, werden deze beloften gegeven en deze bedreigingen uitgesproken; en na verloop van ruim acht eeuwen later, werd de bedreiging wegens de gevangenschap vervuld. In het jaar 606 vóór Christus geboorte, „in het „derde jaar des koninkrijks van Jojakim, koning van „Juda, kwam Nebucadnezar, de koning van Babel, te „Jeruzalem en belegerde die stad, en de Heere gaf Jojakim, den koning van Juda, in zijne hand. En de „koning Nebucadnezar zeide tot Aspenaz, den overste „zijner kamerlingen, dat hij voorbrengen zou eenigen uit „de kinderen Israëls, te weten eenige jonge lieden van „koninklijke afkomst en uit de prinsen, en dat zij zouden worden medegevoerd, om hem te dienen. Tevens „gaf hij bevel dat zij in de boeken en de spraak der Chaldeen zonden onderwezen worden” (Dan. I: 1—4). Zij verstonden dus die taal niet, en zie hierin vervuld hetgeen Mozes den kinderen van Israël had aangezegd (Deut. XXVIII: 41, 49). Onder deze jongelingen bevond zich Daniël, van koninklijke afkomst en nauwelijks, zoo men meent, den ouderdom van veertien jaren bereikt hebbende.

Naar Babel gevoerd, werd hij daar in 's konings pa-

leis voor des konings dienst opgeleid. Hij, van koninklijke afkomst, vol van vertrouwen op zijnen God, en door zijne deugden zoo veel te meer opmerkenwaardig, daar men toen in een' tijd van verflauwing en van ongelooft leefde. — Wie waande hem niet verloren? Wie zou zich niet verwonderd hebben over Gods wegen? Die jonge vorst, de hoop van zijn volk, gevangen gevoerd aan het hof van eenen heidensch koning!... Wat moet er van hem worden?... hij is verloren. Neen, juist daardoor wil God groote dingen verrigten. Door hem wil God den magtigsten koning der aarde tot zich bekeeren; Nebucadnezar op zijnen troon zal God verheerlijken; — Daniël zal gewesten besturen; — hij zal het vertrouwen van den koning der Perzen winnen, hij zal zijn volk beschermen, hij zal onder de heidenen eene menigte zielen tot de kennis van zijnen God brengen.

Wat kan wel het voornemen van Daniël geweest zijn, toen hij naar Babylonie gevoerd werd? Zal hij zich aan de wanhoop overgeven? Neen! want hij had het geloof. — Zal hij dan ten minste in de pracht en de praal van het Babylonische hof verstrooijing zoeken? Ook niet: want hij verhief zijne ziel tot God; hij zeide tot Hem: „Gij, mijn God! zult mijn Vader zijn!” en hij nam in zijn hart voor (Hoofdst. I: 8), dat hij zich niet zou ontreinigen, wat ook gebeuren mogt; dat hij den Heer getrouw zou blijven, en in Hem alleen zijn troost zoeken. In dit voornemen bleef hij volharden en God bleef hem gunstig.

Met Daniël waren nog drie andere jongelingen gevangen naar Babel gevoerd, met name Hananja, Misaël en Azarja, aan welke, even als aan Daniël, andere namen werden gegeven. Daniël kreeg den naam van Beltsazar, Hananja dien van Sadrach, Misaël dien van Mesach en

Azarja dien van Abednego. Allen bleven getrouw aan God en werden ook door God begunstigd. Dezen vier jongelingen (lezen wij vs. 17) gaf God wetenschap en verstand in alle boeken en wijsheid, maar Daniël gaf hij verstand in alle gezigten en droomen.

Na den afloop hunner studiën, werden die vier jongelingen voor den koning gebragt; hij ondervraagde ze zelf, en in alle zaken van verstandige wijsheid die de koning hen afvraagde, zoo vond hij ze tien malen boven al de tovenaars en sterrekijkers, die in zijn gansche koninkrijk waren (vs. 18, 19, 20).

Hoe lang die drie vrienden van Daniël aan het Hof bleven, wordt ons niet verhaald, maar van Daniël wordt ons gezegd, dat hij daar bleef tot het eerste jaar des konings Cyrus toe, en alzoo nog zestig jaren; zoo dat hij de bevrijding van Jeruzalem nog heeft mogen beleven.

Blijkbaar had God met Daniël twee dingen voor, toen Hij hem, en door hem aan Zijne gansche Kerk, groote dingen openbaarde, hem verstand in alle gezigten en droomen gaf.

1°. Wilde God Zijn dienstknecht Daniël van zijne vroegste jeugd af vereeren, omdat Hij zich voorstelde, hem niet slechts tot een' leidsman, een licht en een' troost voor Zijn volk van Israël, gedurende de gevangenschap te Babylonië, te maken, maar hem daarbij ook te gebruiken als een werktuig van zegening en bekeering voor een groot aantal nitverkoren zielen onder de heidenen van die vroegere eeuwen.

2°. Wilde God, door middel van den luister en de juistheid der profetiën van Daniël, een' nieuwen stempel

van goddelijkheid op de Heilige Schriften drukken. De menschen der volgende eeuwen moesten bij het lezen van die Schriften gedwongen worden te zeggen: „Zie daar, bladzijden vol van wonderen! Waarlijk, dat boek komt van God!” en hoe zou het anders kunnen zijn? Zien wij niet door de geschiedenis der volken, meer dan 10, 20, 30 eeuwen te voren daarin beschreven, dat Hij er Zijn zegel aan gehecht, en het als met Zijne handteekening onderteekend heeft.

En wat deed de Heer tot dat einde? Hij deed voor den jeugdigen Daniël, wat hij vroeger voor den jeugdigen Jozef had gedaan: Hij openbaarde hem de geheimen der gedachten eens konings, te gelijkertijd als Hij de geheimen der toekomst voor hem openlegde.

In een' nacht, terwijl de jeugdige Daniël rustig op zijne legerstede sliep, en de koning Nebucadnezar, van zijne aanzienlijke overwinningen in zijne hoofdstad teruggekeerd, insgelijks op zijne prachtige koninklijke koets zijne nachtrust genoot, werd zijn slaap gestoord door eenen droom, dien God hem voor den geest deed verschijnen; door eenen droom wiens gelijken nimmer gezien was; door eenen ontzettenden droom; door eenen droom, verschrikkelijk om aan te zien, zoo als de Schrift, vs. 31, ons verhaalt; eenen droom zoo treffend en zoo goddelijk, dat zijne ziel door eenen onuitsprekelijken angst werd ontroerd, en dat hij des morgens bij zijn ontwaken, hoewel zich bij geene mogelijkheid kunvende herinneren wat hij gezien had, zoodanig doordrongen was van het denkbeeld, dat groote dingen hem geopenbaard waren geworden, dat die droom niets gemeens had met de gewone hersenschimmen der nachtgezigten, en dat, wat hij gezien had, van God gekomen was, dat hij tot elken prijs den aard en de verborgenheid daarvan wilde kennen.

Daartoe riep hij tot zich al de tovenaars, sterrekijkers, goochelaars en Chaldeërs, om hem zijnen droom te kennen te geven, en niet alleen zijnen droom, maar ook de uitlegging daarvan.

Te vergeefs antwoordden hem al die wijzen tot twee malen toe, dat nimmer koning, of heer, of stedehouder, zulke dingen had gevergd; en dat geene anderen dan de goden, hem zoodanige geheimen konden openbaren. Over dat antwoord zeer verstoord, zeide hij hun, door de buitensporige en wreede verontwaardiging van zijne verbolgenheid gedreven, een en hetzelfde vonnis aan: dat zij in stukken zouden gehouwen worden, en hunne huizen tot een' vuilnishoop gemaakt.

Dit vonnis moest evenzeer Daniël en zijne medgezellen treffen, zoo dat men ook deze zocht om hen te dooden. Maar toen Arioch, de overste der trawanten des konings, die uitgezonden was om de wijzen van Babel te dooden, tot Daniël kwam, vroeg Daniël om voor den koning te worden toegelaten. Voor hem gekomen zijnde, verzocht hij dat hem een bestemde tijd mogt gegeven worden, om de geëischte uitlegging te geven. Daarop ging Daniël naar zijn huis en gaf de zaak aan zijne medgezellen Hananja, Misaël en Azarja te kennen, opdat zij van den God des Hemels barmhartigheid zouden afsmeeken over deze verborgenheid, zoo dat Daniël en zijne medgezellen met de overige Wijzen van Babel niet omkwamen, waarop aan Daniël in een nachtgezigt de verborgenheid werd geopenbaard.

Toen loofde Daniël den God des Hemels en dankte Hem, dat zijn gebed verhoord was geworden. Hij ging tot Arioch, die hem voor den koning bragt (Dan. II: 25, 26, 27, 28, 29).

Alvorens tot de uitlegging van den droom over te gaan,

zal het noodig zijn de aandacht onzer Lezers op eenige bijzonderheden te vestigen, vier belangrijkheid gewis niet ontkend zal worden, en die veel licht over het geheel zullen verspreiden.

De eerste betreft de tijdrekening; de tweede het Oude Testament in verband met het Nieuwe.

Om de tijdrekening gemakkelijk te maken, zal de volgende tafel niet ondienstig zijn. Daartoe zijn de getallen der meest treffende tijdstippen in ronde sommen daarin opgenomen.

VOOR DE EEUW VAN JEZUS CHRISTUS	Jaartallen.	200	De Romeinen beginnen het te verwoesten.
4000	Schepping van den eersten mensch.	100	Cesar wordt geboren, 6 jaren na Pompejus.
3000	Henoeh is kort geleden weggenomen; en 650 jaren daarna zal de zondvloed komen.	65	Pompejus verovert Syrië en 2 jaren later, Jeruzalem.
2000	Noach is kort geleden gestorven en Abraham geboren.	58	Cesar komt te Genève de Zwitsers in hechtenis nemen.
1700	Jacob is sinds 6 jaren in Egypte.	40	Herodes wordt door de Romeinen tot Koning der Joden benoemd.
1500	De Israëlieten zullen over 9 jaren de Schelfzee en over 50 jaren den Jordaan overtrekken.	1	De Christelijke tijdrekening.
1200	De Grieken zullen over 6 jaren Troje belegeren.	GEDURENDE DE EEUW VAN JEZUS CHRISTUS.	
1100	Samuel wordt 40 jaren oud.	Jaartallen.	
1000	David is sedert 15 jaren overleden; en Salomo heeft sedert 6 jaren zijnen tempel ingewijd.	14	Keizer Cesar Augustus sterft; Cesar Tiberius volgt hem op.
900	Elias predikt.	24	Pontius Pilatus zal over 2 jaren door Tiberius tot Stedehouder over Judea worden benoemd.
800	Jonas profeteert.	34	Jezus sterft aan een kruis.
700	Jesaja sterft.	44	De Koning der Joden, Herodes Agrippa, sterft te Cesarea, door de wormen opgegeten.
600	Daniël is sedert 6 jaren naar Babel gevoerd.	54	Keizer Claudius Cesar sterft, na eene dertienjarige regering, en Cesar Nero volgt hem op.
500	De Joden sedert 36 jaren door Cores te Jeruzalem hersteld, hebben kort geleden hunnen tweeden tempel aldaar ingewijd.	64	Paulus wordt, op last van Nero, te Rome onthoofd; en 6 jaren later verwoesten de Romeinen Jeruzalem en verstrooijen het Joodsche volk.
400	Maleachi, de laatste der profeten, is kort geleden gestorven.		
300	De heerschappij der Macedonische Grieken wordt in vier deelen gesplitst.		

- 312 Keizer Constantijn wordt tot het Christendom bekeerd.
- 400 Het Rijk der Latijnen, door de Barbaren overweldigd, zal weldra in tien Koningrijken verdeeld worden.
- 529 Keizer Justinianus kondigt zijn wetboek af, waarin hij al de Christenen van het Westen aan de regtbanken van den Bisschop van Rome onderwerpt.

- 606 De Bisschop van Rome noemt zich algemeene Bisschop in het Westen, en Mahomet noemt zich Profet in het Oosten.
- 1535 Genève wordt hervormd en Calvijn komt aldaar in het volgende jaar aan.
- 1789 De Fransche Omwenteling maakt een begin aan de luidig algemeene afschaffing der wetten, die sedert 1260 jaren al de Christenen van het Westen aan de regtbanken van den Bisschop van Rome onderwierpen.

De tweede bijzonderheid betreft het Oude Testament, in verband met het Nieuwe.

Voor alle Christenen is het een heilige, een gebiedende pligt, te trachten de schriften des Ouden Testaments, en vooral die der profeten, welke een groot gedeelte daarvan uitmaken, te verstaan. Het is waarlijk een onvergeeflijk gebrek bij zoo velen der hedendaagsche Christenen, dat zij met het Oude Testament in het algemeen, en met de profetiën in het bijzonder, zoo weinig bekend zijn. Deze veronachtzaming is gewis zeer verkeerd. Om verschillende redenen moet zij worden tegengegaan. Zij komt uit verscheidene oorzaken voort. Wij zullen er twee of drie van aanhalen.

De eerste der oorzaken van dit gebrek, bestaat eenvoudig in de nalatigheid van het lezen der profetiën. Verscheidene Christenen verbeelden zich dat, wanneer zij drie of vier regtzinnige leerstellingen uit de Heilige Schrift verstaan hebben, en daaruit erkend, dat Jezus Christus hun Zaligmaker is, zij zich mogen beschouwen als genoegzaam onderrigt te zijn, en hun onderzoek ver genoeg doorgezet te hebben. — „Wat doet het er toe,” zeggen zij: „dat ik verder met het Oude Testament bekend rake? Ik ben geen Godgeleerde.” — Maar, ach! zij, die

zoo denken, weten niet hoe schuldig zij zich maken. Hoe! God zou gesproken hebben en zou te vergeefs gesproken hebben! God zegt immers: „Alle Schrift,” dat is het geheele Woord van het Oude Testament, want het Nieuwe had men toen nog niet: „is nuttig tot leering, „tot wederlegging, tot verbetering en tot onderwijzing „in de regtvaardigheid” (2 Tim. III: 16). Jezus heeft gezegd: „Onderzoekt de Schriften (des Ouden Testaments); onderzoekt het Oude Testament, want het geeft van Mij, en gij meent door hetzelfde het eeuwige „leven te hebben” (Joh. V: 39); en men ontziet zich niet zulk een boek te veronachtzamen! Zulke schriften, waarin al de schatten der wijsheid en der kennis Gods verborgen liggen, zou men niet onderzoeken! Gewis zullen soortgelijke Christenen weinige vorderingen in het leven des geestes maken, zij zullen mogelijk, door gebrek aan spijs, in krachten afnemen. „Mijn volk is uitge-roeid, omdat het zonder kennis is,” had de Heer gezegd (Hosea IV: 6).

Eene tweede oorzaak van dit gebrek, bestaat daárin, dat zelfs zij, die de profetiën lezen, zich de moeite niet geven van ze te doorgronden, ten einde ze te verstaan. Men slaat het boek op, men leest zonder samenhang, zonder onderzoek, als bij toeval, indien men het zoo mag uitdrukken; om daarin niets te zoeken dan eene losse, toevallige, vadzige stichting. Men doorbladert ze, om daarvan eene gevoelvolle toepassing op zich zelve te maken; eene toepassing, die niet overeenkomt met de wezentlijke en letterlijke beteekenis, die de Heilige Geest daarin heeft willen leggen, en men houdt zich bezig met daaraan eenen benevelde, met de gedachten van het oogenblik overeenkomenden zin te geven, liever dan daarin te zoeken wat God zelf daarin gelegd heeft. Zulk een wijze

van lezen boezemt gewis geen' eerbied in, en hoe zou zij dan gezegend kunnen worden?

In het bijzonder is eene der veronachtzamingen, die het lezen der profetiën voor velen weinig voordeelig maakt, de weinige beoefening van hare gelijktijdige geschiedenis. Deze diende men zich zeer eigen te maken, en niets is gemakkelijker. Als men zich die geringe moeite getroost heeft, gevoelt men zich weldra verwonderd en verblijd over het levendig, helder en onverwacht licht, dat zich uit eene dusdanige vergelijking met de heilige boeken, over de profetiën en de geschiedenis verspreidt.

Om de geschiedenis en de profetiën van Daniël met oordeel te lezen, zal het noodig zijn enkele feiten aan te duiden, waarmede men noodzakelijk bekend moet wezen.

Men moet zich wel voor den geest stellen, dat er toen drie koningen bestonden, waarvan de Schrift dikwijls melding maakt, en drie profeten, die onder de heiligste en meest beroemde van het Oude Testament gerangschikt moeten worden. Die drie koningen waren Pharao Necho in Egypte; Jehojakim te Jeruzalem en in Juda, en Nebucadnezar te Babylon en in Chaldea. De drie profeten waren Jeremia te Jeruzalem (en later in Egypte); Daniël te Babylon (en later te Suzan in Perzië), en Ezechiël in Mesopotamië aan den vloed Kebar. Wij zullen eerst over de drie koningen handelen.

Koning Pharao was aan het hoofd van een magtig leger uit Egypte getrokken, en had zijne uitgestrekte veroveringen uitgebreid tot aan de oevers van den Euphraat, alwaar hij de stad Karkemis had ingenomen. Toen regeerde in Juda de jonge en goede koning Josias, vader van Jehojakim. In een oogenblik van onbedachtzaamheid, meende die vorst zich genoodzaakt te zien,

tegen den koning van Egypte op te trekken; doch gedurende het gevecht, werd hij door een' schicht in de borst getroffen, waarop hij zijnen krijgsoversten beval hem weg te voeren, omdat hij zich zeer zwaar gewond voelde. Men bragt hem in zijnen krijgswagen; kort daarna stierf hij, en toen zijn lijk binnen Jeruzalem aankwam, was er algemeene rouw in het land.

Toen Pharao den dood van koning Josias vernam, trok hij op naar Jeruzalem; voerde den jongen koning Jehojachaz, dien het volk reeds op den troon van zijnen vader geplaatst had, gevangen naar Egypte, en zette in zijne plaats zijnen broeder Jehojakim op den troon, die slechts naar zijnen wil regeerde, en, om hem genoeg te geven, zijn volk met belastingen overlaadde. Dit maakte intusschen nog geen einde aan al de onheilen, dewijl gansch Israël God vergeten had.

Weldra kwam de beurt aan Nebucadnezar, om dat ondankbaar volk te tuchtigen. Die vorst, van Assyrische afkomst, was zeer jong en warm in het gevecht. Zijn vader leefde nog, maar hij regeerde reeds gezamenlijk met hem over Babylonië en Chaldea. Op eens overvalt hij Pharao Necho, behaalt op hem overwinning op overwinning, verjaagt hem uit Egypte, en komt Jeruzalem belegeren. Jehojakim geeft zich over en wordt aan hem cijnsbaar, na gedurende drie jaren aan den koning van Egypte cijnsbaar geweest te zijn (toen was het dat Daniël door Nebucadnezar gevangen werd medegevoerd). Weldra jaagt hij nieuwe veroveringen na; maar den dood van zijn' vader vernemende, keert hij naar zijne hoofdstad terug, brengt onnoemelijke rijkdommen mede, en bouwt er prachtige paleizen. Doch God, die hem uitverkoren had, om hem op Babylons troon te bekeeren, en om een aantal zielen onder de heidenen tot de kennis

TWEEDE TAFEL VAN TIJDREKENINGEN.

DE EEUW VAN DANIEL.

Vóór de Eeuw van Jezus Christus.

- Jaartallen.
- 610 — De goede Koning Josias sterft, 39 jaren oud, na eene regering van 31 jaren. — Joahaz, zijn tweede zoon, volgt hem op, in den ouderdom van 23 jaren. Bij (Jeremia, priester, 40 jaren oud; predikt sinds zijn 18 jaren. dood) Ezechiël, priester, 14 jaren oud. zijn (Daniël, vorst van Juda, 11 jaren oud.
- 609 — Pharao Necho, na verloop van drie maanden, van Charchémis terugkomende, voert Joahaz (tweede zoon van Josias) naar Egypte, en stelt in zijne plaats Jojakim, 23 jaren oud.
- 608 — Sephanja en Habakuk voleinden hunne bediening. Jojakim begint zijne regering.
- Jeremia, zijne dreigende godspraken in den tempel hebbende doen hooren, grijpen de priesters hem (Jerem. XXVI; XXVII).
- 607 — Uria, de profet, wordt door Jojakim gedood (2 Kon. XXIII; 2 Kron. XXXVI).
- De jeugdige Jojachim, 8 jaren oud (2 Kon. XXIV: 8), ontvangt nevens zijnen vader den titel van koning. De jeugdige Nebucadnezar wordt door zijn vader nog gedurende zijn leven nevens hem op den troon geplaatst. (Van dien tijd af, plagten de Joden meestal de jaren zijner regering te tellen.)
- 606 — Hij overweldigt Judea. Hij belegert Jeruzalem (Daniël I: 1). Hij voert Daniël en eenige andere jonge edellieden naar Babylon mede.
- Nebucadnezar verslaat Pharao en verovert Charchémis op den Euphraat (Jer. XXV: 1; XI; VI: 2). De Rechabiten trekken naar Jeruzalem (Jer. XXXV: 6—11).
- Jeremia, die toen sedert 23 jaren profeteerde, voert eene verwoesting van 70 jaren (Jerem. XXV; XXIX: 10; I: 1—4).
- 605 — De vader van Nebucadnezar sterft tegen het einde van het vierde jaar van Jojachim. Jojachim (in de 9^e maand) versnijdt met een penne- mes, en werpt in het vuur van zijnen haard, het boek der profetiën, dat Jeremia aan Baruch had gegeven. God verkondigt hem groote oordeelen (Jerem. XXXVI: 9—22).
- 604 — Daniël wordt den koning voorgesteld. De verschrikkelijke droom van het beeld wordt tot Nebucadnezar gezonden.
- 603 — Jojakim staat tegen hem op. Nebucadnezar zendt legers om Juda te verwoesten (2 Kon. XXIV: 2).
- 602 — Daniël en zijne vrienden worden tot groote ambtsbedieningen in Babylon en in het rijk verheven. Nebucadnezar en Cyaxare, koning der Meden, vereenigen hunne krijgsmagten tegen Sarac, koning der Assyriërs, dooden hem, en verwoesten Ninivé geheel en al.
- 601 — Cyaxare, in de schriften Darius de Meder genoemd, kleinzoon van Cyaxare, en door God bestemd om eenmaal met zijnen zusterszoon Cyrus het rijk van Babylonië in Chaldéa te verwoesten, wordt geboren in de bergen van Medië.
- 600 — Cyrus, insgelijks door God geroepen om groote oordeelen ten uitvoer te brengen, wordt geboren in de bergen van Perzië.

Vóór de Eeuw van Jezus Christus.

- Jaartallen.
- 599 — Jojakim, na een' tegenstand van drie jaren en een half, zal weldra, met ketenen beladen, rampzalig zijn leven eindigen; zijn ligchaam zal als dat van eenen ezel op den mesthoop geworpen worden (2 Kon. XXIV; 2 Kron. XXXVI; Jer. XXII: 18, 19). — Hij was toen slechts 36 jaren oud.
- 598 — Jehojachim, zijn zoon (anders gezegd Chonja of Jechonias), die hem op zijn 18^e jaar opgevolgd was (2 Kron. XXXVI: 9), regeerde slechts drie maanden en tien dagen. Met ketenen beladen, is hij met zijne moeder, zijne hofhouding en zijne schatten naar Babylon gevoerd, door Nebucadnezar, die in het 8ste jaar zijner regering Jeruzalem heeft ingenomen in de maand Nisan (2 Kon. XXIV: 12).
- Sedecias, zijn oom, zoon van den goeden Josias, wordt door Nebucadnezar op den troon gezet; hij zweert hem trouw bij den naam van God (2 Kron. XXXVI: 10, 13; Jerem. XXII: 18, 19). Jeremia heeft zijn gezigt van de vijgen (Jerem. XXIV: 1).
- 594 — Ezechiël, priester, zoon van Buzi, begint op zijn 30ste jaar, of ten minsten dertig jaren na de hervorming van Josias, bij den vloed Kebar te profeteren (Ezech. I: 1, 2, 3; 2 Kron. XXXIV). Hij ziet de hemelen geopend en gezigten Gods.
- 590 — Sedecias, staat in het 3^e jaar zijner regering op tegen Nebucadnezar, die met zijn geheele leger tegen Jeruzalem optrekt, zich voor de stad legt en vestingen om haar heenbouwt (Ezech. XXIV: 1, 2; XVII: 12, 20; XXI: 22—27; Jerem. LII: 4; 2 Kon. XXV: 1; 2 Kron. XXXVI: 13).
- Nebucadnezar trekt terug van Jeruzalem voor eenigen tijd, ten einde den koning van Egypte te ontmoet te gaan (Jerem. XXXVIII: 5).
- 589 — Nebucadnezar verslaat Pharao. Jeremia wordt in het voorhof der gevangenis opgesloten.
- 588 — Jeruzalem wordt na eene verschrikkelijke belegering en al de afschuwelijkheden van eenen hongersnood ingenomen (Jerem. XXXIV; 2 Kon. XXV), op den 7^{den} van de 5^e maand (Augustus). De tempel wordt verbrand, de zonen van den koning worden voor zijne oogen vermoord; hem zelf worden de oogen uitgestoken, en hij wordt met ketenen beladen naar Babylon gevoerd. Jeremia wordt op last van Nebucadnezar uit den kuil gehaald (Jerem. XXXIX: 2; LII: 8, 12; 2 Kon. XXV: 3, 4, 8; 2 Kron. XXXVI: 17—21). Abdias profeteert.
- 587 — Jeremia wordt naar Egypte gevoerd (Jerem. XLIII: 6, 10—13). Hij voerspelt aldaar de verovering van dat koningrijk door Nebucadnezar.
- 584 — Nebuzar-Adan voert nieuwe gevangenen naar Chaldea mede (Jerem. XLIV: 12, 13; Ezech. XXXIX: 17; XXX).
- 583 — De drie vrienden van Daniël worden in den vurigen oven geworpen.
- 572 — Ezechiël voerspelt, dat God Egypte aan Nebucadnezar zal geven tot loon voor de moeite, die hij tegen Tyrus heeft genomen (Ezech. XXIX: 17—20). Het magtige Tyrus wordt door Nebucadnezar, na eene belegering van dertien jaren, veroverd. Egypte en zijne onnoemelijke rijkdommen vallen in handen van Nebucadnezar.

Vóór de Eeuw van Jezus Christus.

- Jaartallen.
- 571 — Zijn hart door zoo veel voorspoed opgeblazen zijnde, verneemt hij door eenen verschrikkelijken droom, dat hij het verstand verliezen en gedurende zeven jaren den dieren des velds gelijk zal worden (Dan. IV).
- 570 — Nebucadnezar wordt krankzinnig.
- 563 — Hij herstelt en verheerlijkt God.
- 562 — Hij sterft, na eene regering van drie en veertig jaren van ongehoorden voorspoed. Zijn zoon, Evilmerodach, die slechts twee jaren regeert, herstelt Jehojachim op zijn 55^e jaar in zijne eer, in de 12^e maand van het 37^e jaar zijner gevangenschap (Jerem. XXV: 1, 2; 2 Kon. XXV: 27) en stelt zijnen troon boven dien van alle andere te Babylon gevangen koningen.
- 558 — Cyrus, zoon van eenen Perzischen prins en eene Medische prinses, maakt met zijnen oom Cyaxare, den Meder, een verbond tegen Babylon.
- 556 — Hij doodt in een gevecht Neriglissar, den Koning van Babylonië, en verpligt zijnen opvolger zich binnen de muren van zijne hoofdstad op te sluiten. Tweemaal daagt hij dien nieuwen koning van Babylonië tot een tweegevecht uit, en verwoest zijne velden.
- 555 — Belzazar, kleinzoon van Nebucadnezar, beklimt den troon. Daniël heeft in Babylon zijn vermaard nachtgezig der vier wreede dieren (Dan. VII).
- 553 — Daniël heeft in Suzan, de hoofdstad der Perzen, zijn groot nachtgezig van den harigen bok en van den koning van Javan, betreffende het gedurige offer en de misdaad, die de verwoesting veroorzaakt (Dan. VIII: 1—13).
- 541 — Cyrus, geheel Azië veroverd hebbende, belegert Babylon.
- 538 — Belzazar, ziet in den nacht van den maaltijd eene geheime en dreigende hand uit den muur te voorschijn komen. Babylon wordt in dienzelfden nacht overrompeld. Cyaxare II, Darius de Meder genaamd, oom van Cyrus van moeders zijde en 62 jaren oud, regeert over het vereenigde rijk der Meden en der Babyloniërs (Dan. VI: 1).
- Vasten en bidden van Daniël, bij het lezen van Jeremia (Dan. IX).
- Hij ontvangt de voorzegging der 70 weken.
- 537 — Daniël wordt in den leeuwkuil geworpen (Dan. VI).
- 536 — Cyrus, 64 jaren oud, volgt Darius den Meder op. Besluit van Cyrus tot herstel der Joden.
- 385 — Het eerste altaar te Jeruzalem hersteld (Esra III: 2).
- 384 — De tempel wordt gesticht (Esra III: 8—13). Laatste nachtgezig van Daniël (Dan. X; XII).
- 380 — Cyrus sterft.
- 322 — Darius, zoon van Hystaspis, wordt koning.
- 515 — De tempel wordt ingewijd (Esra VI: 14—22).
- 486 — Xerxes wordt koning.
- 464 — Artaxerxes wordt koning. (Sommigen stellen, volgens Xenophon, zijne komst tot den troon negen jaren vroeger.)
- 457 — Hij kondigt een eerste besluit af, in het 7^e jaar zijner regering, ten gunste van Jeruzalem (Esra VII; Dan. IX: 24).
- 445 — Hij kondigt zijn tweede besluit af, in zijn 20^e jaar. Nehemia gaat naar Jeruzalem.
- 420 — Maleachi, de laatste der profeten, predikt in Jeruzalem.

DERDE TAFEL VAN TIJDREKENINGEN.

HONDERDJARIGE TIJDREKENINGEN SEDERT DE SCHEPPING DER WERELD TOT OP ONZE DAGEN.

Vóór Jezus Christus.

- Jaartallen.
- 4000 — De schepping van den mensch.
- 3000 — Henoeh is kort geleden weggenomen.
- 2000 — { Noach is onlangs gestorven.
Abraham is pas geboren.
- 1000 — Salomo heeft sedert zes jaren zijnen tempel ingewijd.
- 900 — Elia predikt.
- 800 — Jonas profeteert.
- 700 — Jesaja nadert zijn einde.
- 600 — { Koningen: { Nebucadnezar regeert in Babylonië.
Pharao Necho — in Egypte.
Jojachim — te Jeruzalem.
Profeten: { Jeremia profeteert te Jeruzalem.
Daniël — in Babylonië.
Ezechiël — aan den vloed Kebar.
- 500 — De tweede tempel te Jeruzalem { Jesua.
is kort geleden ingewijd door { Zerubabel.
Haggai.
Zacharia.
- 400 — Maleachi, de laatste der profeten, is onlangs gestorven.
- 300 — Het Grieksch-Macedonische rijk wordt naar de vier winden des hemels verdeeld.
- 200 — De Romeinen beginnen het 3^e rijk omver te werpen.
- 100 — { Pompejus de Grootte } worden gebo-
en ren,
Julius Cesar } { deze om Jeruzalem te veroveren, gene om het Romeinsche rijk een' aanvang te doen nemen.
- 1 — Jezus Christus is pas geboren. Van daar wordt de Christelijke tijdrekening gevestigd.

Na Jezus Christus.

- Jaartallen.
- 100 — { 2^e vervolging der Christenen, door de keizers van Rome. (In de 1^e was Paulus gestorven.)
Johannes sterft.
- 200 — { 5^e vervolging in de geheele heerschappij van Rome.
Tertullianus geeft zijn verweerschrift in het licht.
- 300 — 10^e en laatste vervolging, tot dat twaalf jaren later, twee groote gebeurtenissen de regering van keizer Constantin kenmerken.
Eerstens verklaart hij zich Christen.
Ten tweede bouwt hij Constantinopel en verdeelt het rijk in twee deelen; het rijk der Grieken en het rijk der Latijnen.
- 400 — De 10 barbaarsche volken, die eene soort van Hoogduitsch spreken, veroveren en verdeelen het rijk der Latijnen onderling, zij zijn de { Vandalen.
Oostgothen.
Westgothen.
Franschen.
Burgundiërs.
Sneven.
Alainen.
Gepiden.
Herulen.
Lombardijërs.
- 500 — { Clovis, koning der Franschen, voert krijg tegen Gondebaud (koning der Burgundiërs, te Genève); zijne echtgenoot, Clotilda, nicht van Gondebaud, en te Genève opgevoed, spoort hem aan om Christen te worden.
Justinianus zal over zeven en twintig jaren den troon van Constantinopel beklimmen, en zijn vermaard Romeinsch wetboek, dat in het geheele rijk der Latijnen, tot aan de Fransche omwenteling is in gebruik gebleven, afkondigen.
- 600 — { De Paus in het westen } beginnen in denzelfden tijd,
en de een zich algemeene bisschop en vikaris van Jezus Christus, de andere, apostel van God en profet te verkla-
Mahomet in het oosten } ren.
- 700 — De Pausen verplichten de geheele wereld de beelden te aanbidden.
- 800 — Karel de Grootte, koning der Franschen, wordt door de pausen als keizer der Romeinen gekroond.
- 900 — Alfred de Grootte sterft in Engeland.
- 1000 — De Turken vestigen zich in Perzië en aan den Euphraat.
- 1100 — { Verovering van Jeruzalem door de Latijnen.
De vermaarde monnik Bernardus in Frankrijk, was toen 10 jaren oud en de vermaarde Abailard, 21 jaren.
- Jaartallen.
- 1200 — { Verovering van Constantinopel door de Latijnen.
Paus Innocentius III vervolgt en laat de Abingenzen Christenen ombrengen.
Zijn concilie van Toulouze zal, over twaalf jaren, de lezing van den Bijbel voor het eerst verbieden.
- 1300 — { De Turken, onder Othman, hunnen uitgeroepen sultan, maken groote vorderingen.
Willem Tell maakt zich in Zwitserland bekend.
Het bevrijdde Genève beschrijft zijne vrijheden.
Het kompas, de verrekijkers en het buskruid worden uitgevonden.
- 1400 — { Johan Huss en Hyeronymus van Praag worden (door de pausen) levend verbrand voor Jezus Christus, bij het concilie van Constantz.
Bajazet, Turksch sultan, is kort geleden Constantinopel komen belegeren, welke stad echter niet dan na drie en vijftig jaren door de Turken zal worden ingenomen.
- 1500 — { Karel de Vijfde wordt geboren.
De welgelukzalige reformatie wordt voorbereid.
Luther, 17 jaren,
Farel, 11 jaren,
Zwingli, 17 jaren oud zijnde, en Calvin zullende over negen jaren geboren worden.
- 1600 — { Hendrik IV, in Frankrijk, zal over tien jaren sterven.
Elisabeth, in Engeland, zal over drie jaren sterven.
Theodorus de Beza, te Genève, zal over vijf jaren sterven.
De beklimming van Genève met stormladders, zal over twee jaren plaats hebben.
De Hervormden worden wreedaardiglijk vervolgd in Frankrijk, gedurende vijftien jaren, door den hoogbejaarden Lodewijk XIV.
- 1700 — { Voltaire, die zes jaren oud is, en J. J. Rousseau, die over twaalf jaren te Genève zal geboren worden, zullen vóór het einde der eeuw de groote Fransche omwenteling voorbereiden, die zich in onze dagen nog uitbreidt en ontwikkelt.
- 1800 — { De Fransche republiek bestaat sinds elf jaren.
Bonaparte, 1e consul van die republiek, is overwinnaar te Marengo. Over vier jaren zal hij door den paus tot keizer gekroond worden.
Het Zendeling-genootschap te Londen, is sedert vijf jaren gesticht.
Het Bijbel-genootschap zal dit over vier jaren zijn.
Pius VII, hersteller der Jezuiten, wordt paus.
Genève, sedert twee jaren ingenomen, zal over dertien jaren bevrijd worden.

der waarheid te brengen; God wil hem niet aan die ijdele bemoeijingen overlaten. — Zie, terwijl zijne gedachten nog met nieuwe veroveringen vervuld zijn, komt hem op eens een geheel goddelijke droom op zijne koninklijke koets overvallen. Geheel zijn wezen is daardoor in verwarring gebracht. Hij heeft een onmetelijk menschenbeeld, alsof het levend ware, vóór zich zien staan. Zijn voorkomen was verschrikkelijk en zijn glans uitstekend. Zijn hoofd was van goud, zijne borst van zilver, zijne dijen waren van koper, zijne beenen van ijzer. Maar op eens komt een kleine steen, van den berg afgehouden, naar beneden rollen, en treft het dreigende reuzenbeeld aan zijne teenen, zoo dat het terstond verbrijzeld wordt: goud, zilver, ijzer, koper, alles wordt tot stof gemalen, alles wordt vernietigd. En ziet, die kleine steen is tot eenen berg geworden; en die berg heeft de gansche aarde overdekt!

Zie daar onze drie koningen: laat ons nu over de drie profeten handelen.

Vooraf, intusschen, zal het noodig zijn te herinneren, dat Nebucadnezar driemaal Jeruzalem belegerd heeft gedurende het leven van Daniël.

Den eersten keer heeft hij die stad ingenomen, toen hij den koning van Egypte overwon, Jehojakim onderwierp en Daniël gevangen naar Chaldea voerde; dit gebeurde in het jaar 606 vóór Jezus Christus.

Den tweeden keer nam hij die stad in, zes jaren later, om Jehojakim te straffen, die tegen hem in opstand gekomen was, en een nieuw verbond met den koning van Egypte had gesloten. Toen deed hij den jongen koning Jehojakim, die slechts voor drie maanden zijnen vader Jehojakim was opgevolgd, met twee koperen ketenen gebonden, naar Babylon overvoeren, en zette in zijne plaats

zijn' oom Sedecias, den broeder van Jehojakim en derden zoon van den goeden koning Josias, op den troon. Het is na deze tweede belegering, dat de profeet Ezechiël gevangen naar den vloed Kebar in Chaldea werd medegevoerd.

Eindelijk nam hij die stad ten derden male in, 19 jaren later, toen Sedecias in opstand tegen hem gekomen was. Toen deed hij de kinderen van dien vorst in diens tegenwoordigheid dooden, hem zelven de oogen uitsteken, en met ketenen beladen in de gevangenis van Babylon overbrengen, verbrandde den tempel te Jeruzalem en verwoestte die stad geheel en al.

Laat ons nu ook iets over de drie groote profeten zeggen.

In die jammerlijke dagen waren er, wel is waar, nog meer andere profeten te Jeruzalem (Habacuc, Abdias, Baruch, Zephanja); maar Daniël, Ezechiël en Jeremia waren de heiligste en de voornaamste onder hen; zij kenden elkander; zij lazen wederkeerig hunne profetiën; maar zij waren geroepen om ver van elkander te leven, en drie verschillende leefwijzen te leiden.

Jeremia kan toen 45 jaren, Daniël 17 jaren en Ezechiël 20 jaren oud geweest zijn.

Jeremia profeteerde te Jeruzalem, Daniël te Babylon, Ezechiël aan den vloed Kebar.

Jeremia moest, onder gewezen, onder vervolging, in armoede, in de gevangnissen, profeteren, gekleed in kemelshaar, en levende onder de armen. — Daniël moest in de paleizen der koningen, met magt bekleed, en met glans omgeven, profeteren, gekleed gelijk de grooten des rijks, want hij zelf was een der vorsten van Babylon. Maar hij was heilig, levende met God, matig, nederig, zachtmoedig, een man des gebeds te midden der

grootheid, niets etende dan van het gezaaide, niets drinkende dan water; bemind door den Heer, even als Noach, Mozes en Job door Hem waren bemind geweest. Ezechiël, daarentegen, moest onder de smart en de vernedering der ballingschap, aan den vloed Kebar, midden in Chaldea profeteren. Toen Nebucadnezar zijn' droom droomde, bevond hij zich nog, zoo wel als Jeremia, met de Joden te Jeruzalem; maar 7 jaren later, moest hij op zijne beurt gevangen worden weggevoerd, terwijl de profeet Jeremia, tot aan zijn' dood toe, onder de boozen, in de hutten van Judea moest blijven wonen. Zelfs verhaalt men, dat, na hem tot in Egypte medegevoerd te hebben, zij hem aldaar hebben ter dood gebracht; ook zegt men, dat later de Joden uit Mesopotamië, over de profetiën van Ezechiël vertoornd, hem over de steenen gesleept hebben, totdat zijn hoofd verbrijzeld en zijne hersenen verstrooid waren geworden.

Eindelijk moeten wij hier nog bijvoegen, dat in hetzelfde jaar, dat den droom van Nebucadnezar voorafging, Jeremia den Joden voorzeide, dat Nebucadnezar nog eens tegen Jeruzalem zou opkomen, die stad zou innemen, haar zou verwoesten, de Joden als gevangenen naar Babylon zou medevoeren, en dat die gestrenge gevangenschap zeventig jaren zou duren. De jeugdige Daniël was met die profetie bekend; zij werd hem na den tweeden krijgstogt van Nebucadnezar, door de Joden, naar Chaldea gemeld; en in het IX^{de} Hoofdstuk kan men zien, met welke godvruchtigheid die groote profeet zich op de lezing der schrifturen van zijnen broeder Jeremia toelegde.

Maar laat ons nu tot den droom terugkeeren.

Wij lezen vs. 25, dat Arioch met haast den Koning kwam aanzeggen, eindelijk iemand gevonden te hebben, die hem den droom zou kunnen uitleggen. —

Zou men niet zeggen, dat, zoo als Arioch zich uitdrukt, hij zich veel moeite had gegeven, om zoo iemand te vinden, en het zijne ijverige pogingen waren geweest, waaraan de koning de woorden van Daniël te danken zou hebben? De eenige moeite intusschen, die hij zich had gegeven, bestond hierin, van dat onschuldig jonge mensch opgespoord te hebben om hem te dooden. — Ik heb eenen man van de gevankelijk weggevoerden van Juda gevonden, zegt hij, die den koning de uitlegging zal bekend maken. — Toen sprak de koning tot Daniël, wiens naam was Beltsazar, en zeide: Zijt gij magtig mij bekend te maken den droom dien ik gezien heb, en zijne uitlegging?

In die woorden van den koning van Babylonië, meent men de verbazing en het mistrouwen op te merken, bij het zien van dien zeventienjarigen jongeling, zich aanbiedende om eene uitlegging te geven der dingen, die geen der grootste mannen uit Chaldea heeft kunnen kennen. Maar het is op deze wijze dat, in alle tijden, God zijn welbehagen heeft gevonden, om de zwakke dingen dezer wereld te verkiezen, ten einde de sterke te verstoren.

En zie hier nu het fraaie antwoord van dien jeugdigen profeet, staande voor den koning van Babylonië. Reeds ziet men daarin dat gevoel van kalme verhevenheid, en zachte majesteit heerschen, die het karakter van Daniël kenmerken, en die men van het begin tot het einde, in dit schoone boek, even als in alle daden en woorden van dien bewonderenswaardigen dienaar van God terug vindt.

Daniël antwoordde voor den koning en zeide: de verborgenheid, die de koning eischt, kunnen de wijzen, de sterrekijkers, de toove-

naars, noch de waarzeggers den koning te kennen geven; maar daar is een God in den Hemel, die verborgenheden openbaart, die heeft den koning Nebucadnezar bekend gemaakt wat er geschieden zal in het laatste der dagen. Mij nu, mij is de verborgenheid geopenbaard, niet door de wijsheid, die in mij is boven alle levendigen, maar daarom, opdat men den koning de uitlegging bekend zou maken, en opdat gij de gedachten uwes harten zoudet weten (vs. 27, 28 en 30).

Voortreffelijk en verheven antwoord!

1°. Verklaart Daniel daarin, dat het voor der menschen kinderen onmogelijk is te doen, wat de koning van Babylonië eischte; maar dat, indien hij die dingen voor den koning komt te openbaren, deze zal weten dat niet hij het is, die ze ontdekt heeft.

2°. Verklaart hij daarin, dat God doen kan wat den menschen onmogelijk is; en merkt hierbij op, dat hij tot een heidensch koning spreekt, die eene menigte valsche goden aanbidt en zich zelven als eene godheid laat aanbidden. — Zie met welk eene zorg hij hem tot de kennis van zijnen God wil brengen: zie den edelen en kalmen moed van dien jongen geloovige, die aan zijnen Meester al de eer daarvan wil geven. Daar is een God in den Hemel, die verborgenheden openbaart, die heeft, in eenen ongehoorden droom, den koning van Babylonië willen doen kennen, de opvolging der Rijken en de groote dingen, die er geschieden zullen in het laatste der dagen.

3°. Verklaart hij, en zie hier zijne nederigheid, dat eene verborgenheid, die boven menschelijke wijsheid gaat om te doordringen, hem is geopenbaard, opdat

de koning van Babylonië de gedachten van zijn eigen hart zou kennen en den God des Hemels zou verheerlijken.

Niet minder dan Daniël moeten alle menschen hetzelfde denken, met betrekking tot de openbaringen van het Evangelie; want:

1°. Kunnen zij door den natuurlijken mensch niet verstaan worden.

2°. Is het God alleen, die ze openbaart.

3°. Is het niet ter oorzaak van eenige wijsheid die in ons is, meer dan in eenig ander sterveling, maar het is ter oorzaak van Zijne groote barmhartigheid, het is „tot prijs der heerlijkheid Zijner genade.”

Eens op den Olijfberg gebeurde het, dat onze Heer Jezus Christus de woorden van den Profeet Daniël, betrekkelijk het tegenwoordige onderwerp, aanhalende, op eenmaal Zijne rede afbrak om deze opmerkenswaardige woorden te doen hooren: „Wie het leest, die merke daar op” (Math. XXIV: 15).

Welnu, deze waarschuwing van onzen Meester wordt tot alle menschen gerigt, die den Bijbel lezen. Ja, dat ieder die Daniël leest het opmerke: het is een bevel van Jezus Christus! En indien nu 1800 jaren geleden dit een pligt voor alle geloovigen was, hoe veel te meer is die pligt niet dringender en heiliger voor ons, die in de laatste tijden leven, voor ons die te gelijk hebben kunnen zien met welke majesteit en met welke naauwkeurigheid de voorzeggingen van dien Profeet volbragt zijn geworden; voor ons die, de zegelen van God als hangende aan dit heilig Boek, om zoo te zeggen met onze oogen kunnen zien, met onze handen kunnen aanraken! O! dat hij die Daniël leest, het dus wel opmerke.

Wij hopen verstaanbaar te zullen zijn voor een' ieder,

ja zelfs voor hen, die de geschiedenis der volken en de ligging hunner landen nog niet genoeg mogten beoefend hebben, om daarmede geheel bekend te zijn; en hebben de zekerheid dat met den bijstand van onzen Heer en onzen God, wij door allen verstaan zullen worden; ja zelfs dat de kennis van deze bewonderenswaardige profetiën van Daniël, onzen Lezers later den sleutel der groote wereld-geschiedenis zal geven, en hun ook de andere profetiën der Heilige Schriften begrijpelijker zal maken.

De trotsche koning van Babylonië nu, had zijn nachtleger verlaten; ontrust en vol van schrik was hij daaruit opgerezen. Een onverklaarbare droom had hem van verschrikking doen ijzen; en evenwel waren hem alle omstandigheden geheel ontgaan; alleen de majesteit daarvan en de verbazing waren hem bijgebleven. Nimmer had iets dergelijks, in de verborgenheden des slaaps, zijne ziel geschokt; klaarblijkelijk was het eene zaak tusschen den Hemel en hem.

Maar wat was de beteekenis van dien droom? En hoe had hij dien kunnen bekend maken, daar hij zelfs niet meer wist wat hij gezien had? Vurig wenschte hij die beide dingen te kennen: 1°. den droom, 2°. zijne uitlegging.

Intusschen had de jonge Daniël, de kindsche jaren nauwelijks ontwassen, zich aan hem voorgesteld, om hem die te openbaren. „Daar is een God die de verborgenheden openbaart,” en dat geheim was aan hem, Daniël, geopenbaard: „niet door de wijsheid die in hem boven alle levenden was, maar opdat hij den Koning de plegtige uitlegging zou kunnen bekend maken” (Dan. II: 30—35). Zie hier den droom.

Gedurende den nacht ziet de koning op eens een grootsch beeld voor hem verschijnen. Zijne gedaante,

zegt Daniël, was schrikkelijk, hetzij door zijn' schitterenden glans, hetzij door zijne houding en gestalte, hetzij door de dreigende uitdrukking zijner blikken; maar wat van deze nachtelijke tooneelen het meest schrikverwekkend was geweest, was het einde. Terwijl de koning dit beeld aanschouwde, ziet, een steen had zich zonder handen losgemaakt van den berg, was voortgerold en het reuzenbeeld in zijne voeten komen treffen. Op eens was het gevallen en geheel tot fijne stof vermalen, gelijk aan het kaf van het graan, dat men des zomers in een' dorschvloer want, en dat door den wind wijd en zijd gedreven wordt. Maar wat was er verder gebeurd? Die steen was grooter, allengs tot eenen grooten berg geworden; en weldra nog had die berg de geheele aarde vervuld!

Dit is de droom, zegt Daniël (Hoofdst. II: 36), zijne uitlegging nu zullen wij voor den koning zeggen.

Vs. 37. Gij, o Koning! zijt een koning der koningen; want de God des Hemels heeft u een koningrijk, magt en sterkte en eere gegeven.

Vs. 38. En overal waar menschen kinderen wonen, heeft hij de beesten des velds en de vogelen des hemels in uwe hand gegeven, en hij heeft u gesteld tot een' heerscher over alle dezelve: gij zijt dat gouden hoofd.

Vs. 39. En na u zal een ander koningrijk opstaan, leeger dan het uwe; daarna een ander, het derde koningrijk, van koper, hetwelk heerschen zal over de geheele aarde.

Vs. 40. En het vierde koningrijk zal hard zijn gelijk ijzer; aangezien het ijzer alles vermaalt en verzwakt; gelijk nu het ijzer dat alles verbreekt, alzoo zal het vermalen en verbreken.

Vs. 41. En dat gij gezien hebt de voeten en de teenen, ten deele van pottenbakkers leem en ten deele van ijzer, dat zal een gedeeld koningrijk zijn, doch daar zal van des ijzers vastigheid in zijn, te welken aanzien gij gezien hebt ijzer vermengd met modderige leem.

Vs. 42. En de teenen der voeten, ten deele ijzer en ten deele leem, dat koningrijk zal ten deele hard zijn en ten deele broos.

Vs. 43. En dat gij gezien hebt, ijzer vermengd met modderige leem, zij zullen zich wel door menschelijk zaad vermengen, maar zij zullen de een aan de andere niet hechten, gelijk als zich ijzer met leem niet vermengd.

Vs. 44. Doch in de dagen van die koningen zal de God des Hemels een koningrijk verwekken, dat in eeuwigheid niet zal verstoord worden; en dat koningrijk zal geenen anderen volkeren overgelaten worden; het zal al die koningrijken vermalen en te niet doen; maar zelf zal het in alle eeuwigheid bestaan.

Vs. 45. Daarom hebt gij gezien, dat uit den berg een steen zonder handen afgehouden is geworden, die het ijzer, koper, leem, zilver en goud vermaalde; de groote God heeft den koning bekend gemaakt, wat hierna geschieden zal.

De droom is gewis, en zijne uitlegging is zeker.

Vs. 46. Toen viel de koning Nebucadnezar op zijn aangezicht, en aanbad Daniël, en hij zeide, dat men hem met spijsoffers en liefelijk reukwerk een drankoffer doen zoude.

Men verbeelde zich dit laatste tooneel... Hoe grootsch,

hoe ontroerend tevens! Ziet gij den grooten Nebucadnezar op zijnen troon, terwijl die jongeling hem de geheimen zijner gedachten en de verborgenheden der toekomst ontdekte; al de verschrikkingen van zijnen droom verschijnen op nieuw voor zijn gezigt; hij was ze vergeten; hij ziet ze terug; hij erkent ze wederom; hij wordt bewogen, zijn hart klopt met hevigheid; hij houdt zijn adem in, hij verslindt de woorden des Profeten. Daniël heeft hem de verborgen dingen des verledenen geopenbaard, nu zal hij hem die der toekomstige eeuwen verklaren! Het is alzoo een afgezant des Hemels; de geest Gods is met hem! — Insgelijks ziet gij hem, dien fiere koning, dien man, die Babylon, de groote stad, gebouwd had; dien veroveraar, die het heelal reeds met den schrik zijns naams vervulde, gezeten op zijnen troon; ziet gij hem, dien Bonaparte der aloude tijden, dien geduchten overwinnaar, dien halven God, aangebeden door twintig volken van geheel Azië? Ziet, daar staat hij op voor dien jongen dienstknecht van 17 jaren; hij stijgt van zijnen gouden troon af, werpt zich voor Daniël neder, hij buigt zijn gekroond hoofd voor zijne voeten; hij is op zijn aangezicht nedergevallen; zijn mond kust het stof.

En waartoe deze aandoening, waartoe zoo veel eerbied, waartoe die aanbiddingen? Niet Daniël aanbidt hij, het is de boodschapper van den God der Hemelen. — Het is de waarheid, roept hij uit, dat ulieder God een God der goden is en een Heer der koningen, en die de verborgenheden openbaart, dewijl gij deze verborgenheid hebt kunnen openbaren.

Maar nog eens, waartoe die vurige aanbiddingen, waartoe die volmaakte en woelige overtuiging, dat Daniëls uitlegging de waarheid is? — Niets laat zich gemakke-

lijker begrijpen: hoe zou hij kunnen twifelen? Indien aan Daniël de geheimen van het verledene bekend zijn, waarom zou hij dan ook niet in de verborgenheden van de toekomst kunnen doordringen? Ach! dit heeft de koning wel gevoeld onder het aanhooren van dien jongeling, die hem in zijn verhaal al de wonderlijke droombeelden van zijn nachtgezicht weder voor den geest terugbragt; en zie daar wat thans zijne ziel ontroert en de verrukkingen van zijne bewondering uitmaakt. Heeft Daniël hem den droom kunnen zeggen, hoeveel te meer is hij niet in staat de uitlegging daarvan te geven? Want wat is bezwaarlijker te zeggen: „O Koning! zie daar wat over vijf honderd jaren gebeuren zal,” of: „O Koning! zie daar de geheime gedachten die gij zelf u niet meer kunt herinneren, maar die in dien verschrikkelijken nacht, waarvan u zoo veel ongerustheid is overgebleven, zich aan uwen geest voordeden?”

Maar laat ons nu de aangehaalde verzen nader ontwikkelen, en die achterevolgens nitleggen.

Wij beginnen met vers 36 en 37:

Vs. 36. Dit is de droom; zijne uitlegging nu zullen wij voor den Koning zeggen.

Vs. 37. Gij, o Koning! zijt een koning der koningen; want de God des Hemels heeft u een koningrijk, magt en sterkte en eere gegeven.

Om deze en de volgende verzen wel te verstaan, is het noodig te herinneren aan hetgeen hem gezegd was (vs. 28 en 29): „Daar is een God in den Hemel, die verborgenheden openbaart; die heeft den koning Nebucadnezar bekend gemaakt wat er geschieden zal in het laatste der dagen. Gij, o Koning! op uw leger zijnde, klommen uwe gedachten op wat hierna geschieden zou; en hij,

die de verborgene dingen openbaart, heeft u te kennen gegeven wat er geschieden zal.” Uit deze woorden zien wij, dat die droom bestemd was om aan Nebucadnezar te kennen te geven wat daarna gebeuren zou, ja zelfs wat er in het laatste der dagen geschieden zou; en uit het 29^e vers blijkt, dat de koning, een man van groot verstand, op zijn leger zijne gedachten gaande hield met het overpeinzen der gebeurtenissen, die na hem het heelal in beweging zouden kunnen brengen, toen op eens God hem openbaarde wat er gebeuren zou, dat is, de opvolging der heerschappijen en der staatsomwentelingen, die, terwijl zij de volken in beweging zouden brengen, beurtelings over de lotgevallen van het volk van God zouden beslissen. Wij zullen trachten dit alles begrijpelijk te maken. Daartoe behoort al dadelijk eene herinnering aan de vier groote rijken, aan dat der Babyloniërs, der Perzen, der Grieken en der Romeinen, alsmede aan hunne vier stichters, Nebucadnezar, Cyrus den grooten, Alexander den grooten en Cesar.

Alvorens evenwel hierover verder uit te weiden, vallen er twee algemeene aanmerkingen te maken over de profetiën, welke wij ons voorgenomen hebben te verklaren, en die tot verstaanbaarheid daarvan noodig zijn. Zie hier de eerste.

In de geschiedenis der volken zijn gewoonlijk twee rangschikkingen van belangen en van daadzaken te vinden, van elkander zeer onderscheiden, hoewel de eene een' grooten invloed op de andere heeft. Onder de eersten behooren de staatkundige, onder de anderen de Godsdienstige gebeurtenissen. De eersten betreffen de koningen en de heerschappijen; de anderen de zielen en de Kerk van God. Wie zal na verloop van tien ja-

ren Europa beheerschen? Zullen het de Franschen, de Engelschen of de Russen zijn? Zullen het koningen en keizers wezen, of omwentelings- en republikeinsgezinden? Zie daar de staatkundige gebeurtenissen; zie daar wat men genoemd heeft de geschiedenis van den staat. — Maar wat zal men, na verloop van tien jaren, in Europa van het Evangelie denken? Zullen de gewetens der Spanjaarden, der Italianen, der Franschen zich aan den Paus of aan den Bijbel onderwerpen? Zullen zij hunne zaligheid en hunnen vrede in de vormen of in het leven, in God of in de priesters zoeken? Zie daar de gebeurtenissen van de Godsdienst, zie daar de geschiedenis der Kerk.

Wil nu een schrijver de volkomene geschiedenis van een volk beschrijven, zoo moet hij van dat alles gewagen, en zijn boek wordt dan genoemd: Geschiedenis van de Kerk en van den Staat.

Nu zal het niet moeilijk meer vallen mijne eerste aanmerking te gevoelen, namelijk: dat bij Daniël deze twee belangen, deze twee leeringen, deze twee rangschikkingen van gebeurtenissen, deze twee geschiedenissen te vinden zijn: de Geschiedenis der Kerk en de geschiedenis van den Staat. Intusschen, terwijl de geest van God deze twee verhalen te zamen voert, zal Hij die nimmer vermengen. Zoo, bij voorbeeld, indien Hij ons de vier monarchiën in het II^{de} hoofdstuk beschrijft, zal Hij ons zeer breedvoerig in het VII^{de} hoofdstuk andermaal daarover onderhouden, en ook nog in het VIII^{ste} hoofdstuk; doch alsdan met een ander doel. Hier is het hoofdzakelijk de geschiedenis van den staat, die Hij op het oog heeft, van de Godsdienst zal Hij niet meer spreken dan noodig is, om de geschiedenis der staatkunde beter aan te vullen. Insgelijks, tot wien wendt Hij zich het aller-

eerst om die te openbaren? Tot Nebucadnezar, tot een koning, zelfs tot een heidensch koning.

Maar in het VII^{de} en VIII^{ste} hoofdstuk daarentegen zal de geest van God vooral op de geschiedenis der Godsdienst doelen, en van de staten zal Hij niet meer gewagen dan noodig is, om des te beter de geschiedenis der Kerk aan te vullen; en tot wien zal Hij zich alsdan wenden om die te openbaren? Niet, zoo als men ligt begrijpen kan, tot een krijgsman, tot een veroveraar, tot een heiden, zoo als Hij tot nu toe heeft gedaan. Neen, tot een man Gods, tot een Zijner profeten, tot Zijnen dierbaren dienstknecht Daniël.

Zie daar mijne eerste aanmerking, en nu mijne tweede.

Welke zijn de staatsgeschiedenissen, die wij in Daniël zullen moeten vinden? Zal het de geschiedenis van alle volken zijn; van de Amerikanen, van de Chinezen, van de Afrikanen, van de Scythen? Neen gewis: het is de geschiedenis der enkele volken, die met het volk van God te maken hebben gehad. Vooreerst met de geschiedenis der Babyloniërs, daarna der Meden en Perzen, vervolgens der Grieken, dan der Romeinen, dan der tien Gothen-volken, dan der Sarracenen, dan der Turken, dan van de roode of democratische heerschappij der Latynen, dan der Russen, volk van Ros, van Mosc en van Tobol. — Zie hier dan mijne geografische landkaart. — Zij bevat alles wat men gewoon is het profetisch land te noemen. Het is de bij de ouden bekende wereld; het zijn de landstreken, waarmede zich het volk van God in aanraking heeft gevonden; het is het landschap der vier monarchiën. Slechts drie kleuren zult gij daarin onderscheiden: de zee is blaauw, de profetische landen zijn wit; terwijl al de landen buiten de schouwplaats der profetiën geplaatst, met eene roode kleur geverwd zijn.

En nu wordt het duidelijk, dat de Heer, toen Hij den droom aan den koning van Babylonië liet zien, gewild had, dat die vorst, bij zijn ontwaken, de herinnering verloor der gezigten, die des nachts zijne ziel zoo geweldig geschokt hadden. Het was om aan Daniël gelegenheid te geven die te openbaren, alsmede aan den vorst een blijkbaar bewijs te geven, dat de Heer met Daniël was, en dat de openbaring van de beteekenis van het gezigt niet minder zeker, niet minder Goddelijk was, dan de openbaring van het gezigt zelf. Daniël maakt hem twee verborgenheden te gelijk bekend: de eene van het verledene de andere van het toekomstige. Toen de koning de verborgenheid van het verledene vernam, riep hij uit: „Zie daar, zij is het, ik erken haar. Gewis, dat alles komt van God!” Hoe dan had hij kunnen twijfelen betrekkelijk de verborgenheden van de toekomst?

Als dus Daniël uitgesproken heeft, staat de koning op, valt op zijn aangezicht en buigt zich voor Daniël neder.

Ook wij hebben even zoo vele redenen als Nebucadnezar, ja nog talrijker, nog krachtiger redenen dan hij, om ons met aanbidding neder te buigen, niet voor Daniël, maar voor den God van Daniël, als wij de verwonderlijke profetiën van dien Godsman lezen.

En inderdaad, voor ons, even als voor Nebucadnezar, behelzen die profetiën twee afdelingen, waarvan de eerste ons in de tweede moet doen bewonderen de wijsheid, de magt en de goedheid van den God der goden, die de Heer der koningen is en de verborgenheden openbaart.

Voor den koning van Babylonië hebben wij gezegd, behelsten Daniëls woorden twee afdelingen: de eerste was het verhaal van het verledene, namelijk zijn droom; de tweede was geheel in de toekomst, zij behelste de

gebeurtenissen in zijn droom voorgesteld; gebeurtenissen die, gelijk Daniël hem zeide, eerst na hem moesten geschieden. (Nog drie heerschappijen zouden na de zijne opkomen, die der Perzen en Meden, die der Grieken, die der Romeinen en na al deze nog eene vijfde, die van Jezus Christus, die de gansche aarde zou vervullen en niet voorbijgaan.)

Welnu, deze profetie, die Daniël den koning van Babylonië aankondigde, en welke voor dien vorst geheel in de toekomst lag, ligt voor ons gedeeltelijk in het verledene.

Wij voor ons hebben die eerste monarchijen, welke de koning van Babylonië wachtende was, gezien; zij zijn ieder op haren tijd gekomen, om het volk van God op hare beurt te kwellen; zij zijn verschenen juist met al de bijzondere omstandigheden, vier en twintig eeuwen geleden door den profeet voorzegt 1).

Wij moeten dus van gevoelens doordrongen worden, gelijk aan die, met welke Nebucadnezar vervuld was. Allereerst moeten wij de magt, de wijsheid en de waarachtigheid van God aanbidden; met eenen diepen eerbied de zekerheid, de Goddelijkheid der Schriften erkennen; met eene vaste verzekering, met eerbied, met gebeden verwachten wat nog toekomstig is, namelijk die heerschappij van Jezus Christus, die de aarde moet overdekken, die de volken met een ijzeren schepter moet verbrijzelen, die het volk der heiligen van den Oppermagtige met vreugde moet vervullen, en die zijne plaats in de wereld zal komen innemen, zoo zeker als men er beurtelings de Babyloniërs, de Per-

1) Het oorspronkelijke werk werd in het jaar 1837 geschreven. Vert.

zen, de Grieken en de Romeinen zag aankomen. — Men moet het inwachten, men moet het verlangen; men moet zich daarmee bezig houden, men moet zich daartoe voorbereiden, men moet in Jezus Christus blijven, opdat „wij voor den Zoon des menschen kunnen bestaan „en niet beschaamd gemaakt worden door zijne tegenwoordigheid in zijne toekomst (1 Joh. II: 28).

Wij hebben vroeger gezien Daniël aan den koning van Babylonië de toekomst verhalende, en zonder nog in ontwikkelingen omtrent die verbazende profetiën te zijn getreden, hebben wij de Goddelijkheid daarvan reeds kunnen bevatten.

Een treffend voorbeeld daarvan zal ons hierin nog meer bevestigen.

Daniël voorzegt hier dat na Nebucadnezar, die het gouden hoofd is, een tweede koninkrijk zal opstaan, loeger 1) dan het eerste, hetwelk het magtige koninkrijk van Babylonië omverwerpen en door de borst en de beide armen van zilver voorgesteld zal worden. — Dat rijk moest 70 jaren later het koninkrijk der Meden en Perzen zijn, het zou gesticht worden door een koning met name Cyrus (in onze bijbelvertaling Cores genaamd), wiens geboortetijd evenwel noch verre verwijderd was, toen Daniël aan den koning van Babylonië zijne droomen en hunne uitleggingen verklaarde. — Maar er is nog meer. Twee honderd jaren vóór Daniël, in de dagen toen de Perzen een klein volk van bergbewoners was, bij de wereld en vooral bij de Joodsche natie onbekend, leefde er een profeet, die niet alleen voorspeld had, den val van Babylonië met al de groote gebeurtenissen die daarbij zouden moeten plaats hebben, maar die zelfs zóó ver was

1) Dat is: minder of geringer.

gegaan van bij zijnen naam te noemen, dien koning Cyrus, die in dat onbekende land geboren zou worden, en wiens geboorte (merkt dit wel op) eerst plaats zou hebben, twee honderd veertig jaren na hem. — Die profeet was Jesaja in de hoofdstukken XLIV en XLV van zijn boek. Later zullen wij hierop terug komen.

Met het boek van Jesaja in de hand kon alzoo een ieder voorspellen dat, twee honderd jaren later, Babylonië omver geworpen zou worden, door iemand met name Cyrus, en wel met dezelfde zekerheid als een sterrekundige met een teleskoop in de hand, eene zons- of maansverduistering voorspellen kan en de plaats aanwijzen, waar deze 1260 jaren later zichtbaar zal zijn.

O, hoe bewonderenswaardig is alzoo de God van den Bijbel! O, hoe magtig is die God, hoe waarachtig is die God! Zie daar, wat wij uit dat boek van Daniël overvloediglijk zullen leeren kennen. Niet alleen zullen wij den profeet daarin de gebeurtenissen der toekomst zien verkondigen; maar wij zullen hem daarbij de tijdperken, de dagteekeningen, den duur bij de jaartallen zien aanwijzen.

Wij zullen, bij voorbeeld, hem hooren verkondigen, dat de drie eerste monarchijen van het beeld 540 jaren zullen bestaan, en zij hebben 540 jaren bestaan; dat de Babylonische gevangenschap 70 jaren zal voortduren, en zij heeft 70 jaren voortgeduurd; dat tusschen de verordening van den koning der Perzen en den dood van Jezus Christus zeventig weken van jaren, of 490 jaren verlopen moeten, en 490 jaren zijn er verlopen; dat deze of gene groote gebeurtenis na verloop van 1290 jaren, zoodanige andere na verloop van 1335 jaren, nog eene andere eindelijk na verloop van 2300 jaren zal plaats hebben, en al deze tijdkringen zullen even zeker vervuld worden, als

derd jaren vóór hem door den vermaarden Hipparcus van Nicea verzameld. — Dan, hoe groot moest Newtons bewondering voor Daniël niet zijn, toen hij zag, dat de heiden Ptolemeus de oude tijden volmaakt op dezelfde wijze verdeeld had, om de jaren van zijne eclipsen aan te duiden, als de profet Daniel dit 745 jaren vóór hem gedaan had; dat is: dat de sterrekundige Ptolemeus de vier monarchiën achter hem, in het verledene had gezien, even als Daniël die in een ver verwijderd verschieft, vóór zich gezien had. Wie Daniël leest, zou meenen, Ptolemeus onder de oogen te hebben, en wie Ptolemeus leest, zou zich kunnen verbeelden, dat hij Daniël nageschreven heeft. — Inderdaad, even als de man Gods, die vier groote heerschappiën, welke de wereld in beweging moesten brengen, in de toekomstige eeuwen aanschouwende, deze in het afbeeldsel van een enkel beeld zag, en als ware het slechts één koninkrijk uitmakende, hetwelk bij den koning van Babylonië beginnen zou, en voortduren, vooreerst in de koningen der Perzen, daarna in de koningen der Grieken, en eindelijk in de keizers en de koningen der Latijnen: even zoo heeft de heiden Ptolemeus zeven honderd en veertig jaren na Daniël, dit ook gedaan. Die sterrekundige, geroepen tot het maken van eene lijst der jaren, om zijne eclipsen volgens de regeringen der koningen stukswijze te kunnen rangschikken, heeft ze geteld door ze terug te brengen tot dezelfde vier monarchiën, die Daniël door de oogen des geloofs in de toekomstige eeuwen had gezien. — Daarom heeft hij die monarchiën als eene enkele opvolging van regeringen aangemerkt, welke hij doet beginnen bij de koningen van Babylonië, doet vervolgen door Cyrus en de koningen der Perzen, door Alexander den grooten en de

koningen der Grieken van Egypte, en eindelijk doet eindigen met de keizers der Latijnen 1).

Maar daar zou zelfs nog iets meer zijn; want op dezelfde wijze als in het beeld van Daniël ieder der vier monarchiën slechts geacht kan worden te beginnen met het oogenblik waarop zij zich in de opvolging van de voorafgaande invoegt, even zoo rekent de heiden Ptolemeus in zijne lijst der koningen (die hij regelen of mathematische canon der koningen heeft genoemd), de koningen der Perzen niet, dan van het jaar, waarin zij meesters van Babylonië zijn geworden; de koningen van Macedonië niet, dan van het oogenblik dat zij de Perzen omvergeworpen hebben; de monarchen van Rome niet, dan van den dag, op welchen zij de opvolgers van Alexander vervangen hebben. Hij bekomert zich hoegenaamd niet met het vroeger bestaan der eenen noch der anderen. Aldus deed Daniël. Zou men niet zeggen, ik herhaal het, dat die heidense sterrekundige, voor oogen heeft gehad, het beeld waarvan wij reeds zoo vele uitleggingen hebben gegeven? — En zal men nu niet begrijpen hoe Newton, die, terwijl hij de eclipsen bestudeerde, zich zoo veel met de lijst van Ptolemeus had bezig te houden, van bewondering doordrongen moest zijn?

Dit was onze eerste bedenking. In het kort komt 'zij hierop neder: God leidt de volken, zoo als Hij de wereld leidt; God toont zich groot en waarachtig in de profetiën, gelijk Hij zich groot en waarachtig toont in de schepping en de geheele inrigting des sterrenhemels; God doet zich kennen in de omwentelingen der volken, in Zijn raad voorspeld en bepaald, gelijk Hij zich open-

1) Zie de Canon aan het einde van het laatste deel.

baart in den omloop der hemellichten, die nacht en dag het onmetelijk uitspannel doorvliegen.

Wij hebben vroeger twee aanmerkingen gemaakt. De eerste, dat de geschiedenis eens volks ook de geschiedenis van zijne staatkunde en van zijne Godsdienst bevat; namelijk, dat zij uit deze twee altijd min of meer vereenigde, doch tevens altijd onderscheidene bestanddeelen is zamengesteld, de belangen der Godsdienst en de belangen der staatkunde, de geschiedenis der Kerk en de geschiedenis van den Staat. — Even zoo gewaagt Daniël in het IIe en in het VIIe Hoofdstuk van de vier monarchiën, doch in de eerste dier profetiën is het vooral de toestand van den staat, dien hij ten toon wil stellen; terwijl het in de tweede, dien van de Godsdienst zijn zal.

De tweede aanmerking bestond hierin, dat de heerschappiën, waarvan wij de geschiedenis in de profetiën te wachten hebben, alleen dezulken zijn, die met het volk van God te maken hebben gehad.

Als de profeten dus spreken van de aarde, of somwijlen van de wereld, zoo moet daardoor meestal het uitgestrekte grondgebied der vier monarchiën, de heerschappij des beelds, en niets meer, verstaan worden. — Dit is hetgeen men het profetische land of de profetische wereld genoemd heeft. Het zijn de landstreken, welke op de kaart wit zijn gekleurd en die bij de ouden de bekende wereld uitmaakten.

Nog eene opmerking moet hier hare plaats vinden; zij is van groot gewigt: die heerschappij is ons in de profetiën voorgesteld, als makende zij slechts eene enkele heerschappij uit, afgebeeld door een reuzenbeeld, enkel van metaal zamengesteld, beginnende bij den koning van Babylonië, die er het hoofd van is, voortgezet door de koningen der Perzen, en door die der Grie-

ken, welke de armen en de borst, de buik en de dijen daarvan zijn, en eindigende met de koningen der Latijnen, die er de beenen en de voeten van uitmaken. Hieruit zal voortvloeijen, dat meermalen in de Schriften, hetzij van het Oude, hetzij van het Nieuwe Testament, Rome Babylonië genoemd zal worden; dewijl ten aanzien van den Heiligen Geest, die met ééne blik de gansche opvolging der tijden omvangt, de Babylonië heerschappij als het begin van de Romeinsche heerschappij is geweest, terwijl de Romeinsche heerschappij, op hare beurt, niets anders dan Babylonië was, in zijne uitbreiding en volheid.

De opmerking is daarom van gewigt, omdat zij later een nuttig licht zal verspreiden over de onderzoekingen, die men in het woord der profeten zou verlangen te ondernemen.

Bij voorbeeld, als men in de „Openbaringen van Johannes”, Hoofdstuk XVII, lezen zal, hoe hij beschrijft wat de stad Rome in de toekomst moest zijn, de stad der zeven bergen (zoo als hij die vers 9 noemt); de stad die (in zijne dagen) het koninkrijk had over de koningen der aarde (vers 18); als hij u die stad zal beschreven hebben als eene overspelige kerk, onder het afbeeldsel van eene onreine en ootmoedige vrouw, bekleed met fijn lijnwaad, met paars 1) en scharlaken (XVII: 4; XVIII: 16), versierd met goud en kostelijke gesteenten en paarden; er als hij dan zal eindigen met haren naam te zeggen, zoo zal men niet meer verwonderd zijn te hooren, dat hij haar de groote Babylonië, de moeder van de ontucht en van de gruwelen der aarde noemt (vers 5). Op haar voorhoofd, zegt hij, ziet hij een

1) Het paars bij de ouden werd purper genoemd.

naam geschreven: namelijk verborgenheid, en welke verborgenheid? De groote Babylon.

Hij ziet haar als te paard zittende op het Romeinsche rijk, dat is: op een beest met zeven hoofden en tien hoornen (v. 3); zittende op vele wateren, die volken, scharen, natiën en tongen verbeelden (v. 15); hij ziet haar eindelijk onder de trekken van eene vrouw, die dronken was; dronken van bloed! En van welk bloed? van het bloed der heiligen, en van het bloed der getuigen van Jezus. En toen Johannes haar alzoo aanschouwde, verwonderde hij zich met groote verwondering (v. 6).

Men kan zich dus hier zeer blijkbaar verzekeren (en allen komen daarin overeen) dat Rome verborgelijk door den Heiligen Geest met den naam van Babylon genoemd wordt.

Maar er is mogelijk nog iets meer; en aangezien wij er zoo veel van gezegd hebben, willen wij nog eene aanmerking mededeelen, voortkomende uit de lezing der oude geschiedschrijvers, die er genoeg in vonden, ons de gebruiken der Chaldeërs tot in de kleinste bijzonderheden te beschrijven, en zóó treffend, dat zij gewis belangstelling zullen inboezemen. — Een hunner, onder anderen, is een groot aardrijkskundige, met name Strabo, geboren niet ver van het land der Meden, zes en vijftig jaren vóór Jezus Christus. Een tweede, met name Herodotus, de oudste der Grieksche geschiedschrijvers, was een wijze reiziger, die zelfs Babylon bezocht, en slechts vijftig jaren na den dood van Daniël geboren werd.

Deze geschiedschrijvers nu verhalen, dat de koningen van Chaldea, even als die van Perzië, welke hen opvolgden, aan hunnen vinger een ring droegen, die hun tot

zegel diende; aan hunne voeten muilen, welke de overwonnen koningen kwamen kussen; zij waren gekleed met een witten priesters lijf- of overrok, die hun tot op de voeten hing, en droegen over dien overrok eenen grooten witten mantel; op hun hoofd, eindelijk, droegen zij eene tiare of groote, ronde, stijve en zeer hooge muts, waarvan twee strooken regts en links afhingen. — Alleen de souvereinen hadden het regt, zoodanig een sieraad te dragen; tegen ieder ander, die zich veroorloofte zijn hoofd daarmede te dekken, was de doodstraf uitgesproken. De penningkundigen verklaren ons, als grondlegging hunner wetenschap, dat elk muntstuk of elke gedenkpenning, waarvan de beeldtenis met die tiare versierd is, noodwendig een vorst aanduidt, die in het Oosten moet geregeerd hebben.

Een ieder nu, die de stad Rome met eigen oogen gezien heeft, valt het moeilijk, bij het lezen der beschrijvingen van deze oude geschiedschrijvers, zich zelven niet af te vragen, of zij ons niet de naauwkeurigste beschrijving hebben willen geven van den vorst, die in onze dagen te Rome regeert.

Van het hoofd tot de voeten gelijkt inderdaad zijn geheele persoon op Nebucadnezar. Aan zijn vinger zit de ring, die hem tot zegel dient, dien hij bij zijne krooning ontvangt, en dien hij den ring van den zondaar noemt; aan zijne voeten zijn de muilen, die de koningen van het Westen of hunne afgezanten komen kussen; zijne kleeding bestaat uit den witten lijfrok, die hem tot op de hielen hangt, en daarover den grooten mantel van wit satijn, bestrooid met gouden sterren, en waarvan de panden zich uitstrekken om den wierook te ontvangen; maar vooral op zijn hoofd ziet men die hooge, ronde, rechte, verheven en prachtige muts, welke hij zelf zijne tiare of driedubbele kroon noemt, en

even als die van den koning van Babylonië, twee strooken aan elke zijde afhanginge heeft. Hij is de éenige vorst van latere tijden, die op zijn hoofd zulk een versiersel draagt; en die onnavolgbare muts is zelfs zóó zeer het onderscheidingstooisel en het zinnebeeld van zijne waardigheid, dat hij haar tot een teeken zijner koninklijke magt genomen en er het merkteeken van zijn wapen van gemaakt heeft. — Men vindt haar op zijne wanden, op de zuilen zijner tempelen gesneden. Zijne soldaten dragen haar voor hun voorhoofd; op zijne banieren is zij gestikt; men ziet haar op de zeven heuvelen, op hunne paleizen, op hunne gedenkteekenen en op hunne wallen wapperen. — Zie hier de teekening daarvan.

Men moet bekennen dat dit hoofdtooisel, door zijne uitstekende pracht, een Babylonischen monarch waardig is. — De geschiedschrijvers schatten het op eene onwaardeerbare waarde, schitterende van goud en kostelijke gesteenten en paarden (Openb. XVII. 4). Dat hoofdsieraad van Clemens VIII werd geschat op 500,000 gouden stukken; aan dat van Martin V, zegt men, werden 5½ ponden paarden en 15 ponden goud besteed. Dat van Paul IV was voorzien van eene ontzaggelijke menigte robijnen, smaragden, saffieren, chrysolieten, diamanten en paarden, tot onbepaalde prijzen ingekocht. Dat van Paul V was nog prachtiger, en aangaande dat van den thans regerende paus is nog niets bekend.

Maar is er nu, wat den uiterlijken schijn betreft, zoo veel overeenkomst van den vorst, welke door het gouden hoofd wordt aangeduidt, met den vorst, wiens plaats in de voeten van het beeld is, zoo zie hier evenwel drie verscheidenheden, welke aangewezen moeten worden.

1°. De gansche hofhouding van den laatsten dier

monarchen — zijne officieren, zijn raad, zijne zeventig senatoren (of kardinalen) — is in het paars en scharlaken gekleed, terwijl wij niet zouden kunnen bepalen of deze beide kleuren de hofhouding van Nebucadnezar hebben onderscheiden; zijne bisschoppen zijn in het paars, zijne kardinalen (of senatoren) zijn in het scharlaken; muts, hoed, kousen, schoenen, tabbaard, mantel, alles is scharlaken. Wanneer zijne kardinalen hem op het altaar Gods, ter plaatse van het sacrament doen nederzitten, om hem te aanbidden (zoo als zij zelven zeggen), wordt hij door twaalf mannen, van het hoofd tot de voeten in het scharlaken gekleed, onder een verhemelte van scharlaken, op de schouderen gedragen, terwijl andere mannen, mede in het scharlaken gekleed, aan zijne rechter- en linkerzijde groote waaijers van paauwenveeren in hunne handen houden.

2°. Zijne muilen — welke de koningen en de priesters, hem aanbeddende, komen kussen, even als de koningen en de sterrewigchelaars den koning van Babylon aanbaden — zijne muilen dragen een afbeeldsel, welke die van Nebucadnezar niet hadden. Maar welk afbeeldsel? Ach! is het geoorloofd dit zonder afgrijzen te zeggen? Zij hebben zich durven verstouten, van op het bovenleder hunner voetschoeisel het kruis van onzen Heer Jezus Christus af te beelden, en om het kruis van Jezus Christus te aanbidden, komen het volk, de priesters en de vorsten, dat kruis op de muilen, op de voetschoeisel van dien italiaanschen priester kussen.

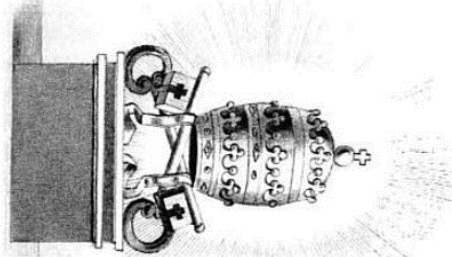
3°. De romeinsche tiare, eindelijk, draagt een dubbel merkteeken, dat de Babylonische tiare, zoo ik meen, niet had. Zij is met drie kroonen verrijkt, de eene boven de andere geplaatst; de Italianen noemen haar trirègne (driedubbele kroon), en wij zullen la-

ter, in het VIIe Hoofdstuk van Daniël, vers 8 en 24, den Voorzienigheds- en profetischen zin van die verwonderlijke bijzonderheid zien. — Die zijde van de tiare, welke het voorhoofd bedekt, heeft gedurende eenigen tijd tot opschrift gevoerd het woord *Mysterium*, verborgenheid (Openb. XVII: 5), welk woord verscheidene geloofwaardige reizigers met bewondering daarop gelezen hebben. En wanneer bij de krooning van den paus, de kardinalen hem den *trirègne* op het hoofd zetten, spreken zij daarbij deze woorden in het latijn uit: „Ontvang deze met drie kroonen versierde tiare, en weet dat gij zijt de vader der vorsten en der koningen, de regeerder van het heelal „(*rectorem orbis*) en de plaatsvervanger op aarde van „Jezus Christus.”

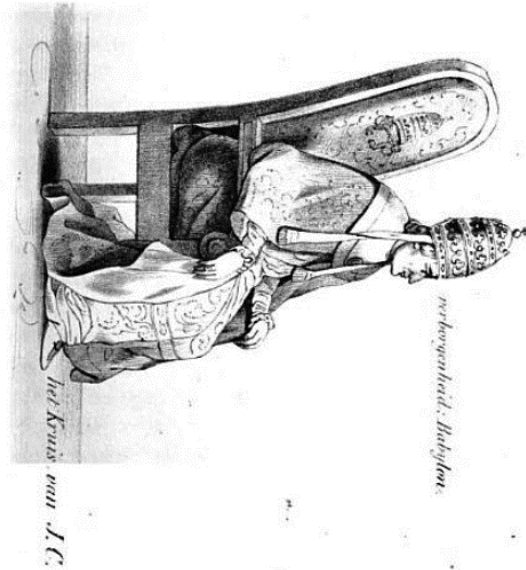
Babylon alzoo, gelijk wij zien, is het begin van Rome, en Rome zelf is Babylon in zijne ontwikkeling.

Later zullen wij met meer helderheid op dit alles terug komen. Slechts bij voorraad hebben wij daarvan gewag gemaakt.

Men verwondere zich intusschen niet over de bijzonderheden, waarin wij getreden zijn; zij mogen beuzelachtig, kinderachtig, onbeduidend schijnen, indien men elke der zwakke bijzonderheden, die wij hebben aangewezen, afzonderlijk neemt; maar in haar overeenstemmend, verbazend, onverwacht geheel, in hare verwonderlijke zamenvoeging ligt hare magt en hare schoonheid. De gelijktijdige ontmoeting, juist van eene menigte kleine gebeurtenissen, van zwakke bijzonderheden, die, op zich zelve genomen, onverschillig, onvoorzien, ongewild zijn, maakt den luister en de zekerheid der profetiën uit; maar zij worden veelvermogend, als zij, tegelijk op één voorwerp zamenlopende, er een en denzelfden slag aan toebrengen. Juist dáárin toont God Zijne magt, en het

de Driedubbbele Kroon

verborgenheid: Holografen

het kruis van J.C.

Woord van God Zijne waarachtigheid. Welke is niet de geringheid en de koude onbeduidendheid van enkele afzonderde lichtstralen, die door de blinden schijnen en verstrooid op een voorwerp vallen; maar laat die in eenen rond uitgehouden spiegel, of in een hol geslepen glas, in een punt vereenigd worden, zal men dan niet terstond de almagt van God daarin ontdekken? Die lichtpenseelen, éénmaal vereenigd, zullen het hout aansteken, de metalen doen smelten, de steenen doen wasemen!

Het is alzoo, dat de profetie, in een enkel voorwerp, de teederste en zwakste bijzonderheden der geschiedenis, in grooten getale, als in een' brandspiegel te zamen trekkende, eene helderheid zal kunnen voortbrengen, die de waarheid met luister vervullen en de dwaling verteerden zal.

Zoo even hebben wij een opmerkelijk voorbeeld daarvan gezien. Toen Rome eenen Johann Huss, eenen Hieronymus van Praag en zoo vele andere achtbare getuigen van Jezus, door afgrijselijke martelingen ombragt, deed het hun bordpapieren tiaren, met duivelen en vlammen beschilderd, op het hoofd zetten. Desniettenstaande heeft het moeten zijn, dat Rome zelf in de dronkenschap, waarin al dat bloed, hetwelk het gedronken had, het had doen vervallen, zich zelf onwetend de tiare van Babylon — van Babylon, „de moeder van de ontucht en van de gruwelen der aarde” — op het hoofd heeft gezet.

Thans, eindelijk, zullen wij de verzen van ons Hoofdstuk vervolgen.

28. Daar is een God in den Hemel die verborgenheden openbaart, die heeft den koning Nebucadnezar bekend gemaakt wat er geschieden zal in het laatste der dagen.

Reeds deze woorden doen zien dat er sprake is van eene profetie, waarvan de voorzeggingen zich tot aan die latere en heerlijke dagen uitstrekken, welke door de Schrift de laatste tijden, het einde der tijden, genoemd worden, dat is: waarin onze Heer Zijne gelukzalige heerschappij op de aarde zal vestigen, nadat Hij Zijn volk van Israël in Jeruzalem terug gebragt zal hebben 1).

31. Gij, o Koning! zaagt, en ziet daar was een groot beeld.

Hier vallen drie dingen op te merken.

1°. De monarchijën, in dit beeld voorgesteld, moesten afgodisch zijn, en al hunne koningen lieten zich aanbidden; daarom verschijnen zij aan Nebucadnezar onder de gedaante van een beeld, dat is van een' dier afgoden, welke hij gewoon was te dienen.

2°. Die monarchijën moesten magtig, werkzaam en geducht zijn; daarom stelt zich die gedaante voor als een levend wezen, als staande, als dreigende bliken werpende, en als tegenover den monarch, eene indruk- en schrikverwekkende houding aannemende: zij was schrikkelijk, staat er geschreven.

3°. Moesten deze monarchijën omgeven zijn met al den luister, dien de menschen der eeuw boven alles bewonderden, en daarom was zijn glans uitnemend.

32. Het hoofd van dat beeld was van goud.

37. 38. Gij, o Koning! zijt een koning der koningen, want de God des Hemels, heeft u een koninkrijk, magt en sterkte en eere gegeven. En overal waar menschen kinderen wonen, heeft Hij de beesten des velds, en de vogelen des he-

1) Zie de woorden des Heeren, Luk. XXI: 24.

mels in uwe hand gegeven, en Hij heeft u gesteld tot een' heerscher over alle dezelve. Gij zijt dat gouden hoofd.

Gij, niet alleen uw persoon, maar uw geslacht, uw stamhuis, uw zoon en uw kleinzoon, die na u zullen regeren, gij zijt een koning der koningen. — Nebucadnezar was de opvolger der koningen van Assyrië. — Het Assyrische rijk was het oudste en het edelste der monarchijën; doch door de veroveringen van Nebucadnezar, was dat koninkrijk Babylonisch rijk geworden, en maakten de Chaldeërs met de Assyriërs niet meer dan één volk uit. De jonge koning Nebucadnezar had reeds, sedert de eerste maanden zijner regering, ongehooorde voordeelen behaald, alles had voor hem moeten zwichten. Zijne overwinningen en zijn schitterende voorspoed hadden hem zóó ver gebragt, dat hij zich als bewerker van zijne grootheid beschouwde, en zich een halve God waande; en daarom, als Daniël hem zijne magt herinnert, draagt hij zorg van hem ook daarbij te zeggen: „De God des Hemels heeft u het koninkrijk gegeven.”

De voorspoed van dien vorst is misschien zonder voorbeeld in de geschiedenis, en welke ook later de grootheid van Cyrus, van Alexander den Grooten, of van de Cesars moge geweest zijn, de luister van den koning van Babylonië heeft nimmer zijns gelijken gehad: hij was het gouden hoofd.

Zijne pracht is tot een spreekwoord geworden. De grootste monarchen, die in latere eeuwen volgden, bragten hunne eerezucht niet verder dan dien ongehoorden luister slechts nabij te komen. Hij regeerde 45 jaren (of 43, indien men van den dood zijns vaders afrekent); maar reeds in zijne jonge jaren kenmerkte zich zijne regering door eene aaneenschakeling van overwinningen. Driemaal

nam hij de stad Jeruzalem in, brak hare muren en hare paleizen af, verbrandde hare tempel, en voerde hare bevolking gevangen naar Chaldea. Hij verwoestte Ninivé, die aloude en magtige hoofdstad der Assyriërs, hij veroverde Elam, Susianna en dat Perzië zelfs, waaruit later de overwinnaar van Babylonië, door Jesaja voorzegt, moest voortkomen. Hij vernietigde de koningin der zeeën, de vermaarde stad Tyrus; hij veroverde een gedeelte van Arabië, en kort daarna maakte hij zich meester van het magtige Egypte en al zijne rijkdommen. Eindelijk gaan twee Grieksche geschiedschrijvers zóó ver, van te verhalen, dat hij Hercules overtrof door de grootheid zijner heldendaden, dat hij zijne overwinningen ten noorden tot aan Tracië, en ten westen tot de noordelijke oevers van Afrika en tot in Spanje uitbreidde.

Nimmer, zoo het schijnt, heeft eene stad als Babylon onder de zon haar gelijke gehad: twintig uren in omvang, muren van drie honderd vijftig voeten hoogte bij zeven en tachtig voeten dikte; honderd poorten, alle van metaal, een toren van den god Bel, van zeshonderd voeten hoog, hangende tuinen, eene brug onder den Euphraat door, gelijk aan die, welke de Engelschen onder den Teems hebben aangelegd.

Intusschen, die pracht moest een einde hebben, en Daniël verbergt dit den koning ook geenszins. Uit het diepst van een der meest onbekende gewesten van zijn rijk, uit de landstreek Elam, moest een vorst voortkomen, die zes en zeventig jaren later het magtige koninkrijk omver zou werpen en de kinderen van Nebucadnezar om het leven brengen.

39. En na u zal een koninkrijk opstaan, leeger dan het uwe.

Zeer gering was, in de dagen van Daniël, dat kleine

gewest van Perzië; maar het zal opstaan, zegt de profeet; het zal de tweede monarchij worden; en nogtans, niettegenstaande de grootheid, die zij alsdan moet bereiken, zal zij nimmer den glans behalen, die de uwe bezit: dat koninkrijk zal van zilver zijn; het zal leeger zijn dan het uwe.

En merk hier wel op, dat deze tweede heerschappij door de borst en de beide armen is afgebeeld (vs. 32: zijne borst en zijne armen waren van zilver).

Waartoe al deze bijzonderheden? het zij verre dat zij onverschillig zouden zijn; gij zult zien, dat men inderdaad niet beter kon voorstellen wat deze monarchij was, die er slechts ééne uitmaakte hoewel eerstens uit twee onderscheidene volken, de Perzen en de Meden, welke zich verbonden hadden om de heerschappij van Babylonië omver te werpen, zamengesteld. Even als in het menschelijk ligchaam de beide armen zich boven de borst vereenigen, zullen de Perzen met de Meden verbonden, zich weldra onderling vereenigen, om van dien tijd af niet meer dan eene enkele heerschappij, een enkel volk uit te maken.

De vader van den jeugdigen Cyrus had de dochter van den koning der Meden gehuwd, en hij zelf was aan het hof van zijnen grootvader opgevoed, alwaar hij zich reeds vroeg door de schitterendste hoedanigheden onderscheidde, en toen hij, grooter geworden zijnde, aan het hoofd van een leger werd geplaatst, behaalde hij overwinning op overwinning, en eindigde, zeventig jaren na de gevangenschap van Daniël, met Babel in te nemen en met terstond een besluit uit te vaardigen, waarbij den Joden verlof werd gegeven, naar Jeruzalem terug te keeren en die stad weder op te bouwen.

En inderdaad, beheerschte Nebucadnezar zelf de wereld

gedurende vijf en veertig jaren, nam Jeruzalem in, sloopte hare muren, verbrandde haren tempel en bragt hare bevolking naar Chaldea over. Hij stierf eerst in het jaar 562 vóór Jezus Christus, na eene regering van eene halve eeuw, die onder de zegenrijkste en roemrijkste mag gerangschikt worden. — Zes jaren slechts na zijnen dood beklom Belzazar, zijn kleinzoon, den troon, om achtien jaar te regeren, na welke hij door de vereenigde koningen der Meden en der Perzen, die gedurende den nacht de onwinbare stad Babylon overrompelden, midden onder zijne vrouwen en zijne edellieden werd omgebragt.

Deze noodlottige uitkomst gebeurde zeventig jaren na den dag op welken de jeugdige Daniël, staande voor den troon van Nebucadnezar, tot hem gezegd had: „Gij zijt dat gouden hoofd!”

Zie daar dan de eerste, dat is de oudste en de roemrijkste der Vier Monarchiën. Men noemde haar ook de Babylonische monarchij, omdat, na verloop van weinige jaren, Nebucadnezar, van die stad de hoofdstad der toen bekende wereld en de prachtigste der steden had gemaakt. Men noemt haar ook de monarchij der Chaldeërs, omdat het volk van Babylonië tot de Chaldeesche natië behoorde. Somwijlen eindelijk, doch zeldzaam, noemt men haar ook de Assyrische monarchy, omdat men denkt dat Nebucadnezar van Assyrische afkomst was, of ten minste omdat zijn koninkrijk zich oorspronkelijk van de Assyrische heerschappij had los gemaakt.

Wij lezen vers 32: Zijne borst en zijne armen waren van ijzer; en vers 39: en nu zal een ander koninkrijk opstaan, leeger dan het uwe.

Zie daar onze tweede monarchij. — Om dat goed te begripen zijn hier vier gewigtige aanwijzingen noodig.

1°. Het metaal is veranderd. — Hier zal juist niet van eene nieuwe monarchij sprake zijn, maar wel van een nieuw volk, van een nieuw stamhuis en van eene nieuwe taal, waardoor van nu af de wereld geregeerd en het volk van God onder bedwang zal gehouden worden.

De tijd van het beeld, de tijd der heidenen, zoo als Jezus Christus dien genoemd heeft (Luk XXI: 24), dat wil zeggen: de tijd waarin de heidenen Jeruzalem beheerschen en met de voeten treden zullen, is begonnen door de Chaldeërs onder Nebucadnezar; vervolgens is hij voortgezet door de Perzen onder Cyrus en zijne opvolgers. Wanneer daarna het metaal van goud in zilver zal overgaan, zal hij door de Grieken, onder Alexander den Grootten en zijne opvolgers, worden voortgezet; dan eindelijk, als het koper ijzer zal geworden zijn, zullen de Latijnen de plaats der Grieken innemen, om op hunne beurt de wereld te regeren en het volk van God te onderdrukken.

Als het metaal verandert, dan is het dat het volk en de taal verandert. Dit was onze eerste opmerking, en zie hier nu de tweede.

2°. In de zamenstelling van het beeld is geene ruimte tusschen het goud en het zilver. Die kolos maakt één geheel uit, hoewel de metalen elkander daarin opvolgen. — Hij moet dus beschouwd worden als uitmakende eene en dezelfde heerschappij, door de Chaldeesche koningen begonnen en zonder tusschenpoozing door de Perzische monarchen voortgezet.

3°. Het tweede metaal is minder dan het eerste. Het was goud, nu is het niet meer dan zilver. — Het betreft dus eene heerschappij, die, hoewel magtig en verschrikkelijk, minder schitterend, minder rijk en minder roemvol zal zijn, dan die van Babylonië was.

4°. Eindelijk is dit tweede koninkrijk niet alleen door

de borst voorgesteld, maar ook door de beide armen, die uitdrukkelijk (en niet zonder bedoeling) in de profetië (vs. 39) vermeld zijn. — Het zal dus eene heerschappij betreffen, in haar begin uit twee koninkrijken zamengesteld, doch die weldra vereenigd zullen worden, om slechts één uit te maken.

Inderdaad, hier is eene grondstelling tot uitlegging die ik zorgvuldig wensch te doen opmerken. Zij is deze: de tijdrekening der vier monarchiën is ons in het beeld aangewezen door de hoogte, waarop ieder zinnebeeld, door haar voorgesteld, geplaatst is. Ik bedoel dat in de geschiedenis der monarchiën de tijdopvolging naauwkeurig de rangschikking volgt, waarin de deelen in een menschelijk ligchaam geplaatst zijn, beginnende bij het hoofd en afdalende tot de teenen der voeten. — Zoo, bij voorbeeld, zal de oudste der monarchiën het hoofd voorstellen, omdat het hoofd het ligchaam beheerscht. Na het hoofd zal de borst komen; en dewijl de armen aan het boveneinde van de borst geplaatst zijn, en zij zich op de hoogte der schouders vereenigen, zoo wijzen zij ons duidelijk twee koninkrijken aan, die van den beginne hunner regering af, zich met elkander zullen vereenigen, om te zamen eene gemeenschappelijke magt uit te oefenen, en zich niet meer van elkander af te scheiden. — Een dezer koninkrijken zal de rechter-, het andere de linkerarm zijn.

En let hier wèl op, dat, betreffende de derde monarchij, het tegenovergestelde zal plaats hebben, want hierbij is juist eene omgekeerde opmerking te maken: niet slechts komt de buik van koper, onder de borst van zilver, hetgeen beteekent, dat die monarchij, door den buik voorgesteld, komen zal na die, welke de borst voorstelt; maar aangezien de dijën van koper onder den buik

van koper geplaatst zijn, zoo wordt daardoor aangewezen, dat in de laatste dagen van de derde monarchij, de heerschappij die eerst één was, later in twee deelen zal verdeeld worden.

En let eindelijk op, dat onder de dijën van koper, de beenen van ijzer, eene vierde en laatste monarchij aanwijzen; dat onder de plaats alwaar die beenen van ijzer zijn geworden, het metaal, waaruit zij zijn zamengesteld, verandert, en zich met leem vermengt, en eindelijk dat aan het einde van deze vermenging, in het benedenste deel van het beeld, de voeten zich in tien teenen verdeelen, om aan te duiden, dat de vierde monarchij niet eer in tien deelen zal verdeeld worden dan na de verandering te hebben ondergaan, welke door de vermenging van het leem met het ijzer is voorgesteld.

Zie daar dan het zeer eenvoudig beginsel dat, met evenveel helderheid als juistheid, de tijdrekening der vier monarchiën vaststelt: Het is de onderlinge plaatsing der zinnebeelden in het ligchaam des beelds.

Later zullen wij zien naar welke, niet minder juiste kenteekenen, wij even zoo de plaatselijke ligging daarvan met de meestvoldoende naauwkeurigheid kunnen aanwijzen.

Maar nu keeren wij terug tot de armen en de borst van zilver. — Indien wij de boeken der geschiedenis open slaan, dan zullen wij met bewondering zien hoe naauwkeurig zij overeenkomen met het boek der profetiën.

De monarchij der Chaldeërs werd door die van den grooten Cyrus, welke uit de beide volken der Meden en der Perzen was zamengesteld, omvergeworpen. Tot dien tijd hadden die twee geslachten twee onderscheidene koninkrijken uitgemaakt, die zelve zamengesteld waren uit eene vereeniging van verschillende stammen van bergbewoners; maar zij vereenigden zich onder de leiding van Cyrus,

om tot één volk te worden, zoodat de Perzen, die eerst veel geringer dan de Meden waren en zich eerst na dezen verheven hadden, weldra door Cyrus eenen beslissenden invloed verkregen.

Dezelfde omstandigheid der beide volken die tot één volk geworden zijn, en waarvan het laatste het eerste overtroffen heeft, wordt teruggevonden in het VIII^{ste} Hoofdstuk, voorgesteld door het zinnebeeld der twee hoornen van den ram, waarvan de eene hooger dan de andere was en de hoogste achter de eerste opkwam. En opdat men zich niet vergisse omtrent den zin dezer profetische voorstellingen, en zich niet aan eigene verbeelding overgeve, zal Daniël zelf daarin voorzien, als hij zegt, vs. 20: „de Ram met twee hoornen, dien gij gezien hebt, deze hoornen zijn de koningen der Meden en der Perzen.”

Zie hier de gansche geschiedenis der tweede monarchij.

Vijf jaren na den dag, op welchen de jonge profet Daniël aan den Koning van Babylonië die lotgevallen dezer heerschappijën had te kennen gegeven (in het jaar 600 vóór Jezus Christus) werd in het gebergte van Perzië, toenmaals aan den koning Nebucadnezar onderworpen, een kind geboren, aan hetwelk zijne ouders den naam van Cyrus gaven. — De vader en de moeder van dien jongen vorst waren heidenen; zij woonden drie à vier honderd mijlen van Jeruzalem af, en waren wel verre van te denken, dat de naam van hun kind sedert 240 jaren voluit geschreven stond in een boek, in het gewijde boek van een zwak en klein volk, toenmaals in slavernij in het land van Babylonië. — Hoe zouden zij zich hebben kunnen verbeelden, zij, die toen ook nog onderdanen of cijnsbaren van den grooten koning Nebucadnezar waren, dat volgens dat boek hun jeugdige Cyrus door den God des

Hemels gekozen was, om de volken neder te werpen, de lenden der koningen te ontbinden en tot Jeruzalem te zeggen: „Gij zult weder opgebouwd worden!” en tot den tempel: „Gij zult weder gegrond worden!”

Intusschen, het was zoo; en hetgeen de Heer betreffende dit kind uit de bergen van Perzië besloten had, moest op zijnen tijd vervuld worden.

De moeder van Cyrus was de dochter van den vorst der Meden, terwijl zijn vader vorst der Perzen was. — Het juk der Babyloniërs na den dood van Nebucadnezar verligt zijnde geworden, werd de koning der Meden weldra magtig. Zijne dochter hem den jeugdigen knaap uit Perzië gezonden hebbende, opdat hij aan het hof zijns grootvaders zou worden opgevoed, werd Cyrus aldaar weldra bemind en bewonderd. Aan het hoofd der legers van de Meden en de Perzen geplaatst, die tegen de koningen van Babylonië waren opgestaan, was hij overal overwinnaar en maakte groote veroveringen, totdat hij eindelijk het magtige Babylon belegerde; maar die stad, met hare muren van 300 voeten hoogte, en hare diepe grachten, waarin de wateren van den Euphraat stroomden, en hare sterkten met drie dubbele wallen, scheen onwinbaar te zijn. Eindelijk evenwel, nadat door Cyrus, in zekeren nacht de loop van dien vloed was afgewend, trok hij langs het bed zelf van dien Euphraat met zijne ruitery de stad binnen, doodde den koning van Babylonië en werd meester van de wereld. — Hij kende de profetiën van Daniël; God bewoog zijn hart ten gunste van zijn volk; hij bevrijdde het, en na eene zeventigjarige slavernij zond hij het naar zijn land terug, door eene plechtige aankondiging waarin hij tot Jeruzalem zeide: „Word gebouwd!” en tot den tempel: „Word gegrond!”

Met welchen diepen eerbied wordt men niet doordrongen

bij het lezen der profetiën, vooral als men bedenkt, dat Jezaja alle deze dingen te Jeruzalem opschreef, op 400 mijlen afstand van het land waar Cyrus geboren werd, en 240 jaren vóór den dag, op welchen diezelfde Cyrus voor het eerst het daglicht zou aanschouwen. — Zie hier wat de profet daaromtrent zegt: „Ik ben de Heer „die het woord zijns knechts bevestigt en den „raad zijner boden volbrengt; di tot Jeruzalem „zegt, gij zult bewoond worden, en tot de ste- „den Juda, gij zult herbouwd worden, en Ik „zal hare verwoeste plaatsen oprigten. — Die „tot de diepte zegt, verdroog, en uwe rivier „zal ik verdroogen.

„Die van Cyrus zegt, hij is mijn herder en hij „zal al mijn welgevallen volbrengen, zeggende „ook tot Jeruzalem, word gebouwd en tot den „tempel word gegrond. — Alzoo ZEGT de Heer „TOT ZIJN' GEZALFDE, TOT CYRUS, wiens regter- „hand Ik vatte, om de volken voor zijn aange- „zigt neder te werpen, en Ik zal de lendenen „der koningen ontbinden: om voor zijn aange- „zigt de deuren te openen, en de poorten zul- „len niet gesloten worden. — Ik zal voor uw „aangezigt gaan, en Ik zal de kromme wegen „regt maken; de koperen deuren zal Ik ver- „breken, en de ijzeren grendelen zal Ik in stuk- „ken slaan. — En Ik zal u geven de schatten „die in de duisternissen zijn, en de verborgen „rijkdommen, opdat gij moogt weten, dat Ik de „Heer ben, DIE U BIJ UWEN NAAM ROEPT, de God „Israëls, om Jakob mijns knechts wille, en „Israëls mijns uitverkorenen: ja Ik riep u BIJ „UWEN NAAM, Ik toenaamde u, hoewel gij Mij niet

„kendet. Ik ben de Heer en niemand meer; bui- „ten Mij is er geen God. Ik zal u gorden hoe- „wel gij Mij niet kent. — Opdat men wete van „den opgang der zon en van den ondergang, „dat er buiten Mij niets is. Ik ben de Heer en „niemand meer; verkondigt en treedt hiertoe, „ja beraadslaagt te zamen, wie heeft dat van „toen af verkondigt? Ben Ik niet de Heer? „en daar is geen God meer behalve Mij, een „regtvaardig God, een Heiland, niemand is „er dan Ik. Wendt u naar Mij toe, wordt „behouden, gij alle einden der aarde: want „Ik ben God en niemand meer. (Jes. XLIV: 26, 27, 28; XLV: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 21, 22)!”

Men stelle zich voor, een boek voor twee honderd jaren geschreven, en waarin de gansche geschiedenis van Napoleon Bonaparte ware opgeteekend, waarin zelfs hij bij name genoemd ware geweest: „Ik heb u bij uwen naam „genoemd, gij zult Bonaparte zijn; na verloop van twee „eeuwen zult gij verschijnen; krijgsman zult gij zijn; „de volken zult gij nederwerpen, en de lendenen der „koningen zult gij ontbinden; gij zult uit het eiland Cor- „sica komen; gij zult Frankrijk bemagtigen, Italië ver- „overen, alsmede het ver afgelegen Egypte; gij zult „weder komen, om het vaste land van Europa te onder- „werpen; gij zult de volken plagen, en gij zult einde- „lijk op eene rots van den oceaen gaan sterven.” Welk een diepen en goddelijken eerbied zou men voor zulk een boek niet gevoelen! Ach! men moet dus ook niet verwonderd zijn, dat Cyrus, na den Bijbel der Joden gelezen te hebben, dat profetische volk begunstigd, en zijne herstelling afgekondigd heeft.

Zie nu, zie uit zulke trekken, wat het boek van

den Bijbel voor alle Christenen moet zijn, die weten dat het hun gegeven is, om hen tot God te brengen, van den duivel te verlossen, de kwijschelding hunner zonden te verklaren, en tot de terugkomst van Jezus Christus voor te bereiden.

Laat ons dien God der profetiën bewonderen; bewonderen dien God, die Cyrus riep, die hem met den gordel der koningen gordde! Ja, laat ons met aanbidding erkennen, dat Hij is de Heer, dat er geen ander is, dan Hij; dat Hij is degeen, die roept, die verkiest, die voorbeschikt, die de dooden opwekt, die vergiffenis schenkt, die zalig maakt, en dat er geen ander is!

Maar zie hier genoeg over de borst en de armen; laat ons nu tot het derde rijk overgaan.

In vers 32 staat geschreven, dat de buik van het beeld was van koper, en dat zijne dijën ook van koper waren; en in vers 39 wordt gezegd, dat daarna een derde koningrijk zou opstaan dat van koper zou zijn, en over de geheele aarde zou heerschen.

Let hier nogmaals op deze drie bijzonderheden.

1°. Het koper volgde op het zilver, en was onmiddellijk zonder eenige tusschenruimte daaraan vastgehecht. Er moest dus eene derde heerschappij, een derde volk, eene derde taal komen, die onmiddellijk aan het volk en de taal der Perzen, in de regering der volken en in de beheersching over het volk van God zouden opvolgen.

2°. Aangezien het koper minder schitterend is dan het zilver, even als het zilver minder schitterend is dan het goud, zoo moest die derde heerschappij ook minder luister hebben en minder rijkdommen bezitten, dan die van Cyrus, hoewel zij over de geheele, toenmaals bij het volk van God bekende aarde, zou heerschen.

3°. De buik alleen was niet van koper; ook de dijën

waren van koper. De derde heerschappij alzoo moest, na een enkel en magtig koningrijk geweest te zijn, zich in de laatste dagen van zijne heerschappij in twee staten deelen, die aan hetzelfde volk toebehoorden, en waar dezelfde taal gesproken werd.

En nu, welk is dat koningrijk? Naauwelijks zal het noodig zijn het te noemen. Een ieder, die eenige kennis van de geschiedenis heeft, zal terstond zeggen, het is het koningrijk van Alexander den Grooten, koning der Macedoniërs en veldheer der Grieken.

Ja, het is wat men de heerschappij der Grieken noemt. — Niet alleen de geschiedenis, maar ook de Bijbel leert ons dit; want een ieder, die niet met de geschiedenis bekend mogt zijn, en het VIIIe hoofdstuk van Daniël heeft gelezen, zou even zoo die derde monarchij hebben kunnen noemen. De profeet vergenoegt zich alsdan niet alleen met het onder het zinnebeeld van eenen geitenbok voor te stellen; hij toont het ons bij naam en toenaam aan. Het is de koning van Javan, zegt hij (de naam van Javan is de Hebreuwsche naam van Griekenland); hij gaat zelfs nog verder, want zoo wel in dit VIIIe als in het XIe hoofdstuk, legt hij zeer duidelijk uit, wat in het beeld, door die twee dijën van koper, onder den buik van koper geplaatst, moet verstaan worden. De derde monarchij, namelijk die der Grieken, zegt hij, moet zich later in vier koningrijken verdeelen; en nog later zullen er twee van die vier zijn, die aanzienlijker dan de beide anderen zullen wezen, en met welke alleen de Israëlieten eens zullen te maken hebben, derwijze dat de koning van het eene (de koning van Syrie) koning van het Noorden, en die van het andere (de koning van Egypte) koning van het Zuiden zal genoemd worden.

Die harige bok nu is de koning van Javan (Griekenland), en de groote hoorn, welke tusschen zijne oogen is, is de eerste koning (Alexander de Groote). Dat er nu vier aan zijne plaats stonden, toen het verbroken was; vier koningen zullen uit dat volk ontstaan, doch niet met zijne kracht (Dan. VIII: 21, 22).

En nu, ik zal de waarheid te kennen geven: zie, daar zullen nog drie koningen in Perzië staan (Cambyses, Smerdis en Darius) en de vierde (Xerxes) zal verrijkt worden met grooten rijkdom, meer dan al de anderen, en nadat hij zich in zijnen rijkdom zal versterkt hebben, zal hij ze allen verwekken tegen het koningrijk van Javan (Griekenland). Daarna zal er een geweldig koning (Alexander) opstaan, die met groote heerschappij heerschen zal, en hij zal doen naar zijn welgevallen. En als hij zal staan, zal zijn rijk gebroken en in de vier winden des hemels verdeeld worden: maar niet aan zijne nakomelingen, ook niet naar zijne heerschappij, waarmede hij heerschte; want zijn rijk zal uitgerukt worden, en dat voor anderen dan deze. En de koning van het Zuiden, die een van zijne vorsten is, zal sterk worden: doch een ander zal sterker worden dan hij, en hij zal heerschen; zijne heerschappij zal eene groote heerschappij zijn (Dan. XI: 2, 3, 4, 5).

Het is niet mogelijk duidelijker te zijn.

En inderdaad, sla de geschiedenis open, en gij zult er niets anders dan de naauwkeurige herhaling in vinden, van hetgeen gij in deze wonderbare woorden hebt gelezen.

Twee honderd negen en veertig jaren na den dag, op

welken Daniël de toekomst voor den koning van Babylonië openlegde, komt in het kleine koningrijk Macedonië een kind ter wereld, dat later Alexander de Groote zou genoemd worden, en dat de tot toen bekende wereld zou veroveren, van het koningrijk van Javan af (dat men toen beschouwde als het uiteinde van het Westen) tot aan de uiteinden van het Oosten, tot aan de verafgelegene oevers van den Indus en den Hydaspis. Naauwelijks de kinderjaren ontwassen, is hij reeds een groot en geducht veldheer; hij heeft slechts den ouderdom van een en twintig jaren bereikt, toen al de staten van Griekenland hem tot opperbevelhebber der Grieken benoemen, om het magtige rijk der Meden en der Perzen aan te vallen. Reeds in het volgende jaar gaat hij naar Azië; alles op zijnen doortogt omver werpende, trekt hij, of liever vliegt hij als een storm voorwaarts; de best voorziene steden zwichten voor hem; de geoeffenste legers worden in een' dag vernietigd; het magtige Tyrus wordt verbrand; Gaza wordt verwoest; Egypte wordt in weinige weken veroverd; Babylon opent hare poorten; de ongelukkige koning der Meden en der Perzen, lang vervolgd, valt, met wonden overladen; en na een' oorlog van vijf jaren, voorspoedig en zegevierend, zoo als er nimmer een gezien is, beklint die jonge vorst, naauwelijks zes en twintig jaren oud, den troon van Nebucadnezar en van Cyrus; bevindt zich te zijn de beheerscher der wereld, en laat zich de heer der aarde en der zeeën noemen.

Doch naauwelijks intusschen, van de verafgelegene oevers van den Hydaspis en den Indus, tot dien van den Euphraat terug gekeerd, en in dat Babylon, dat hij tot middenpunt van zijn Rijk wilde maken, weder gekomen, moet die verheven overwinnaar, door eene heete koorts aan-

getast, in den korten tijd van tien dagen tot het stof terug keeren. Te vergeefs wordt hij driemaal daags in de wateren van den Euphraat gedompeld, te vergeefs worden ontelbare slagtoffers in de tempels van Babylon geofferd; te vergeefs worden al de middelen der kunst aangewend, om het leven van dien heer der wereld te behouden; hij moet op zijn tweeëndertigste jaar zijne ziel en zijn ligchaam, zoo wel als zijne paleizen, en zijne legers aan God terug geven; de dood bluscht in een oogenblik die bevelende stem uit, welke het heelal deed sidderen; en hij, voor wien den vorigen dag de aarde te klein had geschenen, wordt in een' porphyren steen opgesloten, dien de Engelschen in Egypte terug vonden, en die thans in een museum te Londen te zien is.

Vijftien jaren na zijnen dood waren zijne vrouw, zijne broeders, zijne zusters, zijne kinderen, alle gestorven, en zijne veldoversten, zich wentelende in het bloed, betwistten elkander zijne uitgebreide heerschappij. Eindelijk, na eenen oorlog van dertig jaren, verdeelden zij haar onderling in de vier winden des hemels, in vier koninkrijken, waarvan weldra twee veel magtiger werden dan de twee anderen, en ook de éénige waren, waarmede het volk van God heeft te maken gehad. — Ten noorden van Jeruzalem, het Grieksche koninkrijk der Seleuciden, in Syrië, en ten zuiden van Jeruzalem, het Grieksche koninkrijk der Ptolemeussen, in Egypte. — Seleucus en Ptolemeus waren twee veldoversten van Alexander den Grooten, en hunne nakomelingen, die bij Daniël genoemd worden de koning van het Noorden en de koning van het Zuiden, regeerden tot de komst der Romeinen, en heerschten beurtelings over het volk van God. — Dit zijn de dijen van koper.

Alzoo is dan het woord van God in de lotsbestemming der drie eerste monarchiën vervuld geworden.

Nu zullen wij tot de vierde monarchij overgaan.

40. En het vierde koninkrijk zal hard zijn, gelijk ijzer, aangezien het ijzer alles vermaalt en verzwakt; gelijk nu het ijzer dat alles verbreekt, alzoo zal het vermalen en verbreken.

41. En dat gij gezien hebt de voeten en de teenen ten deele van pottenbakkers leem en ten deele van ijzer, dat zal een gedeeld koninkrijk zijn; doch daar zal van des ijzers vastigheid in zijn, te welken aanzien gij gezien hebt ijzer vermengd met modderig leem.

42. En de teenen der voeten, ten deele ijzer en ten deele leem, dat koninkrijk zal ten deele hard zijn, ten deele broos.

43. En dat gij gezien hebt ijzer vermengd met modderig leem, zij zullen zich wel door menschelijk zaad vermengen, maar zij zullen de een aan de ander niet hechten, gelijk als zich ijzer met leem niet vermengt.

44. Doch in de dagen van die koningen, zal de God des Hemels een koninkrijk verwekken, dat in der eeuwigheid niet zal verstoord worden; en dat koninkrijk zal geen anderen volke overgelaten worden; het zal al die koninkrijken vermalen en te niet doen; maar zelf zal het in alle eeuwigheid bestaan.

45. Daarom hebt gij gezien, dat uit den berg een steen, zonder handen, afgehouwen is geworden, die het ijzer, koper, leem, zilver en goud vermaalt; de groote God heeft den koning bekend gemaakt, wat hierna geschieden

zal. De droom nu is gewis, en zijne uitlegging is zeker.

46. Toen viel de koning Nebucadnezar op zijn aangezicht en aanbad Daniël; en hij zeide, dat men hem met spijsoffers en liefelijk reukwerk een drankoffer doen zou.

Tot hertoe heeft Daniël ons de drie groote koninkrijken doen kennen, die na hem de volken zouden regeren, en over het volk van God heerschen. — Nu blijft ons nog over, vooreerst het vierde, of de beenen van ijzer; en eindelijk het vijfde, die steen, zonder handen losgemaakt, die de voeten verbrijzelt, het ijzer, het leem, het koper, het zilver en het goud vermaalt, en zelf een groote berg wordt, die de gansche aarde bedekt.

Men zal zich de twee groote omwentelingen herinneren die ons tot hertoe voorgesteld zijn. Na de overheersching der Babyloniërs hebben wij Cyrus en de vreeselijke ruiterbenden der Meden en der Perzen, uit het Oosten zien opkomen, vervolgens na hen Alexander, den koning van Macedonië aan het hoofd der onwrikbare phalanxen zijner Grieken uit het Westen zien nederstorten. Nu zullen wij het vervolg van onze verzen weder opnemen, en eene nog heviger omwenteling bloot leggen, doch alvorens daartoe over te gaan, zal eene nadere uitlegging van het beeld veel kunnen bijdragen, om duidelijk de opvolging, de aaneenschakeling en de volgorde in de tijdrekening te doen opmerken.

Het gouden hoofd begon in het jaar 605 vóór Christus; want toen beklom Nebucadnezar den troon zijns vaders. De armen van zilver, begonnen in 538, dat is, in hetzelfde jaar als Darius de Meder en diens zusters zoon, Cyrus de Perzer, Babylon innamen, en de tweede monarchij deden geboren worden; doch dezelfde armen werden één met

Het nachtgezicht van Nebucadnezar.

He jaar 605 vóór..... JEZUS CHRISTUS

He jaar 538.....

He jaar 536.....

He jaar 330.....

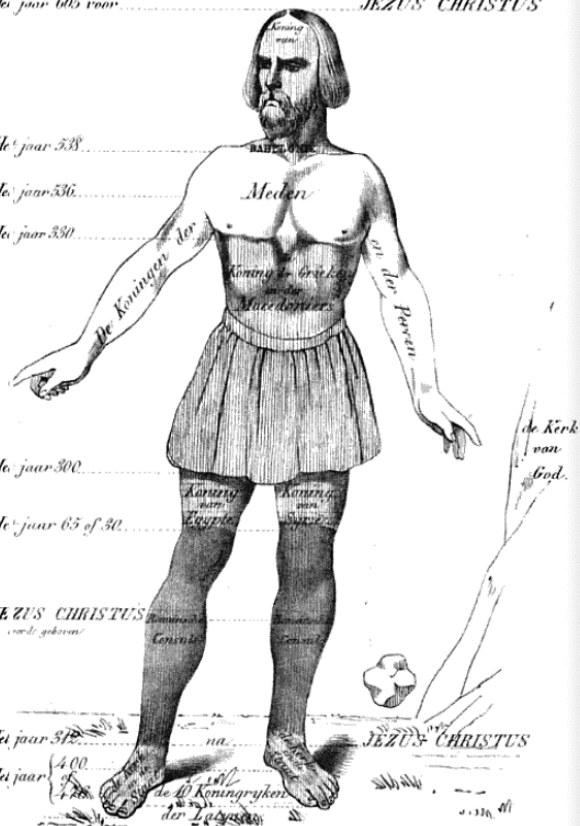
He jaar 300.....

He jaar 65 of 50.....

JEZUS CHRISTUS
wereld geboren

He jaar 312.....

He jaar 400.....

de borst, twee jaren daarna (536), toen Cyrus alleen als monarch van het rijk werd uitgeroepen. — De buik van koper begon in 330, toen Alexander de Grootte het rijk der Perzen verwoestte en zich in hunne plaats stelde; maar dezelfde buik van koper ruimde zijne plaats in voor de dijën van koper in het jaar 300, toen de overste veldheeren van Alexander den Grooten, het koninkrijk onder zich verdeelden. Seleucus nam Syrië tot aan Indië voor zich, en Ptolomeus deed zich als koning van Egypte erkennen.

Men zal mogelijk glimlagchen, als men het nevenstaande afbeeldsel beschouwt, en inderdaad men heeft ook daarbij niets voor oogen dan een armzalig blad papier, eene armoedige voorstelling van Nebucadnezars droom; maar hoe groot wordt intusschen ook niet de eerbied bij het beschouwen van dat afbeeldsel! — Welke ontzagwekkende en verhevene herinneringen komen daarbij niet voor den geest, en welke verhevene openbaringen! — Het is de geschiedenis der koninkrijken, door God afgeschilderd nog vóór dat die koninkrijken bestonden; welke trekken van Goddelijkheid schitteren niet voor uwe oogen, bij het aanschouwen van dit beeld! Gij ziet het hier 1852 jaren na Jezus Christus op het papier afgeteekend, maar 2458 jaren geleden, in de paleizen van Babylon, op de oevers van den Euphraat, schetste God zelf, bij de nachtelijke stilte, met zijnen magtigen vinger dat beeld in den geest van den grooten Nebucadnezar; en gedurende de stilte eens tweeden nachts, liet Hij het andermaal verschijnen voor de jeugdige en heilige ziel van dien Daniël, van welken Hij de gebeden had gehoord. Doch, waar was Cyrus de Grootte gedurende die beide nachten? Waar was Alexander de Grootte? Waar waren Pompejus de Grootte, Julius Cesar en al de Ro-

meinsche keizers? Waar was een Alaric, een Ganseric, een Odoaker? Waar waren die tien koningen der Gothische volken, die meer dan 1000 jaren na Daniël de uitgebreide heerschappij der Latijnen zouden verdeelen en voortzetten?

Hier komt mij eene aanhaling uit eene reisbeschrijving van twee Engelschen, die onlangs de oevers van den Euphraat bezochten en de vlakten van Babylonië doorkruisten, niet ongepast voor. — Men zal zich de opmerking herinneren, dat er nimmer onder de zon eene stad bestaan heeft grooter en prachtiger dan Babylon; dat hare muren 20 mijlen in omvang, 87 voeten breed en 300 voeten hoog waren; dat hare kaden langs den Euphraat, dezelfde hoogte voorstelden; dat hare paleizen van onnavolgbare pracht, zich tot 600 voet hoogte verhieven; dat men er hangende tuinen en andere wonderwerken van het buitengewoon vernuft en van de magt van Nebucadnezar aantrof. — Welnu, wat deden die Engelschen? Te paard renden zij op den Babyloni-schen bodem rond en zochten Babylon. Zij zochten die stad en vonden haar niet, omdat zij niet meer bestaat en hare plaats haar niet meer kent, en omdat zij (volgens de profetiën van Jesaia en Jeremia) in een' waterpoel en woningen van wilde dieren zou veranderd worden. — Eindelijk, bemerkten zij eene uitgebreide ruimte; hier droog, onvruchtbaar, zandig, en dáár omgeven met water en uitgebreide moerassen, waarop men eene opvolging van heuvelen zag, die blijkbaar niets anders konden zijn dan een klomp van puinhoopen. Dat was Babylon, de groote stad! Men zag dat er vroeger op dien bodem eene volkrijke stad moest hebben bestaan; vervolgens ontwaarde men op een' afstand, op den top van eene meer aanzienlijke verhevenheid, geheel uit

puin zamengesteld, hooge bouwvallen. — Die Heeren begaven zich daarheen, maar alvorens zij er kwamen, zag een hunner in de verte op die hoogte vier zwarte stippen, die daar schenen rond te zwerven. — Wat zijn die zich bewegende voorwerpen? vroegen zij zich af; gewis eenige dier Arabische-Bedouïnen, vagebonden of roovers waarvan die woestijnen wemden; maar toen een hunner zijn verrekijker uit den koker had gehaald, zag hij dat het vier prachtige leeuwen waren, die op de puinhoopen van Babylon als op hun eigen grondgebied rond zwierden, en hunne holen daarin hadden aangelegd.

Zie daar wat er van Babylon is geworden! van die stad, welke „de gouden stad, de roem van de pracht der „Chaldeërs, de moker van de gansche aarde” genoemd werd! Den wilden dieren is zij tot een verblijf geworden; in waterpoelen is zij veranderd; van haar, van de Perzen, van de Romeinen blijft niets meer over; maar het Woord des Heeren, dat Boek der Godspraken van den levenden God blijft eeuwig, blijft onveranderlijk. Zie het in: Babylons verwoesting was er in beschreven, reeds vóór de dagen van Nebucadnezar; zie het andermaal in; het zal nimmer voorbijgaan. „De hemel en de aarde zullen „voorbijgaan,” heeft Jezus gezegd: „maar dat Woord „zal nimmer voorbij gaan.”

Ja, 2458 jaren zijn voorbijgegaan, sedert men op de oevers van dien vloed, den Euphraat, waar thans de leeuwen der woestijn rondzwerven, eene prachtige stad, kostelijke paleizen, een overwinnend volk, een' aanzienlijken handel, wijzen, sterrekundigen, staatkundigen, veldheeren, stadhouders, koninkrijken, koninginnen, vorsten, luisterrijke feesten aantrof, en welluidende concerten, vreugde- en zegekreeten hoorde. — Te midden van al die vermaardheid, van al die heerlijkheid, vond men in het paleis der

koningen eene rijk versierde zaal, waarin, 604 jaren vóór Jezus Christus, op zijnen gouden troon een veroveraar gezeten was, die de gansche aarde deed sidderen; en vóór hem stond een jongeling van zeventien jaren, die hem de geschiedenis der vier koninkrijken en de lotgevallen der toekomstige rijken verhaalde, gelijk men thans de geschiedenis van het verledene zou vertellen. — Die rijken zijn opgestaan, die rijken zijn gevallen; al de mogendheden der aarde moeten nog vallen; maar het boek dat hunne opkomst en hunnen val verhaalt, het boek dat bijna iedereen in de hand heeft, zal, terwijl wij ook voorbijgaan, nimmer voorbijgaan.

Laat ons thans zien welke het lot van het vierde koninkrijk geweest is.

Voor eerst lezen wij, vers 33: Zijne beenen waren van ijzer; zijne voeten eensdeels van ijzer, eensdeels van leem.

Daarna, vers 40, 41, 42 en 43, de uitlegging daarvan.

En het vierde koninkrijk zal hard zijn, gelijk ijzer, aangezien het ijzer alles vermaalt en verzwakt; gelijk nu het ijzer, dat zulks alles verbreekt, alzoo zal het vermalen en verbreken. En dat gij gezien hebt de voeten en de teenen, ten deele van pottenbakkers leem en ten deele van ijzer, dat zal een gedeeld koninkrijk zijn; doch daar zal van des ijzers vastigheid in zijn, te welken aanzien gij gezien hebt ijzer, vermengd met modderig leem. En de teenen der voeten, ten deele ijzer en ten deele leem, dat koninkrijk zal ten deele hard en ten deele broos zijn. En dat gij gezien hebt, ijzer, vermengd met modderig leem, zij zullen zich wel door menschelijk zaad vermengen, maar zij zullen de een aan de

ander niet hechten, gelijk als zich ijzer met leem niet vermengt.

Zie daar, wat uitgelegd moet worden. Alvorens intuschen het boek der geschiedenis daartoe te openen, en dat vierde rijk te noemen, moeten wij er aan hechten, om, alleen door de getuigenis van onzen tekst, te herkennen, welke de eigenschappen en de lotgevallen van dat vierde koninkrijk zouden zijn. Laat ons zien wat wij ten tijde van Nebucadnezar daarvan, door de eenvoudige lezing van het boek van Daniël, reeds zouden hebben kunnen zeggen.

1°. Het moest van ijzer zijn (vs. 33); het moest gelijk ijzer zijn (vs. 40); aangezien het ijzer alles vermaalt en verzwakt; gelijk nu het ijzer dat alles verbreekt, alzoo zal het vermalen en verbreken. — Het volk van dat vierde rijk, zal dus oorlogzuchtiger, wreedaardiger, magtiger en onderdrukker zijn, dan een van de voorafgaande volken.

2°. Die monarchij was vooreerst voorgesteld door twee beenen, omdat het aanvankelijk niet monarchaal, maar republikeinsch moest wezen, en door twee opperhoofden met gelijke magt bekleed, geregeerd moest worden.

3°. De teenen zijner voeten zijn uitdrukkelijk in de profetie vermeld; hetgeen, volgens de gewone taal der zinnebeelden, aanduidt, dat dit vierde koninkrijk, in de laatste tijden zijner heerschappij, in tien onderscheidene staten verdeeld zou worden, en aldus verdeeld, altijd evenwel als Latijnsche heerschappij zal voortduren, op dezelfde wijze, als wij het rijk van koper na zijne verdeling in de twee dijën van koper hebben zien voortduren. — En indien men eene onfeilbare uitlegging van het zinnebeeld verlangt, zoo is zij te vinden in het VII^{de} Hoofdstuk, alwaar men zien kan hoe de profetie dezelfde vier koninkrijken

voorstelt onder het afbeeldsel van vier wilde dieren, waarvan het vierde tien hoornen heeft, gelijk de voeten van ons beeld tien teenen hebben, en men zal een' dergenen, die daar stonden, tot hem hooren zeggen (vs. 23 en 24): Het vierde dier zal het vierde koninkrijk op aarde zijn, dat verscheiden zal zijn van al die rijken, en het zal de gansche aarde opeten, en het zal dezelve vertreden, en het zal ze verbrijzelen. Belangende nu de tien hoornen, uit dat koninkrijk zullen tien koningen opstaan.

4°. Het beneden gedeelte zijner beenen en zijne voeten waren eensdeels van ijzer en eensdeels van leem (vs. 33); en in het 41^e vers zien wij dat de voeten en de teenen ten deele van pottenbakkers leem en ten deele van ijzer moesten zijn, omdat dat koninkrijk gedeeld, ten deele hard en ten deele broos (vs. 42) moest wezen.

Deze laatste trekken duiden aan, dat in de samenstelling van dat rijk eene inwendige verandering te weeg gebracht zou worden; waardoor wij zeggen willen dat het niet eene naar buiten werkende verdeling zou zijn, zoo als die der tien teenen aanduidde, maar eene inwendige, wezentlijke verdeling in twee regeringen, of twee volken, of twee talen, of twee magten; eene verdeling, die aan de tien koninkrijken gemeen zou zijn, en waarin, én de voeten, én de tien teenen gelijkelijk zouden deelen.

5°. Die wezentlijke verandering in de inwendige samenstelling van dat rijk, moest, volgens onzen regel van tijdrekening, en aangezien de onderlinge hoogten der zinnebeelden, in het ligchaam des beelds, die de opvolgende lotgevallen der vier rijken bepalen, plaats grijpen tegen het einde van het bestaan van dat rijk, dewijl het in

de voeten begint, maar tevens ook vóór de verdeling van het rijk, omdat het boven de teenen begint.

6°. Eindelijk konden intusschen het ijzer en het pottenbakkers leem in de voeten des beelds, zich nimmer met elkander vermengen; en dit zinnebeeld, gelijk ons in vers 43 wordt uitgelegd, toonde aan, dat de twee deelen van deze innerlijke verdeling, in het vierde rijk ingevoerd, vereenigd zouden zijn, zonder ooit vermengd te worden. — Zij zouden zich door menschelijk zaad vereenigen, dat is, dat zij uit dezelfde stammen en dezelfde geslachten zouden genomen worden, zonder evenwel zich ooit werkelijk het eene met het andere te vermengen.

Zie daar dan zes, zeer kennelijk uitgedrukte kenteekenen omtrent dat vierde rijk gegeven. En nu het boek der geschiedenis openslaande, zullen wij de lotgevallen van de vierde monarchij daarin kortelijk doorloopen.

Een ieder die slechts voor een gering gedeelte met de omwentelingen van het Romeinsche rijk bekend is, moet van de grootste bewondering doordrongen zijn, over de naauwkeurigheid, de verscheidenheid en de juistheid van dat tafereel. — Nimmer, zelfs na de gebeurtenis, is er een juister, duidelijker, beknopter of dien ten gevolge geschikter tafereel, om de geheele geschiedenis te resumeren, van gemaakt.

In deze latere tijden heeft men meermalen synoptische beschrijvingen gemaakt, om der jeugd op eene gemakkelijke en treffende wijze, de groote kenteekenen der oude geschiedenis voor te stellen. Ik geloof intusschen niet, dat er eene enkele, daartoe zoo geschikte bestaat, als die van Daniël. — Wij zullen ons hiervan spoedig overtuigen.

Het vierde rijk was van ijzer. — Van ijzer! Men

kan het karakter der Romeinen niet beter verklaren, alles in hen was van ijzer. Hunne regering was van ijzer, onbuigzaam, hard, verpletterend, onmeêdoogend. Hun moed was van ijzer, wreed, bloeddorstig, onbedwingbaar. Hunne krijgsknechten waren van ijzer. Nimmer heeft er een volk bestaan dat in den oorlog geduchter gewapend was; hunne harnassen, hunne helmen, hunne lange schilden, hunne werpspiesen, hunne schichten, hunne korte, zware, tweesnijdende zwaarden, al hunne wapenen waren vernuftig, vreeselijk. Hunne krijgstucht was van ijzer. De Joodsche overste Josephus geeft er eene beschrijving van, nadat hij hun geheele leger had zien defileren, toen het Jeruzalem zou gaan belegeren. „Hunne wetten,” zegt hij: „leggen de doodstraf op, niet alleen voor het deserteren, maar zelfs voor de geringste nalatigheid; en hoe streng die wetten ook zijn mogen, nog veel strenger zijn de officieren die ze doen nakomen.” De dwang waaronder hunne overwonnenen gebukt gingen, was van ijzer, zwaar, ondragelijk, en desniettemin onwrikbaar, onvermijdelijk. In hunne veroveringen, verpletterden zij alles; al de overwonnen landen werden tot Romeinsche wingewesten gemaakt; zij lieten hun niets van hunne nationaliteit behouden, en in korten tijd hadden zij hun alles, tot zelfs hunne taal ontnomen; al spoedig moest de Latijnsche taal gesproken worden, niet alleen in geheel Italië, maar in Duitschland ten zuiden van den Donau, in geheel Frankrijk, België, Zwitserland, Genève, Spanje, Portugal, ja zelfs tot in Afrika. — Hunne harten waren van ijzer: nimmer hebben zij het medelijden gekend; het menschenbloed deden zij stroomen als water; zij hadden, zoo wel in vrede als in oorlogstijden, behoefte aan kaniïaalsche vreugdebedrijven. Als zij een mensch onthoofdden, geschiedde dit nim-

mer dan na hem alvorens tot op de beenderen toe het vleesch opgereten te hebben, door hem te geeselen met buigbare stokken, die men roeden noemde. Wanneer zij dezen of 'genen koning overwonnen hadden, spanden zij hem voor hunne zegekar als zij hunnen intogt binnen Rome deden, en gedurende de feesten, welke de keizer bij die gelegenheid, in de paleizen van het kapitoel aan zijn leger gaf, werden zij op de openbare pleinen gegeeseld, waarna zij bij vreugdekreten onthoofd, en vervolgens met een' haak naar de rivier den Tiber gesleept werden. Toen Julius Cesar, die geheel Frankrijk overmeesterde en tot een Romeinsch wingewest maakte, de laatste der steden stormenderhand had ingenomen, deed hij aan al de mannen, die er zich in bevonden, de handen afkappen; hij zelf heeft zich in zijne commentariën daarop beroemd. Bij al hunne vreugdebedrijven moesten zij menschenbloed zien, tot dat vermaak hadden zij in al hunne steden schouwtooneelen opgerigt, die zoo wel door de Romeinsche vrouwen als mannen werden bezocht, en waar de ongelukkige krijgsgevangenen gedwongen werden tot den dood toe, hetzij tegen wilde dieren, hetzij tegen elkander te vechten. Zoodra een hunner gewond was, schreeuwde het gansche volk: „Hij heeft het beet! hij heeft het beet!” En terstond moest de ongelukkige zijn schild strijken, op eene knie nedervallen, en met eene theatrale bevalligheid den hals uitstrekken om zich te laten slagten; alsdan gaf het volk, mannen en vrouwen, door het opsteken van den duim het teeken, en terstond naderde de overwinnaar den overwonnen, zette hem den degen op de keel boven den schouder, en stak dien tot aan het gevest daarin; wanneer dan de ongelukkige al zoo in eene heldhaftige houding en met eene bevallige beweging den dood ontving, begeleidde toeuichingen

en handgeklap zijn' laatsten snik. Toen Julius Cesar van zijnen togt naar Frankrijk te Rome terugkeerde, gaf hij aan het Romeinsche volk zijne feesten, waarbij, gelijk men verhaalt, in elke straat van deze groote stad zulke gevechten plaats hadden. — De vermaarde Titus, die Jeruzalem innam en dien men later den zachtsten der Romeinen en de liefde en wellust van het menschelijke geslacht noemde, liet alle grijsaards, alle zieken en alle misvormden ombrengen, en bij zijn' blijden terugtogt naar Rome, voerde hij tachtig duizend Joodsche jongelingen in zijn gevolg mede, waarvan hij sommigen met het zwaard deed ombrengen of door wilde dieren verslinden, om het volk te vermaken in de steden, die hij doortrok. Zoo deed hij er, bij voorbeeld, te Casarea op den 24sten October, om den verjaardag van zijnen broeder te vieren, op ééne dag twee duizend vijf honderd om het leven brengen, waarvan sommigen verbrand, anderen onthalsd, en nog anderen door wilde dieren verslonden werden. Wat van die menigte overleefde werd gebruikt om het Colyseum op te bouwen, of om op hunne beurt het leven te geven, bij de wreede spelen, die men daarin vierde.

De beenen waren van ijzer. — En het vierde koningrijk zal hard zijn gelijk ijzer, aangezien het ijzer alles vermaalt en verzwakt; gelijk nu het ijzer dat alles verbreekt, al zoo zal het vermalen en verbreken (v. 40).

Later, in het VII^{de} Hoofdstuk, zullen wij zien, dat als de profet de monarchiën onder het beeld van vier wilde dieren zal voorstellen, dat het vierde dier schrikkelijk, en gruwelijk, en zeer sterk was; het had groote ijzeren tanden, het aten verbrijzelde, en vertrad het overige met zijne voeten (v. 7).

Wij hebben gezegd, in de tweede plaats, dat dit vierde koningrijk, van zijn begin af in het beeld door de beide beenen van ijzer voorgesteld, aanvankelijk door twee hoofden, met dezelfde magt bekleed, zou geregeerd worden. Zoodanig was ook inderdaad de Romeinsche heerschappij, op het oogenblik, toen zij tot een gedeelte van het beeld werd, dat is: toen zij het Grieksche koningrijk in Syrië, in het jaar 65 vóór Christus geboorte, tot een Romeinsch wingewest had gemaakt, en in het jaar 63 Jeruzalem had veroverd. Toen was die heerschappij niet monarchaal; zij had twee met gelijke magt bekleedde opperhoofden, die men consuls noemde, aan welke men het imperium opdroeg, in wier naam de algemeene zaken bestuurd werden, en waardoor men in de jaarboeken de jaartellingen van den staat aanduidde.

Wij hebben in de derde plaats gezegd, dat de heerschappij, in het benedengedeelte door de tien teenen voorgesteld, in tien koningrijken moest verdeeld worden; en in de vierde plaats, dat die verdeling geschieden zou in de laatste dagen van hare regering.

Dit had inderdaad plaats tegen het jaar 400 na Christus geboorte, en in de geheele daarop volgende eeuw. Bijna te gelijker tijd, zag men uit het diepst van het noorden, tien Gothische volken te voorschijn komen, die dezelfde taal (eene soort van Hoogduitsch) spraken, en krijgshaftig, ontelbaar en wreed waren. Zij trokken zwmende of over het ijs den Donau en den Rijn over. Zij wierpen zich op den geheelen Latijnschen staat en vestigden zich (in het jaar 476 na Christus) zelfs in Rome. Doch weldra namen zij alle even zoo de gewoonten, de godsdienst, de eerdienst en zelfs de taal der Romeinen aan, derwijze dat zij, niettegenstaande den inval, die derde heerschappij voortzetteden, doch onder eenen nieuwen vorm,

en hunne kerk de Latijnsche kerk, hunne godsdienst de Romeinsche godsdienst, hun rijk het heilige rijk der Latijnen, hunne gewijde taal, de Latijnsche taal, en hunne geschiedenis, gedurende eeuwen, de geschiedenis van de kerk en van den staat genaamd werd.

Later, bij de behandeling van het VIIe Hoofdstuk, zullen wij hierover meer uitwijden; voor het oogenblik willen wij ons bepalen bij eene bloote opgave van de namen dier tien volken en hunner tien koningen.

Het waren:

- 1°. De Westgothen, onder hunnen koning Alarik. Deze vestigden zich in Spanje.
- 2°. De Oostgothen, onder hunnen koning Theodorik. Deze vestigden zich in Italië.
- 3°. De Herulen, onder hunnen koning Odoaker. Zij namen Rome in, en riepen dien vorst tot koning van Italië en der Herulen uit.
- 4°. De Lombardyers, onder den koning Alboin. Deze maakten zich meester van Opper-Italië.
- 5°. De Franschen, onder den koning Pharamond. Deze spraken eene soort van Hoogduitsch, even als alle anderen. Zij vestigden zich in Parijs en in een groot gedeelte van het omliggende land.
- 6°. De Bourgondiërs, die een gedeelte van Frankrijk en van Zwitserland overweldigden. Hun koning Gondebaud, die ook de Hoogduitsche taal sprak, hield den zetel zijner regering te Genève.
- 7°. De Aleinen, onder den koning Gonderik. Deze vestigden zich eerst in Frankrijk, en daarna in Spanje.
- 8°. De Sueven, onder den koning Hermanrik, die zich ten zuiden van den Donau vestigden, in het land, dat naar hen Zwaben genoemd wordt.

9°. De Gepiden, onder den koning Cunermund. Zij kwamen zich in Pannonië vestigen, en van toen af noemde men hun grondgebied, koninkrijk van Syrmium, zoo als men het vroeger koninkrijk der Gepiden had genoemd.

10°. Eindelijk de Vandalen, onder hunnen koning Genserik. Zij vestigden zich eerst in Spanje, waar zij hunnen naam aan Andalouzië (of Vandalouzië) gaven, en daarna in Afrika, alwaar zij een koninkrijk van Karthago stichtten.

Sommigen hebben de Anglo-Saksers, die zich in Engeland vestigden, en de Hunnen, die onder hunnen te zeer beroemden Attila de wereld verwoestten, onder de tien koningen willen tellen: doch dit is een dubbele dwaling; wat de eerste betreft, omdat Engeland niet meer onder de heerschappij der Latijnen behoorde, en geen deel van het profetische land uitmaakte; en wat de tweede betreft, omdat, al hebben ze ook het Romeinsche rijk verwoest, zij er zich evenwel niet in hebben nedergezet, dezelfde taal niet spraken, noch van dezelfde afkomst waren als de tien andere koningen.

Eene bijzonderheid, die niet zonder belang is, moet hier hare plaats nog vinden.

Het is een overzicht van den Atlas van Lesage, die vrij algemeen bekend is, en, bij eene vergelijking met het boek van Daniël, de bewondering in groote mate zal opwekken. Men weet dat Lesage (of Las Cases) een vriend van keizer Napoleon was, en dat hij, gedurende zijn verblijf met zijnen meester op St. Helena, eene reeks van synoptische tafereelen heeft zamengesteld, om de groote gebeurtenissen der geschiedenis voor de jeugd bevattelijk te maken, en daarin met verschillende kleuren de rijken en hunne onderafdeelingen onderscheiden heeft.

Toen die geleerde zijn werk als aan de zijde van zijn vriend, keizer Bonaparte, opstelde, was hij verre van aan den profet Daniël te denken, die hem evenwel dat werk, 2458 jaren geleden, naast zijnen vriend, koning Nebucadnezar, had kunnen dicteren. Zou hij zelf niet met diepe bewondering vervuld hebben moeten zijn, indien hij de gelijkenis van hunne werken had weten in te zien? Even als Daniël, verdeelt hij de geschiedenis der wereld in vier deelen; hij gebruikt vier kleuren, om de vier monarchiën der Babyloniërs, der Perzen, der Grieken, der Romeinen aan te duiden. Als hij aan de Grieksch-Macedoniërs komt, verdeelt hij die in vier koninkrijken; maar wijst er twee, die van Syrië en van Egypte aan, als veel magtiger dan de overige; en als hij eindelijk aan de heerschappij van Rome komt, verdeelt hij die bijna even zoo als wij, door den inval der Barbaren.

Hij heeft eene landkaart geteekend, die als men haar ziet, volgens Daniël schijnt opgemaakt te zijn. Zijn doel is, daarop den gang dier tien koningen aan te toonen: hij noemt ze en telt ze op, bijna zoo als wij hierboven hebben gedaan (zoo hij zich niet vergiste door de Hunnen en de Engelschen daarbij op te nemen); zoodat de vriend van Napoleon en de vriend van Nebucadnezar op dezelfde wijze de geschiedenis der wereld hebben opgeteekend; de eerste vóór, de andere na de gebeurtenis, de eerste 600 jaren vóór de Christelijke tijdrekening, de andere 1800 jaren daarna; dat is: de eerste 2458 jaren vóór de andere.

Het eenige onderscheid bestaat daarin, dat de geschiedenis van Daniël zich in de opvolging der eeuwen veel verder uitstrekt dan die van Las Cases, dewijl Daniël van een vijfde rijk gewaagt, waarvan Las Cases nog geen denkbeeld had.

Om de uitlegging nu van dat wonderlijk nachtgezig te voleinden blijven ons nog drie dingen over.

1°. Zullen wij moeten zien door welke beginselen wij de aardbeschrijving dier vier heerschappiën, op dezelfde wijze als wij de tijdrekening reeds daarvan bepaalden, kunnen vaststellen; en moeten trachten die beide hoofdstoffen in een naauwkeurig en voldoende verband te brengen.

2°. Zullen wij ons rekenschap moeten geven van hetgeen wat dat pottenbakkers leem is, dat zich in de beenen van het beeld, of liever van de hoogte der enkels van de voeten tot aan de teenen komt mengen.

3°. Eindelijk moeten wij onderzoeken wat de Heilige Geest ons heeft willen leeren betrekkelijk dat vijfde en laatste koninkrijk, dat op zijne beurt moet komen, en in eeuwigheid duren; want in de dagen van die tien koningen, staat in vers 44 geschreven, zal de God des hemels een koninkrijk verwekken, dat in de eeuwigheid niet zal verstoord worden, en dat koninkrijk zal geen ander volk overgelaten worden; het zal al die koninkrijken vermalen en te niet doen; maar zelf zal het in alle eeuwigheid bestaan.

Laat ons beginnen met de aardbeschrijving en de tijdrekening der vier koninkrijken van Daniël in verband te brengen.

Om daartoe te geraken dient men bekend te zijn met de ligging van den vloed den Euphraat, in het land van Babylonië; van Suzan, de hoofdstad der Perzen en den vloed Ulaï; van het land van Javan, van het koninkrijk van Kittim, en van dat kleine land dat Alexander de Groote bezat vóór zijne onmetelijke veroveringen; wijders van Italië, van de groote stad Rome en van de rivier

den Tiber. Vervolgens dient men te weten tot welk der vier rijken Egypte behoorde; in welk deel van de wereld die tien koningen, die het vierde rijk verdeelden, moesten verschijnen; waarom deze verschijning eer in Frankrijk, Spanje, Afrika, dan in Griekenland of Egypte moest plaats hebben; waarom van die landen, als behoorende tot het Romeinsche rijk, wordt melding gemaakt en niet van Holland, Neder-Duitschland en Engeland. — Zie daar wat wij willen onderzoeken.

Pompejus de Grootte, consul van Rome, had, kort na het jaar 58 vóór Jezus Christus, het Grieksche rijk van Syrië omvergeworpen, Jeruzalem ingenomen en alzoo in het beeld en der dijën van koper vernietigd, om haar door een der beenen van ijzer van het vierde rijk te doen vervangen. Hij was een der bekwaamste en der zegenrijkste veldoversten, die ooit dat veroverend volk gehad heeft; hij had oorlog gevoerd in Italië, in Sicilië, in Frankrijk, in Spanje, in Afrika, over zee tot aan de toenmaals bekende uiteinden van Azië; overal was hij overwinnaar geweest; en toen hij, bij zijne terugkomst van Jeruzalem, zijne intrede in Rome deed, zag men zijne zegekar voorafgegaan door drie honderd vier en twintig rijk uitgedoste koningen of koninginnen, vorsten of vorstinnen, uit de landen, die hij aan zijne wapenen onderworpen had; een koning van Armenië, een koning van Colchide, zeven zonen van den koning van Pontus, zijne zuster eene koningin der Scythen, en midden onder die allen, den ongelukkigen koning der Joden, Aristobulus, met zijn zoon, den jongen vorst Antigones.

Wij hebben vroeger gezien dat Pompejus in het jaar 65 vóór Christus, het Grieksche rijk van Syrië verwoeste doch hierin bestaat bij sommigen verschil in de jaartelling.

Er zijn er die de beenen van ijzer doen aanvangen in

het jaar 65, hetzelfde jaar waarin Pompejus de Grootte een der dijën van koper, die sedert meer of minder dan 200 jaren over Jeruzalem heerschte, vernietigde; anderen stellen die twee jaren later in het jaar 63, toen diezelfde Pompejus Jeruzalem stormenderhand innam, omdat die stad zich niet aan zijne heerschappij had willen onderwerpen; nog anderen eindelijk, meenen die beenen van ijzer niet eer te moeten laten beginnen dan 33 of 36 jaren later, en alzoo 30 jaren vóór Christus, toen keizer Augustus de tweede dij van koper (het Grieksche koninkrijk der Ptolemeussen in Egypte) vernietigde, of wel ook nog in het jaar 27, toen hij door den senaat van Rome tot keizer werd uitgeroepen en over de gewesten van het rijk beschikte.

Het verschil dezer drie tijdperken is niet van zeer groot belang; daarbij komt nog, dat, om de datums te vinden waarop ieder der vier monarchiën hare plaats in het beeld heeft gekregen, men niet het tijdstip zoekt van het begin van haar bestaan (want alle vier waren reeds gesticht bijna 750 jaren vóór Jezus Christus); maar men neemt het jaar, waarin zij, heerschappij over het volk van God verkrijgende, het gezag van de heerschappij, die vooraf was gegaan, omvergeworpen hebben. Men laat dus het koninkrijk van Babylonië beginnen in 605, dat der Perzen in 538, dat der Grieken in 330 en dat der Romeinen in 65 of 27.

Zie hier nu, volgens welke grondregelen men met dezelfde naauwkeurigheid, de aardrijkskundige ligging dier vier koninkrijken kan bepalen.

Die grondregelen zijn vier in getal; doch twee zullen genoegzaam zijn, om ons doel te bereiken.

Eerste grondregel. Het bijzonder grondgebied van ieder der vier monarchiën is datgene, wat zij besloeg op het oogenblik, toen zij, door de verovering van

Jeruzalem en de onderwerping van het volk van God, tot een gedeelte van het beeld is geworden.

Zoo ziet men dat hare tijdrekenskundige dagteekening, hare aardrijkskundige uitgestrektheid bepaalt. Om dit verstaanbaarder te maken, willen wij het met eenige voorbeelden ophelderen.

Wat zouden wij antwoorden, indien men ons vroeg, welk het grondgebied is van de eerste of Chaldeeische monarchij? — Nebucadnezar veroverde, wel is waar, Armenië, Azië, Perzië, en daarna het magtige Tyrus, het rijke Egypte, vervolgens Afrika, ja zelfs, zoo men zegt, een deel van Spanje; maar waarom maken dan die landen zijn bijzonder grondgebied niet uit?

Omdat zijne veroveringen, zoo als de Bijbel ons leert, met Jeruzalem zijn begonnen. Van dien oogenblik af is hij het gouden hoofd van dat beeld, is zijn grondgebied bepaald; al het overige komt daarboven.

Laat ons verder gaan. Waarom maken Egypte of Klein-Azië geen deel uit van het bijzonder grondgebied van de borst van zilver, of van het Perzische rijk?

Omdat het volk van God hem reeds onderworpen was, toen hij die landen veroverde.

Laat ons nog verder gaan. Wat zal het grondgebied der Macedoniërs zijn?

Geheel Griekenland, geheel Klein-Azië, geheel Syrië, geheel Egypte; omdat Alexander de Grootte al die landstrecken reeds veroverd had, toen hij zich tot heer over Jeruzalem stelde.

Laat ons eindelijk tot de vierde monarchij overgaan. Wat was het bijzonder grondgebied der Romeinen, toen deze een der ledematen van het beeld werden?

De gewesten, die zij vóór het jaar 65, of vóór het jaar 27 veroverd hadden.

Dewijl alzoo noch Engeland, noch Holland, noch Neder-Duitschland, alstoen een deel van het Romeinsche rijk uitmaakten, zoo moet men die drie gewesten niet rekenen als behoorende tot het profetische land. Dit land moet dus niet uitgestrekter zijn, dan het rijk van keizer Augustus was, en wij lezen in de geschiedenis, dat, toen die monarch zijnen troon beklom, dat uitgestrekte rijk, ten noorden den Donau, ten oosten den Rijn, ten westen de Atlantische Zee en ten zuiden den berg Atlas in Afrika, tot grenzen had.

Van nu af zien wij, dien ten gevolge, dat, wanneer er sprake zal zijn van de beenen van ijzer, die in tien teenen verdeeld werden, de tien koningen, welke door dit zinnebeeld worden voorgesteld, niet buiten de hier boven aangewezen grenzen moeten gezocht worden.

Dit is dus onze eerste grondregel, om de ligging of het bijzonder grondgebied onzer vier monarchiën te bepalen. Maar zie hier nu de tweede; hij is eenvoudiger en nog gemakkelijker te begrijpen, dan de eerste.

Tweede grondregel. Aangezien elk der vier metalen in het beeld de heerschappij van een ander volk of van eene andere taal aanduidt, zullen wij zeer gemakkelijk het bijzonder grondgebied van elk der monarchiën kunnen herkennen, door te onderzoeken, welke taal aldaar de overhand heeft behouden. Zoo heeft men voortdurend Perzisch ten oosten van den Tiger gesproken; Chaldeeusch tusschen den Tiger en den Euphraat; Grieksch ten westen van den Euphraat, in geheel Egypte, geheel Syrië, geheel Klein-Azië, in Tracië, in Macedonië, tot aan den Donau en het Illyrische gebergte; Latijn, eindelijk, in Afrika, tot aan den berg Atlas, in Europa op den geheelen linker Rijnsoever, op den geheelen rechtersoever

van den Donau, tot aan de Middellandsche Zee en tot aan den Oceaan.

Heden ten dage zelfs zijn niet alleen de Fransche, Italiaansche, Portugesche en Spaansche taal, in den grond, niets dan dochters der Latijnsche; maar de eerdienst in geheel Italië, in geheel Frankrijk, in geheel Spanje, in geheel Portugal, wordt in alle Roomsche kerken; in de Latijnsche taal uitgeoefend: men bidt er in het Latijn, men zingt er in het Latijn, men viert er de mis in het Latijn, en als de bisschop van Rome (dien men paus noemt en die over al de kerken dier landen heerscht) brieven schrijft, of eenig bevel uitvaardigt, gebruikt hij geene andere dan de Latijnsche taal.

En nu voortgaande met de verklaring van vers 40, waarin gezegd wordt, dat er een vierde koningrijk zou zijn, hard gelijk ijzer, aangezien het ijzer alles vermaalt en verzwakt, zoo blijven ons nog twee dingen te doen over, vooreerst te zeggen, wat in de beenen van het beeld dat pottbakkers leem is, hetwelk aan de wreef van den voet begint; en ten tweede het vijfde of laatste koningrijk te verklaren, dat voorgesteld wordt door dien steen, die van den berg zonder handen is afgehouden.

Wat is de berg, waarvan die steen is afgehouden?

Wat is die steen zelf, die zonder handen is afgehouden?

Wat is de schok en de verbrijzeling van het beeld in zijne voeten van leem en ijzer?

Wat is de gelijktijdige vermalen van het leem, het koper, het zilver en het goud, zoodat al deze stoffen te zamen worden vermalen, en, gelijk kaf van de dorschvloeren, des zomers door den wind wordt verstrooid?

Wat is, eindelijk, de aanwas van dien steen, die tot een' grooten berg wordt en de gansche aarde vervult? (vers 35.)

Laat ons eerste werk zijn hier nogmaals vers 33, 41, 42 en 43 aan te halen.

33. Zijne schenkelen waren van ijzer, zijne voeten eensdeels van ijzer, eensdeels van leem.

41. En dat gij gezien hebt de voeten en de teenen ten deele van pottenbakkers leem en ten deele van ijzer, dat zal een gedeeld koningrijk zijn; doch daar zal van des ijzers vastigheid in zijn, te welken aanzien gij gezien hebt, ijzer vermengd met modderig leem.

42. En de teenen der voeten, ten deele ijzer en ten deele leem, dat koningrijk zal ten deele hard en ten deele broos zijn.

43. En dat gij gezien hebt, ijzer vermengd met modderig leem; zij zullen zich wel door menschelijk zaad vermengen, maar zij zullen de een aan de ander niet hechten, gelijk als zich ijzer met leem niet vermengt.

Nu zullen wij deze vier verzen met naauwgezetheid uitleggen.

Wij hebben gezien hoe het Romeinsche rijk, sedert het jaar 65 vóór Jezus Christus, tot een der deelen van het beeld en tot wereldbeheerscher was geworden, toen het Grieksche koningrijk van Syrië (een der dijën van koper) zoo wel als Jeruzalem, door den veldoverste Pompejus werd veroverd; of wel 35 jaren later, toen het Grieksch koningrijk van Egypte, de tweede dij van koper, door keizer Cesar Octavius, die later den titel van Augustus aannam, tot een Romeinsch wingewest werd verklaard. Toen begonnen de beenen van ijzer; toen werd over de

wereld en over het volk Gods die vierde monarchij gevestigd, welke alle voorafgaande heerschappijen in gestrengheid, magt, duur en uitgebreidheid overtreffen moest; toen ook werden de grenzen van het profetische land naar den kant van het westen bepaald: de Alpen, de Donau, de Rijn, de Noordzee, de Atlantische Zee en de berg Atlas.

Keizer Augustus, de eerste der keizers van Rome, werd beschouwd als de meester van de wereld en als een God op aarde. Zijne heerschappij strekte zich in de toen bekende wereld, Europa, Azië en Afrika, veertien honderd mijlen in de lengte en zeven honderd mijlen in de breedte uit. Zijn jaarlijksch inkomen bestond in vier duizend duizendtallen louis d'or. Zijne geduchte legioenen, waarvan elk met een leger gelijk stond, waren vijf en twintig in getal; vier daarvan stonden aan den voet der Alpen, vier aan den Donau, acht aan den Rijn, drie in Spanje, twee in Afrika, twee in Egypte en vier aan den Euphraat. Hij werd als een afgod aanbeden; tempels werden hem opgerigt, onder anderen een zeer prachtige in de stad Lyon; in verschillende plaatsen stelde men priesters aan, om hem eerdienst te bewijzen. Zijne regering was rustig, wijselijk ingerigt, met strengheid bestuurd; en om den roemrijken tijd zijner overwinningen en de groote rust, die daarop gevolgd was, te vieren, sloot hij den tempel van den god Janus, die alleen in tijden van oorlog geopend moest zijn, en die vóór hem, in het lange tijdverloop van zeven honderd vijftig jaren, slechts tweemaal gesloten was kunnen worden. Reeds sedert vijf en twintig jaren scheen die halve god de wereld te regeren, toen in een afgelegen oord zijner heerschappij iets voorviel, waarop bijna geen mensch op aarde acht sloeg, en dat evenwel den Hemel der hemelen bewoog.

In het afgelegenste gewest zijner staten, in eene der kleinste steden van dat gewest, en in eene nederige herberg van die stad, had men een' timmerman met zijne jonge vrouw van de bergen zien afkomen. Deze was zwanger; beiden waren zeer armoedig, en toen zij hunnen intrek wilden nemen in de éénige herberg, die een vreemdeling in die kleine stad kon vinden, was er, gelijk men zeide, geene plaats meer voor hen; men herbergde hen dus in den stal; doch naauwelijks waren zij daarin gehuisvest, of de jonge vrouw bracht er haar' eerstgeborene ter wereld, wond hem in doeken en legde hem in eene kribbe. Keizer Cesar Augustus had bevel gegeven, dat er eene beschrijving van geheel zijn uitgebreid rijk zou geschieden; om zich nu te laten inschrijven, hadden die arme handwerkslieden zich naar Bethlehem moeten begeven.

Wie op aarde bemoeide zich toen met dat kind? Wie dacht aan zijne geboorte? „Hij had gedaante noch heerlijkheid: als men hem aanzag, zoo was er geene ge„stalte, dat men hem zou begeerd hebben, en men zou „hem niet geacht hebben.” (Jes. LIII: 2, 3.)

De zon was dien morgen, even als iederen anderen morgen, opgegaan; de vloedden vervolgdten hunnen loop op de aarde, de hemelligchamen in het uitspansel; de oude keizer Augustus, rustig in zijn paleis, liet zich daar als een god aanbidden; de kinderen uit de steden van zijn rijk dachten aan niets dan aan hunne spelen; de mannen en de vrouwen slechts aan hunne zaken en hunne schouwtooneelen; en nogtans was er in den Hemel groote ontroering onder de Troonen, de Heerschappijen en de Magten! „De verborgenheid der godzaligheid werd volbragt.” God was geopenbaard in den vleesche; de engelen Gods wenschten tot in de diepten daarin door te dringen, en duizenden van het heirleger des Hemels lieten in hunne

gezangen weërgalmen: „Eere, eere zij God in de hoogste Hemelen!“ De Heer der heerlijkheid was geboren: „het was „het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt, en „geslagt vóór de grondlegging der eeuwen; de Heer der „Heeren,“ die, het heeal geschapen hebbende, alle dingen ouderhoudt door het Woord Zijner kracht; het Woord dat in den beginne bij God was, dat God was, en dat vleesch was geworden. Het was degene, die voor ons als eene brug over den afgrond tusschen de hel en den hemel gelegd is; het was onze Zaligmaker, ja, onze eenige Zaligmaker!

Deze gebeurtenis is in de profetie van het beeld niet voorgesteld, omdat zij geheel geestelijk was. Zij had plaats in den tijd, toen de beenen nog slechts van ijzer waren, en men zal zich herinneren, dat vroeger door ons gezegd is, dat de profetien van den Bijbel betrekking hebben, eensdeels op de geschiedenis der staten en der staatsaangelegenheden, anderdeels op de geschiedenis der Kerk en der Godsdienst. Het nachtgezicht des beelds, aan een' heidensch keizer gezonden, heeft ons slechts de geschiedenis der staten kunnen openbaren, en heeft ons de gebeurtenissen der Godsdienst niet anders kunnen voorstellen, dan voor zoo ver zij eenigen onmiddellijken en merkbaaren invloed op die der staatkunde hebben kunnen uitoefenen.

Intusschen werd Jezus, die onder de regering van Augustus geboren was, onder die van zijnen opvolger Tiberius ter dood gebragt, ten tijde toen de overste der ruitery, welke de Romeinen Pontius Pilatus noemden, in den naam des keizers het bewind over Jeruzalem voerde. Ten derde dage stond Jezus op uit het graf; veertig dagen daarna voer Hij op ten Hemel; van dáár zond Hij Zijnen Heiligen Geest over de Apostelen;

de zielen der uitverkorenen bekeerden zich tot God; de Christelijke Kerk stelde zich in, onder den smaad en het kruis; gedurende drie honderd jaren werd zij vervolgd; het bloed der geloovigen stroomde als water. Zij werden op last der Romeinsche keizers, op de openbare pleinen als fakkels verbrand, nadat zij, in gesmolten pik gedompeld, aan palen vastgebonden waren; of wel, tot vermaak van het volk, in de amphitheaters aan leeuwen en aan honden tot spijs toegeworpen, werden zij behandeld als lammeren, die men ter slagbank leidt; en deze tot tienmaal herhaalde vervolgingen, werden gedurende drie honderd jaren voortgezet, zonder dat ooit de Christenen (die evenwel reeds de steden, het platte land en de legers der Romeinen vervulden) zich tegen een' enkelen keizer verzet, noch zelfs zich gemengd hebben onder „de mannen der beweging,“ welke in die dagen zeer talrijk waren.

Eindelijk, in het jaar 312 na Jezus Christus, gebeurde het, dat een der Romeinsche keizers, ziende dat het getal Christenen, naarmate zij meer gewelddadiglijk vervolgd werden, zoo veel te meer toenam, besloot tot het Christendom over te gaan, en zich aan het hoofd van zijne legers een Christen te verklaren.

Die vorst, wiens naam was Constantijn, was een groot krijgsman. Het blijkt niet, dat hij zelf waarlijk bekeerd was; ik wil zeggen: dat zijne wijze van leven niet scheen aan te duiden, dat hij een man was, wandelende in het geloof, in de Christelijke hoop en in de heiligheid; maar hij had erkend, dat de Godsdienst van Jezus Christus komt van God; hij bewonderde hare geschiedenis; hij droeg haren martelaren eerbied toe; hij geloofde aan hare wonderen; hij beled opentlijk hare leer, en had zelfs op de standaarden zijner legers een kruis laten schilderen, met deze woorden: „Met dit teeken zult gij overwin-

nen!“ En inderdaad, weldra had hij al zijne vijanden geveld.

Maar toen werd in de regering en in de inwendige zamenstelling van het rijk eene merklijke verandering ingevoerd. Constantijn onthief den Christen-leeraren van de betaling der belastingen; verrijkte ze; overlaade ze met eerbewijzen; schonk hun paleizen in de aanzienlijkste steden zijner staten, en stelde onder hen eene geestelijk-kerkelijke regering in, door den staat erkend, en door de wetten bekrachtigd, hebbende hare hoofden en hare opperhoofden. Na hem vervolgdten bijna alle keizers zijn werk, of deden nog meer. De geestelijkheid, zoo als men haar noemt, dat is: het ligchaam der bedienaren van de Godsdienst, werd eene magt, die weldra de magt des monarchs evenaarde. De herders der steden regeerden die van het platte land, en de priesters der grootste hoofdsteden, wilden over die der kleinere steden heerschen. Na verloop van eenigen tijd wilden zij zich zelfs onafhankelijk maken van de vorsten, door welke zij erkend waren; en later, de buitensporigheid hunner eischen nog hooger drijvende, stelden zij zich boven de koningen; zij matigden zich het regt aan, hen te verheffen of omver te werpen, te kroonen of af te zetten. De bisschop van Rome verklaarde zich tot bisschop der bisschoppen; hij nam den naam van Pontifex Maximus aan, een titel, geheel heidensch, die tot dien tijd toe door de Romeinsche keizers, tot afgodische gebruiken, aangenomen was geweest; hij liet zich de Heilige Vader noemen, een naam, welke Jezus Christus in zijne gebeden aan den Vader gaf (Joh. XVII: 11). Hij liet zich de Heiligheid zelve noemen. ZIJNE HEILIGHEID, de plaatsvervanger van Jezus Christus en van God op aarde; beur-

telings liet hij zich de priesterlijke mijter en de koninklijke tiare op het hoofd zetten, en plaatste op die tiare drie koningskroonen; zijne voeten gaf hij te kussen aan de bisschoppen en zelfs aan de koningen. Voor zich uit liet hij twee zwaarden dragen, om daarmede uit te drukken, dat hij het regt had, om over de kerk en den staat te gebieden. „Het geestelijke zwaard (zeide een hunner, in eene van zijne vermaardste bullen) moet door de priesters, het stoffelijke zwaard door de koningen en de krijgsknechten gevoerd worden, doch op last en bevel van de priesters.“ Hij nam ook twee sleutels in zijne handen, om daardoor uit te drukken, dat hij de sleutelen des Hemels in zijne magt had.

Zie daar, de gebeurtenissen voorgesteld in de voeten van het beeld, door de vermenging van het ijzer met het leem. En opmerkenswaardig, ja, diep bewonderenswaardig is de goddelijke juistheid van dat zinnebeeld, en de verbazende getrouwheid, waarmede het eene tot hertoe ongehoorde verandering voorstelde, die toen in de vierde monarchij en in het inwendig bestuur van elk der tien staten van de heerschappij der Latijnen volbragt werd.

Laat ons de woorden van Daniël (in de verzen 41, 42 en 43) weder opnemen, om ze van meer nabij te beschouwen. Wij zullen daarin zeer verschillende kenteekenen erkennen der verandering, welke de Romeinsche monarchij toen moest ondergaan. Zie hier die kenteekenen.

Eerste kenteeken. Die heerschappij of die regering moest verdeeld worden (vers 41). Dat is zoo juist uitgekomen, dat de priesters der Latijnsche kerk en de geschiedschrijvers van den staat zelve, meermalen de kerk genoemd hebben: „Imperium in Imperio,“ „eene heerschappij in eene heerschappij.“ Het koninkrijk zal verdeeld zijn, had Daniël gezegd (vers 41).

Tweede kenteeken. Die verdeeldheid zou niet uitwendig zijn, zoo als die der tien teenen het was. Zij moest inwendig wezen, zoo als de vermenging van het ijzer en het leem in het beeld; zij moest zoo wel in de voeten als in de teenen bestaan; zij moest in het wezen zelf van hare samenstelling volbragt worden.

Welnu, dit is juist wat men gezien heeft in al de staten van het westen, dat is: in Italië, in Oostenrijk, in Beijeren, in Frankrijk, in Piemont, in België, in Spanje en in Portugal.

Derde kenteeken. Deze verandering moest plaats hebben zoo wel in de wreef van den voet, als in de tien teenen, dat is: dat zij beginnen moest vóór de verdeling van het rijk in tien koninkrijken, omdat de wreef van den voet, in het menschelijk ligchaam, boven de teenen hare plaats heeft.

Ook dit is vervuld. Men zal zich herinneren, dat de komst der tien Gothische koningen in het rijk, dagteekent van het jaar 400. Rome zelf werd door hen in het jaar 476 genomen, terwijl de verandering, waarvan hier sprake is, honderd vier en zestig jaren vroeger, in het jaar 312 na Jezus Christus, heeft moeten beginnen.

Vierde kenteeken. Vers 42. En dat de teenen der voeten ten deele ijzer en ten deele leem waren, is, dat dit koninkrijk ten deele hard zal zijn en ten deele broos.

Dit is juist wat men in de gansche geschiedenis der wester-koninkrijken heeft kunnen opmerken. Het zou niet moeijelijk vallen, ontelbare voorbeelden daarvan aan te halen, geput uit twaalf eeuwen der geschiedenis: ik zou die zelfs kunnen gaan zoeken tot in de latere regeringen van Napoleon; ja, zelfs tot in de verwickelingen van den koning der Pruisische Rijprovinciën of van den

koning der Nederlanden, of van den koning der Franschen.

Als een vorst zich de ongenade van de geestelijkheid op den hals haalt, weigert zij leeraars te benoemen, doet zij de kerk te kort, verontrust zij de Godsdienst der volken, breekt zij den loop harer plegtigheden af, schorst zij hare processiën of lijkplegtigheden, bluscht zij hare waskaarsen uit, laat zij hare klokken niet meer luiden, weigert zij hare wateren, haren wierook, hare oliesels, kortom, al die stoffelijke geneesmiddelen en al die bedriegelijke en schadelijke geneezingen, welke het ongelukkige volk van den priester verwacht. Men verontrust de onderdanen en beneemt hun hunne genegenheid voor hunne vorsten; men wekt in hen het geweten der Katholieken tegen dat der burgerij op; men gaat dikwijls zelfs zóó ver van hen van hunne eeden te onthefven, hun den opstand aan te bevelen. Wat zeg ik? Heeft men het niet meer dan eens zóó ver gedreven, de misdaad te begaan van koningszonen tegen hunnen eigen vader op te zetten! Wat zullen nu in die gevallen van wederzijdschen wrok, de ontvredene vorsten doen? Zij zullen zich in de noodlottige tweeledige keuze geplaatst zien, óf van zich met geweld in de kerkelijke zaken te mengen, óf van zich te onderwerpen aan de verklaring, „dat er misverstand heeft plaats gehad,” terwijl zij aan de geestelijkheid hunne officiële hulde zullen blijven bewijzen, belastingen te haren voordeele heffen, haar blijven ondersteunen, de opvoeding der jeugd van het land en de colleges van de natie aan hare zorg toevertrouwen, de straten en de openbare pleinen voor hare processiën en praalvertooningen openzetten.

En dat de teenen der voeten ten deele ijzer en ten deele leem waren, is, dat dat koninkrijk ten deele hard zal zijn en ten deele broos.

Toen de groote keizer Constantijn, die, wat hem betrof, de bisschoppen aanstelde of afzette naar welgevalen, de conciliën bijeen riep en daarin het voorzitterschap bekleedde, hunne besluiten goed- of afkeurde, en die als eigen wetten afkondigde; toen Constantijn de geestelijkheid der Christelijke kerk als een staatsligchaam instelde, door zijne wetboeken erkend, door zijne magt beschermd, in zijne gebouwen gehuisvest, uit zijne gelden gespijsd, door zijne soldaten ondersteund, door zijne beulen gewroken, dacht hij niet dat hij in het rijk een rijk, in het koninkrijk een koninkrijk, in het ijzer het leem plaatste, en dat dit nieuwe koninkrijk weldra zelf zijne eigene hoofdstad, zijne eigene provinciën, gouverneurs van provinciën, militiën, schattingen en schatplichtigen zou hebben.

Zoodanig is evenwel de oorsprong geweest van die oneigenaardige vereeniging van de kerk met den staat, van de regering met de geestelijkheid, van de Godsdienst met de staatkunde; onsmeltbaar, verzwakkend, niet overeenkomend mengsel, dat sedert 1200 jaren niet heeft opgehouden de kerk te bederven en den staat te vermoeijen; voor de priesters een bedwelmend vergift, en voor de vorsten een noodlottigen benaauwdend droom, waarbij zij hunne krachten versleten, hun gezag gekweld en hunne wijsheid verloren hebben. Want terwijl zij, gedurende 1200 jaren, een middel tegen dat groote kwaad zochten, dat middel aan al hunne wijzen vragende, hebben zij het nimmer gevonden. En gelijk men de kleine kinderen telkens bij een slimmen grijsaard terug ziet komen, om telkens hetzelfde bedriegelijke spel weder te beginnen, zoo heeft men ze van eeuw tot eeuw tot de geestelijkheid, ouder en bekwaamer dan hunne wijzen, zien terugkeeren, om er van eeuw tot eeuw dezelfde teleurstellingen, dezelfde misrekeningen, dezelfde ant-

woorden, dezelfde weigeringen van te ontvangen. — Dat koninkrijk zal ten deele hard zijn en ten deele broos.

Vijfde kenteeken, vers 43. En dat gij gezien hebt ijzer vermengd met modderig leem, zij zullen zich door menschelijk zaad vermengen.

Dit is wederom naauwkeurig vervuld geworden.

Die beide magten van de Latijnsche heerschappij zijn uit dezelfde geslachten genomen; dikwijls hebben de zonen van denzelfden vader, de een den koningstroon, de ander den pauselijken stoel bezeten; men heeft de een in het leger, de ander in het klooster ontmoet; de een als staatsman de andere als priester gezien, de een veldheer de andere aartsbisschop. Zelfs telde keizer Napoleon een oom onder de kardinalen die hem weêrstand boden, en, zoo ik mij niet vergis, bekleedde ook een broeder van den keizer van Oostenrijk die zelfde waardigheid.

Zie daar dan wat wonderbaarlijk vervuld is, en wat echter nog nimmer gezien was. Overal elders, zeggen de geschiedschrijvers, wanneer de priesters magt in den staat verkregen en dien aan hun bestuur onderworpen hadden, „was die heerschappij aan eene gehuwde geestelijkheid vervallen, aan een ligchaam van priesters uit eenen zelfden stam, zich in haar eigen boezem aanwervende, niet buiten haren stam huwende, hunne kinderen, van hunne geboorte af, in dezelfde en voor dezelfde betrekking opvoedende.” Maar in de staten van de Latijnsche heerschappij, heeft men geheel het tegenovergestelde gezien; en straks zullen wij een paar aanhalingen bijbrengen, getrokken uit een geschiedschrijver van latere tijden, die ons het bovenvermelde merkbaarder en treffender zal maken.

Zesde en laatste kenteeken (tweede helft van vers 43).

Zij zullen zich wel door menschelijk zaad vermengen, maar zij zullen de een aan de ander niet hechten, gelijk als zich ijzer niet met leem vermengt.

Zie daar wat zich andermaal, in al de gewesten van de romeinsche heerschappij, wonderbaarlijk verwezenlijkt heeft. Nimmer heeft de staat en de kerk zich aan elkander kunnen voegen, hoewel uit menschelijk zaad vermengd. In andere landen, regeren de priesters den staat; of de staat de priesters; maar in de Romeinsche heerschappij, hoezeer ook aan de priesters eene grondwetige magt gevende, hoezeer ook hen door het zwaard der vorsten ondersteunende, hoezeer ook voor geheel Europa als algemeene wet herstellende dat men hun de tienden zou betalen, heeft men altijd en overal de afscheiding van de kerk en den staat afgekondigd. Beiden zijn dan afgescheiden geweest zonder afgescheiden te zijn, vereenigd geweest zonder vereenigd te zijn, gehecht en gesplitst, afhankelijk en onafhankelijk geweest.

Om echter deze uitleggingen niet verder uit te strekken en op eene meer overtuigende wijze door vreemde getuigenissen te doen zien, hoe de laatste kenteeken der profetie even Goddelijk vervuld zijn als alle anderen, zullen wij hier twee plaatsen aanhalen uit een geschrift van een beroemden schrijver uit de Fransche letterkunde. Het is van een minister van koning Lodewijk Philips, bekend door zijne kunde en zijne wetenschap, vroeger gaf hij zich aan de beoefening der geschiedenis met een nog minder betwist gelukkig gevolg over, en waarschijnlijk dacht hij toen weinig aan het beeld van Daniël. Zijn naam is GUIZOT, en hij is nog in leven.

Zie hier de eerste dier aanhalingen, zij heeft op deze woorden betrekking: zij zullen zich wel door menschelijk zaad vermengen, en is getrokken uit zijn Cours d'Histoire Moderne (dixième leçon).

„Overal, als de geestelijkheid zich van de maatschappij meester gemaakt en die aan eene theocratische vorming onderworpen heeft, is die heerschappij in handen gevallen van eene gehuwde geestelijkheid, zich in haren eigen' boezem aanwervende, kinderen van hunne geboorte af in dezelfde en voor dezelfde betrekking opvoedende. Onderzoek de geschiedenis, ondervraag Azië, Egypte: al de aanzienlijke theocratiën zijn het werk van eene geestelijkheid, die zelve eene geheele maatschappij uitmaakt, voor zich zelve genoegzaam is en niets van buiten af ontleent.”

„Door den ongehuwden staat der priesters, heeft de Christelijke geestelijkheid zich in een' geheel verschillenden toestand bevonden. Om zich voort te planten is zij telkens genoodzaakt geweest hare toevlugt tot de wereldlijke maatschappij te nemen, ver weg in alle maatschappelijke standen, in alle maatschappelijke bedrijven, de midelen tot duurzaamheid te gaan zoeken.”

„Te vergeefs gaf de geest van onderlinge aansluiting (l'esprit de corps) zich veel moeite om die uitheemsche bestanddeelen tot gelijksoortigheid te brengen; altijd bleef er bij die nieuw aangekomenen iets van hunne vroegere afkomst over; burger- of edellieden, altijd behielden zij sporen van hunnen ouden geest of van hunnen vorigen stand. Door de katholieke geestelijkheid in een' geheel bijzonderen toestand te plaatsen, vreemd aan de belangen en aan het gewone leven der menschen, is de ongehuwde staat ongetwijfeld voor haar eene groote oorzaak tot afzondering geweest; maar zij is daardoor ook gedwongen geworden, zich telkens op nieuw aan de wereldlijke maat-

schappij te hechten, zich op nieuw daaruit aan te werven, en daaruit te vernieuwen.... en ik aarzel niet als mijn voelen uit te drukken, dat die gedurig weder opkomende noodzakelijkheid veel meer nadeel heeft toegebracht n de goede uitkomst der poging tot theocratische vorming, dan de geest van onderlinge aansluiting, door den gehuwden staat sterk onderhouden, haar heeft kunnen n dienst zijn.”

Zie hier nog mijne tweede aanhaling. Zij heeft op deze woorden betrekking: Zij zullen zich door menschelijk zaad vermengen, maar zij zullen de een n de ander niet hechten gelijk zich ijzer met leem niet vermengt.

Deze aanhaling is te lezen in eene redevoering „over vrijheid der eerdiensten”, welke die zelfde geleerde, tien en geleden, in de „vereeniging van de christelijke zedelijkheid” gehouden heeft.

„Van welk volk uit den ouden tijd, ik de geschiedenis afpleeg, kan ik, wat de betrekking tusschen de Godsdiensdienst en den staat aangaat, daarin geen ander dan een der beide volgende stelsels ontdekken: nu eens is de estelijkheid tevens de soeverein, en oefent, in naam van re geestelijke overmagt, de wereldlijke magt uit; dan der is de tijdelijke soeverein, persoon of senaat, met de dsdienstige zoo wel als met de burgerlijke overheidsambten bekleed, en regeert over de priesters zoo wel als over t volk. Egypte staat onder de heerschappij van het iesterschap; te Rome zijn de patriciërs ook de bisschoppen; daár behoudt de theocratie de overhand; hier is de dsdienst ondergeschikt, maar in elk geval is de geestelce en de wereldlijke magt vermengd en berusten beide dezelfde handen....”

„De bestemming van ons Europa is van verschillenden aard

geweest; op het oogenblik waarin de volken der latere tijden begonnen zijn zich op de bouwvallen van de Romeinsche heerschappij te vestigen, hebben TWEE alleen wezentlijke, alleen levende MAATSCHAPPIJËN zich tegenover elkander bevonden: aan de eene zijde stonden de veroverende barbaren, aan de andere de christen geestelijkheid. VERSCHILLEND van aard, van afkomst, van volken, van taal, waren de beide maatschappijën evenwel GENOODZAAKT ZAMEN TE LEVEN, want beide bezaten het noodige om zich te verdedigen en uit eigen kracht, te bestaan. ZIJ VEREENIGDEN EN VERBONDEN ZICH, DOCH ZONDER ZICH TE VERMENGEN. De barbaren gingen tot het Christendom over; de Christen geestelijkheid nam zitting onder de aristocratie der barbaren; maar de beide stammen, de beide maatschappijën (of hoe men ze zou willen noemen) bleven TEN UITERSTE ONDERSCHIEDEN; ieder van hen had zijne ambtsbetrekkingen, zijne inrigtingen, zijne wetten, zijne regtsmagten, zijne militie, zijn' soeverein.”

„Ik verzoek u, mijne Heeren!” zeide nog de Heer Guizot 1): „deze verscheidenheid nimmer te vergeten; zij alleen doet de Romeinsche wereld in dien tijd kennen. In de V^e eeuw bestond er, ondanks den uiterlijken schijn, tusschen de burgerlijke en de Godsdienstige maatschappij, GEBREK AAN ZAMENHANG, tegenspraak, strijd; want zij waren WEZENTLIJK VAN VERSCHILLENDE AARD en oorsprong....”

Zoo zien wij wat de heer Guizot, te Parijs, aan zijne Fransche toehoorders verzocht om de Romeinsche wereld uit te leggen: „Ik verzoek u, mijne Heeren! deze ver-

1) In zijne 2e les, sur l'Histoire de la civilisation en France, p. 3. (Guizot, prof. d'histoire à la Faculté des lettres à Paris.)

scheidenheid nimmer te vergeten." Welnu, is dit niet juist hetgeen Daniël in Babylon, voor 2458 jaren verzocht aan de geloovigen van alle eeuwen, om zijne vierde monarchij uit te leggen? Hoor hem zelf:

En dat gij gezien hebt ijzer, vermengd met pottenbakkers leem; zij zullen zich wel door menschelijk zaad vermengen, maar zij zullen de een aan de ander niet hechten, gelijk als zich ijzer met leem niet vermengt. Dat koningrijk zal een gedeeld koningrijk zijn. Dat koningrijk zal ten deele hard zijn en ten deele broos.

Thans kunnen wij tot de heerschappij van den steen en van den berg overgaan en daarmede het tweede hoofdstuk eindigen. Wat wij tot hiertoe gezien hebben, had op het verledene betrekking, wat ons overblijft betreft het toekomstige.

Dat verledene heeft sedert Daniël twee duizend vier honderd acht en vijftig jaren geduurd: wanneer zal dat toekomstige dáár zijn? Zie daar eene andere vraag. En wat zal dat toekomstige wezen?

Zie hier hetgeen de profetie ons veroorlooft, daarvan te kennen en daarvan te zeggen; en dit is reeds veel.

Het is (vers 44) dat in de dagen van die koningen (in het beeld door de teenen voorgesteld) de God des Hemels een koningrijk zal verwekken, dat in eeuwigheid niet zal verstoord worden; en dat koningrijk zal geen anderen volken overgelaten worden; het zal al die koningrijken vermalen, maar zelf zal het in alle eeuwigheid bestaan.

Dat vijfde rijk nu is in de geheele Schrift verkondigd. Zie hier wat Daniël daarvan nog zegt in het VII.

hoofdstuk, nadat hij naauwkeurig de vier koningrijken, onder het afbeeldsel van vier wilde dieren, beschreven heeft, als:

Vers 17. Deze vier groote dieren, zijn vier koningen, die uit de aarde zullen opstaan.

18. En de heiligen des Allerhoogsten zullen dat koningrijk ontvangen, en zij zullen het rijk bezitten tot in eeuwigheid, ja tot in eeuwigheid der eeuwigheden.

13. Verder zag ik in de nachtgezigten, en ziet daar kwam een met de wolken des hemels, als eens menschenzoon, en hij kwam tot de ouden van dagen, en zij deden hem voor dezelve naderen.

14. En hem werd gegeven heerschappij en eere, en het koningrijk, dat hem alle volkeren, natiën en tongen eeren zouden; zijne heerschappij is eene eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal, en zijn koningrijk zal niet verdorven worden.

27. Opdat het rijk, en de heerschappij, en de grootheid der koningrijken onder den ganschen hemel gegeven worden den volken der heiligen des Allerhoogsten, wiens rijk een eeuwig rijk zal zijn en alle heerschappijën zullen hem eeren en gehoorzamen.

Dit vijfde koningrijk is dus het rijk des Allerhoogsten, het rijk van Jezus Christus, het rijk der heiligen des Allerhoogsten, het rijk dat der Kerke is toegezegd voor den tijd, waarin het Evangelie de gansche aarde overdekken en alle volken aan zich onderwerpen zal.

Ziet ook nog wat een engel daarvan aan de maagd

Maria aankondigde, toen zij haren eerstgeborenen ter wereld zou brengen, en in eene kribbe nederleggen (Luk. I: 31, 32 en 33).

„En ziet, gij zult een' zoon baren, en zult zijn naam „heeten Jezus. Hij zal groot zijn, en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden. En God de Heere zal „Hem den troon zijns vaders Davids geven. En Hij „zal over het huis Jacobs koning zijn in eeuwigheid, „en zijn koningrijk zal geen einde zijn.”

Die berg, waarvan in vers 45 gesproken wordt, is de Kerk Gods, die in alle eeuwen naast het beeld en vóór het beeld bestaan heeft, doch die ook alsdan eerst heerschappij onder de menschen moet verkrijgen.

Die steen, zonder handen uit den berg gehouden, is eenig zwak gedeelte van de kerk Gods, dat de oorzaak der vernietiging van den kolos en der toekomst van het rijk van Jezus Christus, worden zal.

En dat zal beginnen:

1°. Zonder handen, dat is, zonder dat des menschen wil regtstreeks daartoe zal gebezigd worden of daarop zal kunnen roemen. Daarin zal de voorzienigheid Gods en de enkele magt van Zijnen Heiligen Geest erkend moeten worden.

2°. In de teenen van het beeld, dat is in een der voornaamste koningrijken van de westersche heerschappij: óf in Italië, óf in Oostenrijk, óf in Frankrijk, óf in Portugal, óf in Spanje, óf, mogelijk, zelfs in Algerië; maar noch in Engeland, noch in Holland, noch in Pruisen, noch bij de Russen, noch bij de Turken.

3°. Op deze wijze: De steen zal het beeld in zijne voeten van ijzer en van leem schokken en die verbrijzelen.

Nimmer zullen de ware Christenen tegen de bestaande

magten opstaan; altijd zullen zij „den keizer geven wat des keizers is,” even als „aan God wat Godes is;” maar indien eenig menschenkind ongelukkig genoeg mogt zijn zich tegen de kerk van Jezus Christus te verzetten, zal het vroeg of laat zelf daartegen stooten; en indien het die kerk wil omverwerpen zal het zelf vernietigd worden; het is even alsof iemand, in eene vlaag van woede, met het hoofd tegen den muur wilde loopen om dien omver te werpen; veeleer zal het die muur zijn, welke hem het hoofd verbrijzelen zal, en die dwaasheid zal hij aan niemand dan aan zich zelven te wijten hebben.

Zoo zal in den jongsten dag de kerk hare tegenstanders vernietigen; — zij zal „door het bloed van Jezus Christus” overwinnen, staat er geschreven: „zij zal door de „lijdzzaamheid en het geloof der heiligen overwinnen.”

4°. Eindelijk, zie hier welke alsdan de ontzagelijke gevolgen van deze verschrikkelijke botsing zullen zijn. Een of meer tot de latijnsche kerk behoorende koningen, verbitterd op sommige deelen van het volk Gods, zullen het willen vernietigen; maar zij zullen daarbij tot stof vermalen worden, gelijk kaf van de dorschvloeren des zomers, die door den wind wordt weggenomen. Bij die gelegenheid zullen even zoo verbrijzeld worden, vooreerst het ijzer en het leem, dat is én de politieke én de geestelijke magt; daarna het koper, het zilver en het goud; dat is, insgelijks de magten, die alsdan zullen bestaan, in het grondgebied van de aloude grieksche heerschappij, in Perzië en in Chaldaë; — en er zal geene plaats daarvoor gevonden worden. — Daar zal geen metaal, geene eendragt, geene sterkte, geene verkleefdheid bij de menschelijke magten meer zijn. Gedurende de vroegere omwentelingen, verving het eene metaal het andere; maar hier, zal niets

meer dan stof, niets meer dan eene verschrikkelijke regeringeloosheid zijn. De geheele en algemeene verbrijzeling van alle bestaande regeringen en magten, zal bij de teenen beginnen, en zich over al de overige deelen van het beeld uitstrekken. Ramp, geweld, schrik, vernietiging over de geheele aarde, ongehoorde verwarring, onuitsprekelijke angst voor alle volken „die zullen zijn als den geest gevende!” Maar wat zal er dan gebeuren? Te midden van deze verschrikkelijke verwarring zal men door Gods almacht dien kleinen steen zien groeijen, wassen, groot worden.

Later zal hij geworden zijn als een groote berg — en nog later eindelijk zal hij de gansche aarde vervullen. Ja, gij Kerk mijns Heilands! gij zult de aarde vervullen.

Alsdan zullen alle koninkrijken der wereld het erfdeel van Gods Zoon worden en Zijne heerschappij zal heerlijk, ongehinderd, ongestoord, oneindig zijn. „De koninkrijken der wereld,” zal men alsdan uitroepen: „zijn tot koninkrijken van onzen Heer en Zijnen Christus geworden; en Hij zal heerschen in alle eeuwigheid! Amen” (Openb. XI: 15).

De „heiligen des Allerhoogsten,” zullen heerschappij hebben onder alle „hemelen,” heeft Daniël gezegd.

„Zijne heiligen zullen heerschen op de aarde,” heeft Johannes gezegd.

Hoort ook hier Daniël (vs. 44): En in de dagen van die koningen, zal de God des hemels een koninkrijk verwekken, dat in eeuwigheid niet zal verstoord worden; en dat koninkrijk zal geenen anderen volke overgelaten worden; het zal al die koningen vermalen en te niet doen, maar zelf zal het in alle eeuwigheid bestaan, opdat (Daniël VII: 27) het rijk en de heerschappij, en de grootheid der koninkrijken on-

der den ganschen hemel zal gegeven worden den volke der heiligen des Allerhoogsten, wiens Rijk in eeuwigheid zal zijn, en alle heerschappijen zullen hem eeren en gehoorzamen.

Gelijk gij gezien hebt (Hoofd. II: 45), dat uit den berg, een steen zonder handen afgehouden is geworden, die het ijzer, koper, leem, zilver en goud vermaalde, de groote God heeft den koning bekend gemaakt wat hierna geschieden zal: de droom nu is gewis, en zijne uitlegging is zeker.

Toen viel de koning Nebucadnezar (vs. 46) op zijn aangezicht, en aanbad Daniël, en hij zeide, dat men hem met spijsoffers en liefelijk reukwerk en drank-offer doen zoude. Ook sprak de koning tot Daniël en zeide (vs. 47): Het is de waarheid dat uw God een God der goden is, en een Heer der koningen, en die de verborgenheden openbaart, dewijl gij deze verborgenheid hebt kunnen openbaren.

Toen (vs. 48) maakte de koning Daniël groot, en hij gaf hem groote geschenken, en hij stelde hem tot een' heerscher over het gansche landschap van Babel en een' overste der overheden over al de wijzen van Babel. En Daniël (vs. 49) verzocht van den koning, en de koning stelde Sadrach, Mesach en Abednego over de bedieningen van het landschap van Babel; maar Daniël bleef aan de poorten des konings.

Moge een iegelijk, die dit leest, zijne erkentelijkheid, zijnen eerbied, zijn vertrouwen voor het Boek Gods voellen aanwassen, en al meer en meer tot zich zelven zeggen, als hij dit heilige Boek tot onderzoeking in handen

zal nemen: „Ach! zie hier een Boek des Hemels; een wonderdadig Boek; een Boek, dat de koninkrijken beschrijft eer zij nog het aanwezen verkregen hebben; een boek waarin God, twintig eeuwen vooruit, de grenzen hunner vestiging bepaalt, en tot hen, als eertijds tot de zee zegt: „Tot dáár zult gij gaan en niet verder; tot „dáár zal de magt uwer baren gaan!” Een Boek, dat opensluit, wat niemand sluit; dat sluit, wat niemand opendoet; dat bindt, dat ontbindt, dat de sleutels van het Hemelsch koninkrijk bevat! Een Boek, waarvan ieder zegt: „O dierbaar Boek mijns Gods! ik wil u eeren, ik „wil u onderzoeken, ik wil u liefhebben elken dag meer „en meer!”

Laat ons vooral letten op de woorden van Paulus: „Ziet toe, dat gij dien die spreekt, niet verwerpt; want „indien deze niet zijn ontvloden, die dengenen verwierpen, welke op aarde goddelijk antwoord gaf, veel meer „zullen wij niet ontvlieden zoo wij ons van dien afkeeren, die van de Hemelen is; wiens stem toen de aarde „bewoog; maar nu heeft hij verkondigt, zeggende: Nog „eenmaal zal ik de aarde bewegen. Daarom, alzoo wij „een onbewegelijk koninkrijk ontvangen, laat ons de „nade vasthouden, door welke wij welbehagelijk Gode „mogen dienen met eerbiedinge en godvruchtigheid.” Zoo vermaande Paulus de Hebreëen (XII: 25).

Ach! laat ons dan ook, even als Nebucadnezar, van ganscher harte voor den God der goden, den Koning der koningen, den Heer der heeren, op ons aangezicht nedervallen! Laat ons nedervallen in de liefde en in het geloof. Ja, dat Hij ons zoo gezind vinde nog vóór den dag waarop alle kniën in den Hemel en op aarde voor hem zullen moeten buigen! Laat ons allen, met dien gelukkige, die, terwijl hij Zijn kruis aanzag, stervende tot

Hem zeide: „Heere Jezus! gedenk mijner, als Gij in „Uw Koninkrijk zult gekomen zijn!” Heere Jezus! dat ik bereid zij als Gij komen zult! Heere Jezus! dat ik dan mijn kleed van gerechtigheid aanhebbe, gewasschen, rein en wit gemaakt in uw dierbaar bloed!

„Hem nu, die magtig is u van struikelen te bewaren, „en onstraffelijk te stellen voor Zijne heerlijkheid in „vreugde, den alleen wijzen God onzen Zaligmaker, zij „heerlijkheid en majesteit, kracht en magt, beide nu en „in alle eeuwigheid! Amen.” (Judas, vs. 24, 25.)

